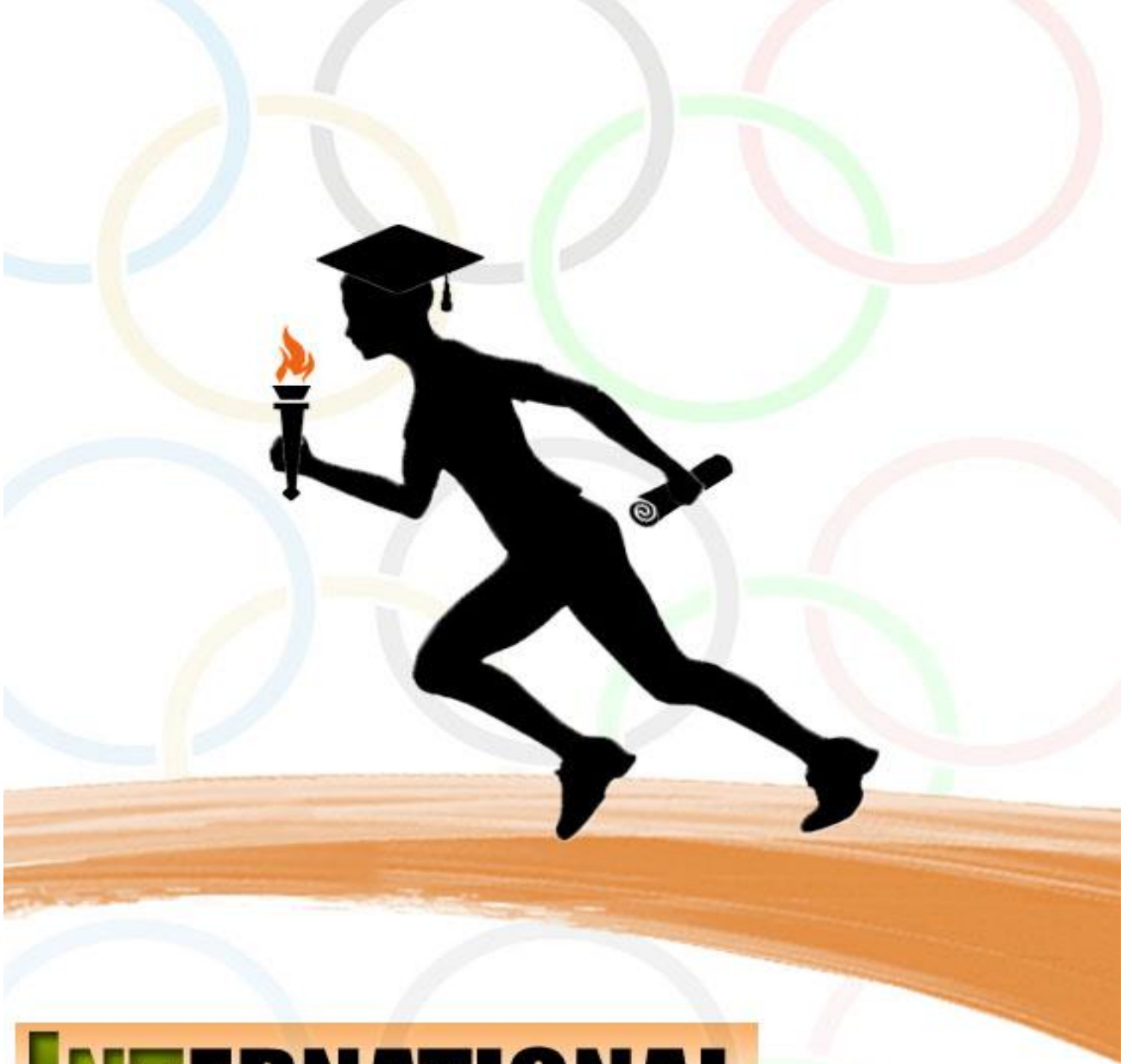

INTERNATIONAL
SPORT SCIENCE STUDENT STUDIES

INTERNATIONAL
SPORT SCIENCE STUDENT STUDIES

Volume (Cilt) 2, Issue (Sayı) 2 Aralık-2020

HAKKIMIZDA / ABOUT US

Hakemli ve akademik elektronik bir dergi olan *Uluslararası Spor Bilimleri Öğrenci Çalışmaları* (ISSN:2687-587X) dergisi spor bilimleri alanına katkı sağlama konusunda istekli olan bireylerin hazırladığı özgün, derleme ve araştırma çalışmalarına yer vermektedir. Dergimizde yer alan çalışmalarda *Lisans/Lisansüstü öğrencilerin* ilk üç isim içerisinde olmaları teşvik nedenidir. Ayrıca dergimizde yayın yapmak isteyen *diğer araştırmacıların* çalışmalarına da yer verilmektedir. Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizce' dir. Uluslararası Spor Bilimleri Öğrenci Çalışmaları Dergisi yılda 2 defa (Haziran ve Aralık) çevrimiçi olarak yayınlanmaktadır. Ancak gerek görülmesi halinde özel sayılara da yer verilmektedir.

As a refereed and academic journal International Sport Science Student Studies (I4S) includes original, review paper and research studies prepared by individuals, willing to contribute to the field of sports sciences. *Undergraduate /graduate students* to be in the top three names in the studies is the reason for encouraging in our journal. Our journal also includes studies of *other researchers*. The language of the journal Turkish and English. International Sport Sciences Student Studies is published twice a year (June and December) as online, but if necessary special issues can also be published.

İÇİNDEKİLER/TABLE of the CONTENTS

No	Yazar (lar) ve Eser Adı	Sayfa No
1	<i>Seher Aytaş, Seydi Karakuş</i> İslamiyet'in Kadınların Spor Yapma Durumları Üzerine Etkisi (Kütahya-Eskişehir İli Örneği)	72-86
2	<i>Kerim Balıbey, Ayşe Feray Özbal</i> Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterliklerinin İncelenmesi (Kastamonu-Karabük Örneği)	87-95
3	<i>Piyami Çakto, Elmas Bayram</i> Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinde Olumsuz Milli Takım Algısı ve Nedenleri (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Örneği)	96-107
4	<i>Samet AKTAŞ, Yetkin Utku KAMUK</i> 8 Haftalık Egzersiz Programına Katılımın İtfaiye Erlerinin Göreve Yönelik Fiziksel Hazırbulunuşluk Düzeylerine Etkileri	108-120
5	<i>Serhat Özdenk</i> Genç Sporcuların Beslenme Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi (Sinop İli Örneği)	121-129

Kurullar

Editor

Doç. Dr. İlyas GÖRGÜT, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Editor

Prof. Dr. Erkut TUTKUN, Bursa Uludağ Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Yardımcı Editörü

Doç. Dr. Sinan AKIN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

Alan Editörleri

Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi

Doç. Dr. Mehmet GÜLLÜ
İnönü Üniversitesi, Spor Bilimleri Fak.

Sporda Psiko-Sosyal Alanlar

Doç. Dr. Murat ELİÖZ
Onokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fak.

Antrenman ve Hareket Bilimleri

Prof. Dr. Andry VOVKANYCH
Lviv Devlet Üniversitesi Fiziksel Kültür ve Spor

Spor ve Sağlık Bilimleri

Doç. Dr. Hakan ACAR
Bülent Ecevit Üniversitesi, Spor Bilimleri Fak.

Biyomekanik

Doç. Dr. Saied D. Nikoukheslat
İran Tebriz Üniversitesi Spor Bilimleri

Rekreasyon ve Turizm

Doç. Dr. Recep CENGİZ
Celal Bayar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fak.

Engellilerde Beden Eğitimi, Spor ve Fiziksel Aktivite

Dr. Öğr. Üyesi Ayça Genç
Bartın Üniversitesi, Spor Bilimleri Fak.

Spor Yönetimi

Doç. Dr. Akın ÇELİK
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fak.

Yayın ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ümit Zeybek, İstanbul Üniversitesi, Aziz Sancar Deneysel Tıp Araştırma Enstitüsü

Prof. Dr. Semiyha Tuncel, Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Fadıl Mamutı, Makedonya Tetova Üniversitesi

Prof. Dr. Andry Vovkanych, Ukrayna Lviv Devlet Üniversitesi Fiziksel Kültür ve Spor

Prof. Dr. Erkut Tutkun, Bursa, Uludağ Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. İtir Tarı Çömert, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Saied D. Nikoukheslat, İran Tebriz Üniversitesi

Dr. Sems Mustafayeva, Azerbaycan Devlet Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Akademisi

Cilt 2, Sayı 2, Aralık- 2020 Sayı Hakemleri (Volume 2, Issue 2, December-2020 Reviewers of the Issue)

Dr. Volkan ÖZCAN

Artvin Çoruh Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. İlhan ADILOĞULLARI

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi.

Dr. Nahit ÖZDAYI

Balıkesir Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Dr. Ümit DOĞAN ÜSTÜN

Mustafa Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Bülent KİLİT

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Zafer DOĞRU

Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Dr. Metin KARAYOL

Muş Alparslan Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Dizinleme ve Listeleyen Kaynaklar / Indexing and other Indicates

Dergimiz **ULAKBİM DERGİPARK'** ta yer almaktadır.

Sorumluluk Reddi: Dergide yer alan yazıların sorumlulukları yazarlara aittir. Dergimizde çifte kör hakemlik yapılmakta olup TÜBİTAK ve COPE kriterleri esas alınmaktadır.

İslamiyet'in Kadınların Spor Yapma Durumları Üzerine Etkisi (Kütahya-Eskişehir İli Örneği)*

Seher Aytaş¹, Seydi Karakuş²

Özet

Araştırmanın amacı kadınların dini düşüncelerinin spor yapma durumlarına etkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma evreni Türkiye'deki kadınlardan oluşurken örneklem grubunu ise Eskişehir ve Kütahya illerinden random yöntem ile seçilmiş (Eskişehir'den 398 ve Kütahya'dan 418) 816 kadından oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak birinci bölümünde 8 kişisel bilgi sorusu, ikinci bölümünde ise spor yapma ve dini görüşleri ölçmeye yarayan sorulardan oluşan ve Canbaz (2004) tarafından derlenen Değişen Toplumlarda Din ve Spor anket formu kullanılmıştır. Araştırmada toplanan veriler yüzde, frekans değerleriyle açıklanmış, spor yapma durumu, dindarlık ve din spor kavramları arasında anlamlı farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır. Sonuç olarak spor yapma ile dini açıdan kadın ve erkeğin birlikte spor yapmaması, kadınların erkeklerin görebileceği yerde spor yapmaması, dine aykırı tarzda giyilen sporların seyredilememesi arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yine dindarlık ile spor yapma durumları arasında anlamlı ve ters orantılı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca dindarlık ile dinin sporu teşvik etmesi, din spora karışmaması, dine aykırı giyim tarzıyla spor yapılmaması, kadın ve erkeğin birlikte spor yapmaması, kadınların erkeklerin görebileceği yerlerde spor yapmaması ve dine aykırı giyim tarzıyla yapılan sporun seyredilmemesi arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

İslamiyet, Kadın, Spor yapma, Durum, Etki

Investigation Of The Effect Of Islam On Status Of Doing Sport Of Women (Kütahya-Eskişehir Sample)

Abstract

The aim of this study is to examine the effects of religious ideas on the sporting status of the women. While the study population is composed women living in Turkey the sample group, consists of 816 women (Eskişehir 418 and Kütahya 396), selected with random method. In the study, Religion and sport in changing society questionnaire created by Canbaz (2004), used as a data collection tool which consists of two parts. The first part of the questionnaire consists of 8 personal information questions and the second part consists of questions about sports and religious views. The data collected in the research were explained with percentage and frequency values. Then Chi-Square test was applied to determine whether there was a significant difference between the concepts of sports, religiousness and religion. As a result, significant differences were found between women participating in sports and women-men not doing sports together, women not doing sports where men can see and not watching sports that are worn against religion. Again, a significant and inverse proportional relationship was found between religiousness and sports. In addition, it is seen that there are significant differences between religiousness and religion, which encourage sports, religion does not interfere with sports, sports with anti-religious clothing style, women and men do not play sports together, women do not play sports where men can see, and sports with anti-religious clothing are not watched.

Key Words:

Islam, Woman, Sport, Status, Impact

Alıntı: Aytaş, S.& Karakuş, S. (2020). İslamiyet'in kadınların spor yapma durumları üzerine etkisi (Kütahya-Eskişehir ili örneği). *International Sport Science Student Studies*, 2(2), 72-86.

* Bu çalışma Seher Aytaş'ın Yüksek Lisans tezinin bir bölümünü kapsamaktadır.

¹ Kütahya Akşemsettin İmam Hatip Lisesi, Kütahya, Türkiye, E-mail: aytasseherr@gmail.com

² Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kütahya, Türkiye, E-mail: seydikarakuş@hotmail.com

1. Giriş

Dinlerin ortaya çıkışından bu yana, bütün kabul görülen ve benimsenen dinler toplumun ve bireyin her türlü faaliyetine doğrudan ya da dolaylı olarak etki etmiştir. Bütün bunların ışığında insanın topluluklar halinde yaşamasıyla varlığı ve gerekliliği ortaya çıkan ve de günümüze kadar ilerleyerek devam eden spor da, din olgusunun bu etkisine maruz kalmıştır.

Örneğin antik Olimpiyat Oyunları, ismini tanrıların yaşadıklarına inanılan Olimpos Dağı'nda alıp, oyunlarının da aynı adlardaki tanrılara adanmıştır. Diğer taraftan bir Roma kanununa göre bir devlet memurunun oyunlarını tanrılara adayacak şekilde onların adına düzenlemesi ve yapması gerekiyordu. Yarışmalara mistisizm başta olmak üzere, çeşitli doğal afetlere karşı alınacak tedbirler için de dualara yer verilmektedir. Yapılan bu eylem bütün kutsamaları kapsayan bir ritüeldir. Yarış, güneşin gökyüzündeki seyahatine adanmıştır. Yarış sonunda kazanan atların Mars'a adanarak öldürülmesi, "kurban" fikriyle ilişkilendirilmektedir. Romalılar'ın mahsullerini arttırmak için yaptıkları bir çeşit dinsel içerikli sportif aktivitedir (Topaloğlu, 2001).

En dikkat çekicilerinden biri de spor sosyolojisi konusunda en fazla atıfta bulunulduğuna şahit olduğumuz J. M. Brohm adlı Fransız asıllı sosyal bilimci, milyonları bulan kulüplerin, üyelerinin ve bir o kadardan fazla seyirci niteliğindeki kitlenin var ettiği sporu, evrensel din olarak görüyor olmasıdır (Amman, 2000). Elbette bütün bunlar, sporun ve dinin ne kadar iç içe geçmiş olduğu konusunda tartışmaya her daim açık bir konu olmuştur.

Dinlerin, süregelen bir hareketle çağlar boyu kadına ve de spora bakışı kısaca görülmüştür. Kadınların klasik olanın dışında kalan beden algısı ve sağlık anlayışının uzamında özellikle mistik yönünün doğaya ve toplumun diğer kesimlerine uyum içinde de kalacak şekilde bir yaşamı idam ettirme, dengeli bir hayatın içinde yine de farklı bir yaşam sürdürme isteği onlar için yeni arayışlara sebep olmuştur (Luckmann, 2003). Örneğin kadınların meditasyon, yoga gibi onlara farklı kapıları açan ve bunu aynı zamanda spor olarak gösterebilme vaadi, uzak doğu dinlerinin bu bağlamda öne çıkmasına sebep olmuştur ve kadınlar da bundan faydalanmayı bilmişlerdir (Canbaz 2004).

Müslüman kadın bedenleri üzerine söylemler aynı zamanda, İslamın köktendinci ve daha ılımlı seküler ideolojiler arasındaki küresel politika tarafından beslenen ve temelde karmaşık doğasına işaret eden teolojik mücadelenin tam merkezindedir (Hargreaves, J., & Vertinsky, P. A. Eds, 2007). Bakılacak olursa, dini yanlış yorumlayan pek çok insan gibi ya da toplumda bu durumun nasıl yankı bulacağına dair bilim ve de tartışmalı güven eksikliği, pek çok kadının da spora doğrudan iştirakini engellemektedir (Sofian, M., Omar-Fauzee, U. P. M., & Abd-Latif, R, 2010). Aynı şekilde sınırlandırıcı yaklaşımın, ataerkil hakimiyetin disiplinlerinin kadınlara yüklediği toplumsal sorumlulukları düşünürsek, kadının aynı zamanda serbest zaman aktivitelerine bile katılmasını kısıtladığı öngörülebilir (Tiryaki, S, 2014). Bu noktada Müslüman feministlerin de ne dediğine bakmak bakış açısı olarak fikirleri sağlamlaştırıcaktır. Feministler, Müslüman erkeklerin kadınları toplumsal hayatta ayrımcılığa maruz bıraktıkları ve bu ayrımcılığı kutsal kitabı kullanarak ya da yanlış yorumlamanın verdiği fikirler üzerinden giderek eylemlerinden kendilerini haklı çıkardıkları konusunda hemfikirlerdir (Hargreaves, J, 2007).

İslam dini, ruhu ve bedeni korumayı her zaman düstur edinmiş, sağlıklı birey ve toplum yetiştirmek amacıyla ise bu konuyu desteklemiştir. Bu açıdan İslam dininde sportif faaliyetler, daha çok sağlık için ve de savunma amaçlıdır (Turan, 1985). İslam dini açısından, dinin gerekliliklerinin ve kendisinin topyekün spora ve de kadının bu noktadaki yerine bakacak olursak eğer, Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı'na göre, bakış açısının şöyle özetleyebiliriz. "Ergenlik çağına erişmiş Müslüman kadınların, yabancı (mahremi olmayan) erkekler yanında el, yüz ve ayakları dışında kalan bütün bedenini örtmeleri emredilmiştir (Nur 24/31)." Bunun temini için giyilen elbisenin vücut hatlarını ve rengini göstermeyecek nitelikte olması gerekir (Ebu Davud, "Libas 34"). Müslümanların bu emirlere uymaları dini bir vecibedir.

İslam dini tesettürü emretmekle birlikte, örtünmenin şekli konusunda ayrıntıya girmemiş, bunu iklim şartlarına, yaşanılan yerin özelliklerine ve örf'e bırakmıştır. Asıl olan, kadının örtülmesi gereken yerlerinin görünmemesi, vücut hatlarının belirginleşmemesidir. Vücut hatlarını ortaya koyan herhangi bir kıyafet dinin öngördüğü örtünmeyi sağlamaz. Hz. Peygamber (s.a.v), vücut hatlarını belli eden elbise giyen kadınları kast ederek "Giyinik olduğu halde çıplak olan nice kadınlar vardır"

(Müslim, “Libas, 125”) buyurmuştur. Belirtilen ölçülere riayet ederek usulü ile spor ve yürüyüş yapmakta dinen sakınca bulunmamaktadır.” İslam dininin, kadının spor yapmasına bakış açısı bu şekilde özetlenebilmektedir. Bunun yanında ise bu durumu örnek ile açıklayacak olursak; İslam peygamberi Hz. Muhammed, Hz. Aişe ile henüz evlendiklerinde, bir gün birlikte koşu yarışı yapmayı teklif etmektedirler. O yarışı Hz. Muhammed’in eşi Hz. Aişe kazanmıştır. Yaklaşık bir sene sonra aynı yarışı tekrar ettiklerinde bu kez yarışı Hz. Muhammed kazanmaktadır, bu şekilde bir nevi ödeşmiş olmaktadır (Algül, 2000).

Yakın zamana kadar gelen süre zarfında sporun amacında da farklı özellikler kazanmış olması sebebi ile kılık kıyafet açısından İslam dinine uygun olması, dini gerekliliklerinin yerine getirilmesi açısından, önüne geçmemesi, bireyi kumar, şiddet gibi uygun görülmemeyen davranışlara yönlendirememesi gibi bir takım sınırlandırmalar getirilmiştir (Akyüz, 1995). Bu sınırlandırmalara uyulduğu müddetçe gerek elit sporda gerekse toplumsal ve de amatör sporda, birtakım faaliyetlerin yapılmasında ya da seyredilmesinde bir sakınca görülmemektedir (Bardakoğlu, 1999). Bütün bunlar göstermektedir ki; kadının spor yapmasındaki bu çalışmanın amacı elit spordan ziyade, sağlık, eğlenmek ya da serbest zaman değerlendirilmesi olarak dikkate alındığında İslam dini açısından belli kriterlere uyulduğu müddetçe mümkündür.

2. Yöntem

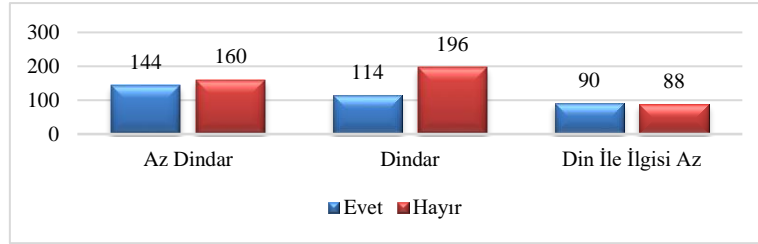
İslamiyet'in kadınların spor yapma durumları üzerine etkisinin belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada tarama modeli benimsenmiştir. Tarama modeli yaşanmış bir olayı ya da etkisi halen süren bir durumu olduğu şekliyle betimlemeye çalışan araştırma yaklaşımıdır. Bu model kullanıldığı çalışmada yer alan olay, birey ya da nesneyi kendi koşulları içinde ve olduğu şekliyle tanımlanmaya çalışırken, onları değiştirme veya etkileme gayreti göstermemektedir (Karasar, 2013).

2.1. Çalışma Grubu: Araştırmanın evreni olarak ülkemizde yaşayan kadınlar alınırken örneklem grubu ise ulaşım, gelişmişlik ve muhafazakârlık gibi birtakım kriterler göz önünde bulundurularak Eskişehir ve Kütahya illerinden random yöntem ile seçilmiş 816 (Eskişehir 398, Kütahya 418) kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılar anket formunda yer alan soruları gönüllü olarak cevaplamışlardır.

2.2. Veri Toplama Araçları: Araştırmada Canbaz (2004) tarafından oluşturulan “Değişen toplumlarda din ve spor” anket formu kullanılmıştır. Anket ilgili literatür ve uzman görüşleri doğrultusunda toplam 22 sorudan oluşmaktadır. Form içerisindeki soruların dağılımı incelendiğinde 8 adet sorunun katılımcıların olgusal durumu, 6 adet sorunun katılımcıların spor ile ilgili özellikleri, 2 adet sorunun din-spor ilişkisi, 6 adet sorunun ise inanç ve ibadet boyutu ile ilgili olduğu görülmektedir. Araştırmamızda Canbaz (2004) tarafından oluşturulan anket formunun bazı maddeleri çıkarılarak din-spor ilişkisiyle ilgili maddelerden yararlanılmıştır. Spor yapma durumu, dindarlık ve din spor kavramları arasında anlamlı farklılık olup olmadığına bakılmıştır.

2.3. Analiz: Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için SPSS paket programından yararlanılmıştır. Öncelikle toplanan anket formlarından uygun olmayanlar atıldıktan sonra programa yüklenmiştir. Programa yüklenen katılımcıların cevaplarına ilişkin veriler yüzde ve frekanslar ile sunulmuş ayrıca spor yapma durumu, dindarlık ve din spor kavramları arasında anlamlı farklılık olup olmadığına bakılması amacıyla Ki-Kare testi uygulanmıştır.

3. Bulgular

Grafik 1. Katılımcıların spor yapma/dindarlık değişkenine ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan kadınların dindarlık ve spor yapma durumları incelendiğinde spor yapmaya evet diyenlerin 114'ü (% 14,4) dindar, 144'ü (% 18,2) az dindar ve 90'ı (% 11,4) din ile ilgisi az olarak, spor yapmaya hayır diyenlerin ise 196'sı (% 24,7) dindar, 160'ı (% 20,2) az dindar ve 88'i (% 11,1) din ile ilgisi az olarak kendilerini nitelendirmektedir.

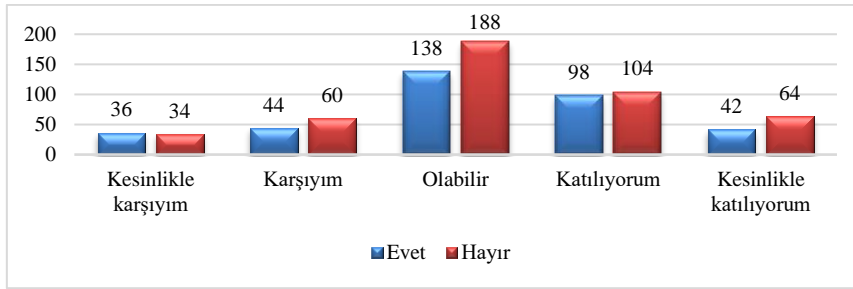
Tablo 1.

Katılımcıların spor yapma/dindarlık değişkenine ilişkin ki-kare dağılımları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	11.081 ^a	2	.004*
Likelihood Ratio	11.151	2	.004*
N of Valid Cases	792		

*p<.05

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların dindarlık ile spor yapma durumları arasında anlamlı ve ters orantılı bir ilişki olduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 2. Katılımcıların spor yapma/ din her türlü sporu teşvik eder sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan spor yapmaya evet diyen katılımcılardan din her türlü sporu teşvik eder sorusuna 36 kişi (% 4,5) kesinlikle karşıyım, 44 Kişi (% 5,4) karşıyım, 138 kişi (% 17,1) olabilir, 98 kişi (%12,1) katılıyorum ve 42 kişi (% 5,2) kesinlikle katılıyorum cevabını verirken spor yapmaya hayır diyenlerden 34 kişi (% 4,2) kesinlikle karşıyım, 60 Kişi (% 7,4) karşıyım, 188 kişi (% 23,3) olabilir, 104 kişi (% 12,9) katılıyorum ve 64 kişi (% 7,9) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

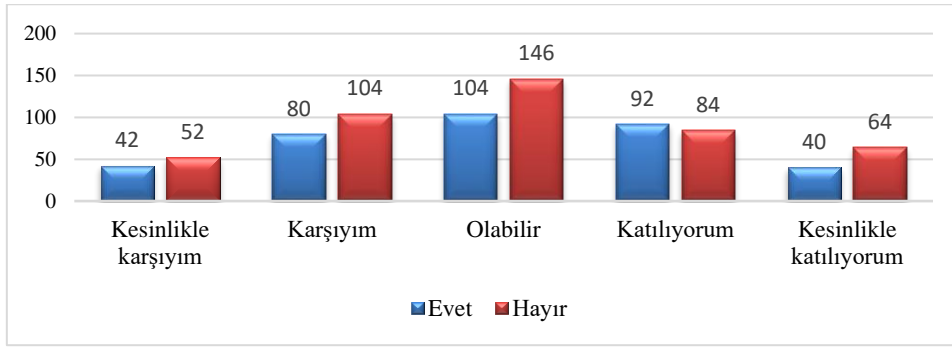
Tablo 2

Katılımcıların spor yapma /din her türlü sporu teşvik eder sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	4.515 ^a	4	.341
Likelihood Ratio	4.507	4	.342
N of Valid Cases	808		

*p>.05

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumuna göre "din her türlü sporu teşvik eder" sorusunun anlamlı bulunmadığı belirlenmiştir (p>.05).

Grafik 3. Katılımcıların spor yapma / din spora karışmaz sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan spor yapmaya evet diyen katılımcılardan din spora karışmaz sorusuna 42 kişi (% 5,2) kesinlikle karşıyım, 80 Kişi (% 9,9) karşıyım, 104 kişi (% 12,9) olabilir, 92 kişi (% 11,4) katılıyorum ve 40 kişi (% 5,0) kesinlikle katılıyorum cevabını verirken spor yapmaya hayır diyenlerden 52 kişi (% 6,4) kesinlikle karşıyım, 104 Kişi (% 12,9) karşıyım, 146 kişi (% 18,1) olabilir, 84 kişi (% 10,4) katılıyorum ve 64 kişi (% 7,9) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

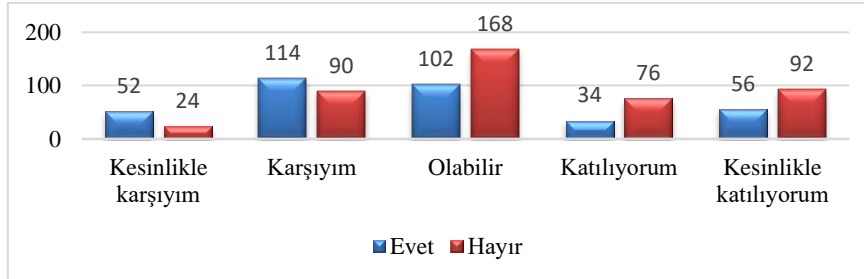
Tablo 3.

Katılımcıların spor yapma durumuna göre din spora karışmaz sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	6.765 ^a	4	.149
Likelihood Ratio	6.749	4	.150
N of Valid Cases	808		

*p>.05

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumuna göre “din spora karışmaz” sorusunun anlamlı bulunmadığı belirlenmiştir (p>.05).

Grafik 4. Katılımcıların spor yapma durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile spor yapılmamalıdır sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan spor yapmaya evet diyen katılımcılardan dine aykırı bir giyim tarzı ile spor yapılmamalıdır sorusuna 52 kişi (% 6,4) kesinlikle karşıyım, 114 kişi (% 14,1) karşıyım, 102 kişi (% 12,6) olabilir, 34 kişi (% 4,2) katılıyorum ve 56 kişi (% 6,9) kesinlikle katılıyorum cevabını verirken spor yapmaya hayır diyenlerden 24 kişi (% 3,0) kesinlikle karşıyım, 90 kişi (% 11,1) karşıyım, 168 kişi (% 20,8) olabilir, 76 kişi (% 9,4) katılıyorum ve 92 kişi (% 11,4) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

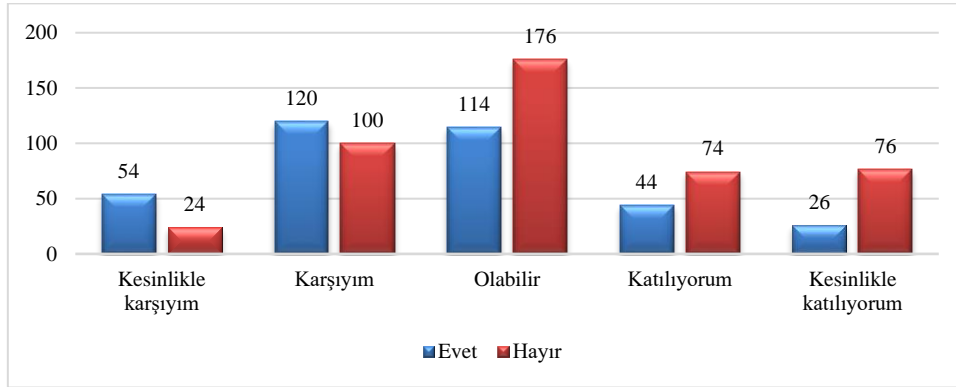
Tablo 4.

Katılımcıların spor yapma durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile spor yapılmamalıdır sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	44,163 ^a	4	,000*
Likelihood Ratio	44,489	4	,000*
N of Valid Cases	808		

*p<.05

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumuna göre “dine aykırı bir giyim tarzıyla spor yapılmamalıdır” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 5. Katılımcıların spor yapma durumuna göre dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan spor yapmaya evet diyen katılımcılardan dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır sorusuna 54 kişi (% 6,7) kesinlikle karşıyım, 120 kişi (% 14,9) karşıyım, 1014 kişi (% 14,1) olabilir, 44 kişi (% 5,4) katılıyorum ve 26 kişi (% 3,2) kesinlikle katılıyorum cevabını verirken spor yapmaya hayır diyenlerden 24 kişi (% 3,0) kesinlikle karşıyım, 100 kişi (% 12,4) karşıyım, 176 kişi (% 21,8) olabilir, 74 kişi (% 9,2) katılıyorum ve 762 kişi (% 9,4) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

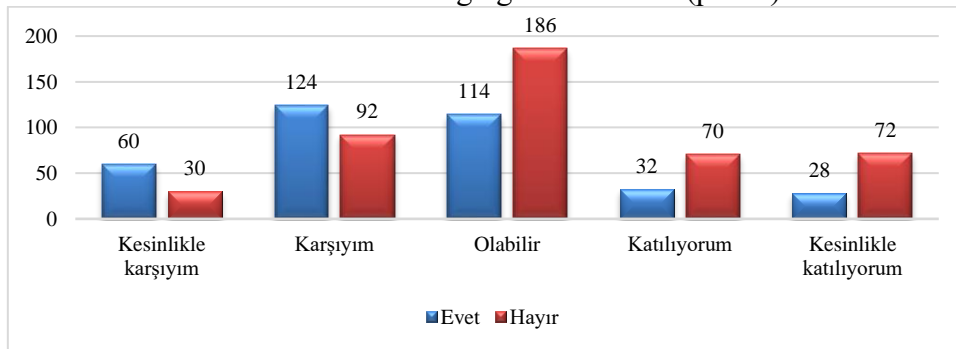
Tablo 5.

Katılımcıların spor yapma durumuna göre dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	48.908 ^a	4	.000*
Likelihood Ratio	49.834	4	.000*
N of Valid Cases	808		

*p<.05

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumuna göre “dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 6. Katılımcıların spor yapma durumuna göre kadınlar erkeklerin görebileceği yerde spor yapmamalıdır sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan spor yapmaya evet diyen katılımcılardan kadınlar erkeklerin görebileceği yerde spor yapmamalıdır sorusuna 60 kişi (% 7,4) kesinlikle karşıyım, 124 Kişi (% 15,3) karşıyım, 114 kişi (% 14,1) olabilir, 32 kişi (% 4,0) katılıyorum ve 28 kişi (% 3,5) kesinlikle katılıyorum cevabını verirken spor yapmaya hayır diyenlerden 30 kişi (% 3,7) kesinlikle karşıyım, 92 Kişi (% 11,4) karşıyım, 186 kişi (% 23) olabilir, 70 kişi (% 8,7) katılıyorum ve 72 kişi (% 8,9) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

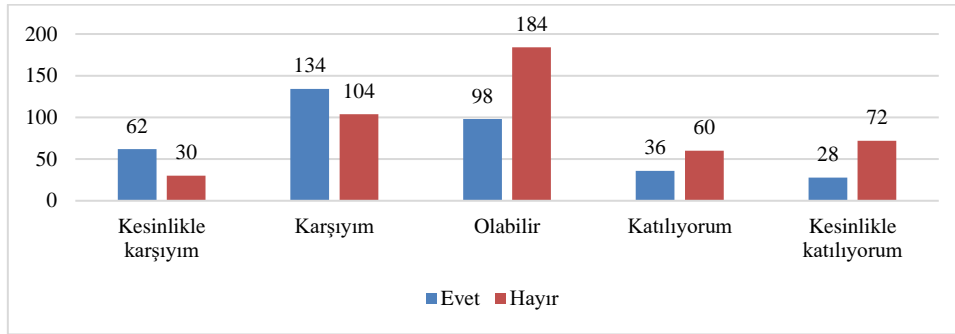
Tablo 6.

Katılımcıların spor yapma durumuna göre kadınlar erkeklerin görebileceği yerde spor yapmamalıdır sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	55.786 ^a	4	.000*
Likelihood Ratio	56.447	4	.000*
N of Valid Cases	808		

*p<.05

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumuna göre “kadınlar erkeklerin görebileceği yerlerde spor yapmamalıdır” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 7. Katılımcıların spor yapma durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile yapılan spor seyredilmemelidir sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan spor yapmaya evet diyen katılımcılardan dine aykırı bir giyim tarzı ile yapılan spor seyredilmemelidir sorusuna 62 kişi (% 7,7) kesinlikle karşıyım, 134 kişi (% 16,6) karşıyım, 98 kişi (% 12,1) olabilir, 36 kişi (% 4,5) katılıyorum ve 28 kişi (% 3,5) kesinlikle katılıyorum cevabını verirken spor yapmaya hayır diyenlerden 30 kişi (% 3,7) kesinlikle karşıyım, 104 Kişi (% 12,9) karşıyım, 184 kişi (% 22,8) olabilir, 60 kişi (% 7,4) katılıyorum ve 72 kişi (% 8,9) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

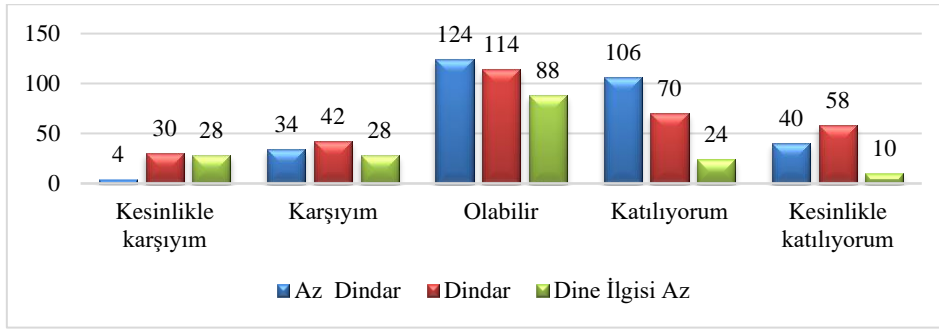
Tablo 7.

Katılımcıların spor yapma durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile yapılan spor seyredilmemelidir sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	56.760 ^a	4	.000*
Likelihood Ratio	57.412	4	.000*
N of Valid Cases	808		

*p<.05

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumuna göre “dine aykırı bir giyim tarzıyla yapılan spor seyredilmemelidir” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 8. Katılımcıların dindarlık durumuna göre din her türlü sporu teşvik eder sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan katılımcılar dindarlık durumlarına göre din her türlü sporu teşvik eder sorusuna az dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 4 kişi (% 0,5) kesinlikle karşıyım, 34 Kişi (% 4,3) karşıyım, 124 kişi (% 15,5) olabilir, 106 kişi (% 13,3) katılıyorum ve 40 kişi (% 5,0) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 30 kişi (% 3,8) kesinlikle karşıyım, 42 Kişi (% 5,3) karşıyım, 114 kişi (% 14,8) olabilir, 70 kişi (% 8,8) katılıyorum ve 58 kişi (% 7,2) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Ayrıca dine ilgisinin az olduğunu ifade eden katılımcılardan 28 kişi (% 3,5) kesinlikle karşıyım, 28 kişi (% 3,5) karşıyım, 88 kişi (% 11,0) olabilir, 24 kişi (% 3,0) katılıyorum ve 10 kişi (% 1,3) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

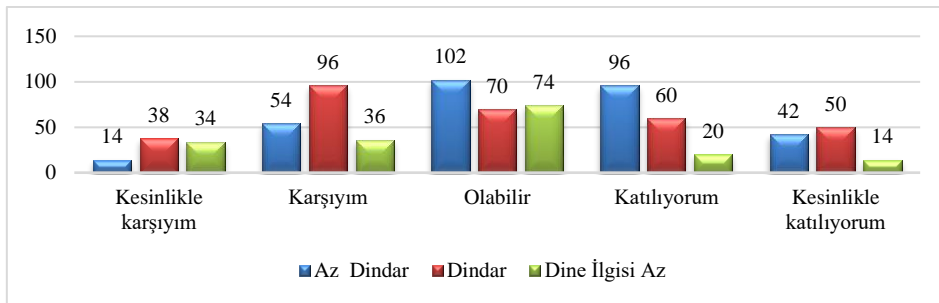
Tablo 8.

Katılımcıların dindarlık durumuna göre din her türlü sporu teşvik eder sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	74.576 ^a	8	.000*
Likelihood Ratio	82.360	8	.000*
N of Valid Cases	800		

*p<.05

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların dindarlık durumuna göre “din her türlü sporu teşvik eder” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 9. Katılımcıların dindarlık durumuna göre din spora karışmaz sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan katılımcılar din spora karışmaz sorusuna az dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 14 kişi (% 1,8) kesinlikle karşıyım, 54 Kişi (% 6,8) karşıyım, 102 kişi (% 12,8) olabilir, 96 kişi (% 12,0) katılıyorum ve 42 kişi (% 5,3) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 38 kişi (% 4,8) kesinlikle karşıyım, 96 kişi (% 12,0) karşıyım, 70 kişi (% 8,8) olabilir, 60 kişi (% 7,5) katılıyorum ve 50 kişi (% 6,3) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Ayrıca dine ilgisinin az olduğunu ifade eden katılımcılardan 34 kişi (% 4,3) kesinlikle karşıyım, 36 Kişi (% 4,5) karşıyım, 74 kişi (% 9,3) olabilir, 20 kişi (% 2,5) katılıyorum ve 14 kişi (% 1,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

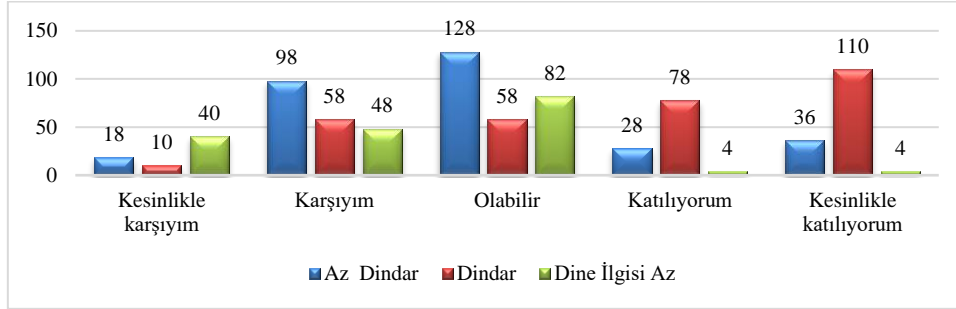
Tablo 9.

Katılımcıların Dindarlık Durumuna Göre Din Spora Karışmaz Sorusunun Ki-Kare Sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	77.992 ^a	8	.000*
Likelihood Ratio	80.068	8	.000*
N of Valid Cases	800		

*p<.05

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların dindarlık durumuna göre “din spora karışmaz” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 10. Katılımcıların dindarlık durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile spor yapılmamalıdır sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan katılımcılar dindarlık durumlarına göre dine aykırı bir giyim tarzı ile spor yapılmamalıdır sorusuna az dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 18 kişi (% 2,3) kesinlikle karşıyım, 98 kişi (% 12,3) karşıyım, 128 kişi (% 16,0) olabilir, 28 kişi (% 3,5) katılıyorum ve 36 kişi (% 4,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 10 kişi (% 1,3) kesinlikle karşıyım, 58 Kişi (% 7,2) karşıyım, 58 kişi (% 7,2) olabilir, 78 kişi (% 9,8) katılıyorum ve 110 kişi (% 13,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Ayrıca dine ilgisinin az olduğunu ifade eden katılımcılardan 40 kişi (% 5,0) kesinlikle karşıyım, 48 Kişi (% 6,0) karşıyım, 82 kişi (% 10,3) olabilir, 4 kişi (% 0,5) katılıyorum ve 4 kişi (% 0,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

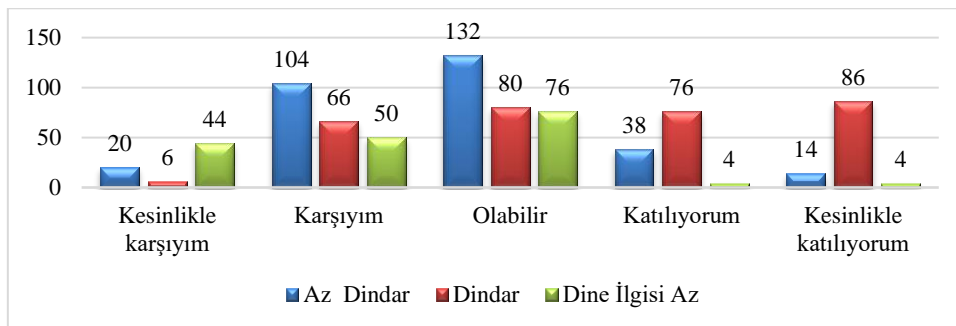
Tablo 10.

Katılımcıların dindarlık durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile spor yapılmamalıdır sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	228.983 ^a	8	.000*
Likelihood Ratio	235.491	8	.000*
N of Valid Cases	800		

*p<.05

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların dindarlık durumuna göre “dine aykırı bir giyim tarzıyla spor yapılmamalıdır” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 11. Katılımcıların dindarlık durumuna göre dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan katılımcılar dindarlık durumlarına göre dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır sorusuna az dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 20 kişi (% 2,5) kesinlikle karşıyım, 104 Kişi (% 13,0) karşıyım, 132 kişi (% 16,5) olabilir, 38 kişi (% 4,8) katılıyorum ve 14 kişi (% 1,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 6 kişi (% 0,8) kesinlikle karşıyım, 66 Kişi (% 8,3) karşıyım, 80 kişi (% 10,0) olabilir, 76 kişi (% 9,5) katılıyorum ve 86 kişi (% 10,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Ayrıca dine ilgisinin az olduğunu ifade eden katılımcılardan 44 kişi (% 5,5) kesinlikle karşıyım, 50 Kişi (% 6,3) karşıyım, 76 kişi (% 9,5) olabilir, 4 kişi (% 0,5) katılıyorum ve 4 kişi (% 0,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

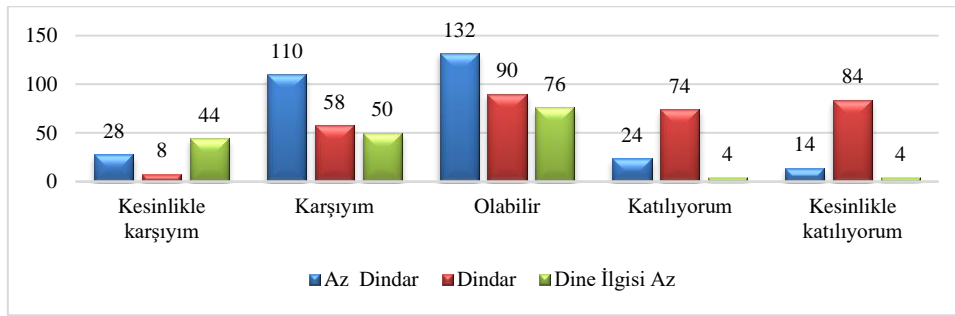
Tablo 11.

Katılımcıların dindarlık durumuna göre dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	217.446 ^a	8	.000*
Likelihood Ratio	218.553	8	.000*
N of Valid Cases	800		

*p<.05

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların dindarlık durumuna göre “dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 12. Katılımcıların dindarlık durumuna göre kadınlar erkeklerin görebileceği yerde spor yapmamalıdır sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan katılımcılar dindarlık durumlarına göre kadınlar erkeklerin görebileceği yerde spor yapmamalıdır sorusuna az dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 28 kişi (% 3,5) kesinlikle karşıyım, 110 kişi (% 13,8) karşıyım, 132 kişi (% 16,5) olabilir, 24 kişi (% 3,0) katılıyorum ve 14 kişi (% 1,8) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 8 kişi (% 1,0) kesinlikle karşıyım, 58 kişi (% 7,2) karşıyım, 90 kişi (% 11,3) olabilir, 74 kişi (% 9,3) katılıyorum ve 84 kişi (% 10,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Ayrıca dine ilgisinin az olduğunu ifade eden katılımcılardan 44 kişi (% 5,5) kesinlikle karşıyım, 50 kişi (% 6,3) karşıyım, 76 kişi (% 9,5) olabilir, 4 kişi (% 0,5) katılıyorum ve 4 kişi (% 0,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

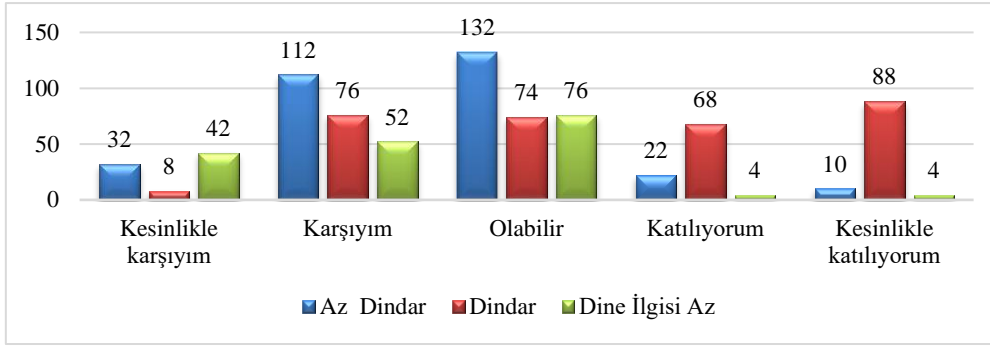
Tablo 12.

Katılımcıların dindarlık durumuna göre kadınlar erkeklerin görebileceği yerde spor yapmamalıdır sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	213.609 ^a	8	.000*
Likelihood Ratio	215.582	8	.000*
N of Valid Cases	800		

*p<.05

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların dindarlık durumuna göre “kadınlar erkeklerin görebileceği yerlerde spor yapmamalıdır” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

Grafik 13. Katılımcıların dindarlık durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile yapılan spor seyredilmemelidir sorusuna ilişkin dağılımları

Araştırmada yer alan katılımcılar dindarlık durumlarına göre dine aykırı bir giyim tarzı ile yapılan spor seyredilmemelidir sorusuna az dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 32 kişi (% 4,0) kesinlikle karşıyım, 112 kişi (% 14,0) karşıyım, 132 kişi (% 16,5) olabilir, 22 kişi (% 2,8) katılıyorum ve 10 kişi (% 1,3) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Dindar olduğunu ifade eden katılımcılardan 8 kişi (% 1,0) kesinlikle karşıyım, 76 kişi (% 9,5) karşıyım, 74 kişi (% 9,3) olabilir, 68 kişi (% 8,5) katılıyorum ve 88 kişi (% 11,0) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir. Ayrıca dine ilgisinin az olduğunu ifade eden katılımcılardan 42 kişi (% 5,3) kesinlikle karşıyım, 52 Kişi (% 6,5) karşıyım, 76 kişi (% 9,5) olabilir, 4 kişi (% 0,5) katılıyorum ve 4 kişi (% 0,5) kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 13.

Katılımcıların dindarlık durumuna göre dine aykırı bir giyim tarzı ile yapılan spor seyredilmemelidir sorusunun ki-kare sonuçları

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	216.984 ^a	8	.000*
Likelihood Ratio	222.848	8	.000*
N of Valid Cases	800		

*p<.05

Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların dindarlık durumuna göre “dine aykırı bir giyim tarzıyla yapılan spor seyredilmemelidir” sorusunun anlamlı bulunduğu görülmektedir (p<.05).

4. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde İslamiyet'in kadınların spor yapma durumları üzerine etkisi katılımcıların spor yapma ve dindarlık durumları ile dinin sporu teşvik etmesi, dinin spora karışması, dine aykırı giyim tarzıyla spor yapılmaması, dini açıdan kadın ve erkeğin birlikte spor yapmaması, kadınların erkeklerin görebileceği yerlerde spor yapmaması ve dine aykırı giyim tarzıyla yapılan sporun seyredilmemesi değişkenleri kapsamında ve literatürde yer alan çalışmalar çerçevesinde tartışılmıştır.

Kadın katılımcıların spor yapma durumları ve dinin her türlü branşı teşvik etmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde anlamlı bir fark görülmemiştir (p<.05). Ayrıca kadınların dindarlık durumları ve dinin her türlü branşı teşvik etmesine ilişkin ki-kare analizi sonucunda dindarlık ve dinin her türlü branşı teşvik etmesi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (p<.05). Spor ve din kapsamında görüşlerine danışılan katılımcıların, günümüz toplumlarını ve bireylerini büyük ölçüde etkileye “din” faktörü göz önüne alındığında bir netlik söz konusu görünmemektedir. Kadın katılımcıların bir kısmı “din her türlü sporu teşvik eder mi?” ve “din spora karışır mı?” soruları üzerine katılıyorum derken, yine de azımsanmayacak ölçüde bir kısım katılımcı ise her iki soruya da karşı olduklarını belirtmişlerdir. Ama bu pastada en önemli payı kararsız katılımcılar belirlemiştir. Büyük bir çoğunluk kadın katılımcı bu konuda ya fikir beyan etmek istememiş ya da bilmediklerini ifade etmişlerdir. Bütün bunların ışığında Taşmektepligil ve ark., (2011) göre “din” olgusunun her ne kadar dogmatik kurallar bütünü de olsa, bireye bu konuda akıl kullanma-verdiği özgürlük neticesinde bireysel bir

düşünme alanı yaratmıştır. İslam peygamberi Hz. Muhammed kuvvetli müminin her zaman zayıf olanına göre daha geçerli ve faydalı olduğunu söylemiş ve bu kapsamda da kuvvetli olmanın bir yolu olarak spor yapmayı teşvik etmiştir. Bayraktar (2003) İslam dininin sporun her türünü teşvik ettiğini ancak, ahlaki değerler nedeniyle bazı evrensel spor dallarının gelişiminin olumsuz olarak etkilediğini savunmaktadır. Araştırmamıza katılanların da Bayraktar'ın da bahsettiği gibi dinin evrensel ahlaki nedenlerinden ötürü kısıtlamasının yaptıkları sporlarda seçici olmalarına yol açtığını göstermektedir. Kadın katılımcıların spor yapma durumları ve dinin spora karışmamasına ilişkin görüşleri incelendiğinde anlamlı bir fark görülmemiştir ($p<.05$). Yine araştırmaya katılan kadınların spor yapma durumları ve dine aykırı bir giyim tarzıyla spor yapılmamasına ilişkin ki-kare analizi sonucunda spor yapma durumu ve dine aykırı bir giyim tarzıyla spor yapılmaması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<.05$). Ayrıca dindarlık durumları ve dine aykırı bir giyim tarzıyla spor yapılmamasına ilişkin ki-kare analizi sonucunda dindarlık ve dine aykırı bir giyim tarzıyla spor yapılmaması arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<.05$). Dini gerekçeler ve kılık kıyafet kavramlarını açıklamalarında kadın katılımcılar genellikle “dine aykırı bir biçimde giyinerek spor yapılmamalıdır” “dini açıdan kadın ve erkek birlikte spor yapmamalıdır” “kadınlar erkeklerin görecekları yerlerde spor yapmamalıdır.” Ve de “dine aykırı bir kıyafetle yapılmış olan spor seyredilmemelidir” sorularına verdikleri yanıtlarda kararsız kaldıkları görülmüştür. Bu soruların hepsine verilen yanıtların büyük çoğunluğu “olabilir” seçeneğinde yığılma yapmıştır. Paksu (2002) bazı İslam ulemaları bu konuda kıyafette uyulması gereken kurallara uyulduğu müddetçe ve de kadın ve erkeğin karışık yapılmaması kaydıyla İslam dinin bu konuya sıcak baktığını söylemektedir. Yine Mâlik, Mâlik b. Enes, Muvattâ, thk. M. Mustafâ el-A'zamî, (Ebû Zâbiy: Müessesetu Zâyid b. Sultân, 2004/1425), 2: 745; Hâkim, el-Müstedrek, 2: 58, Ahmed, Müsned, 5: 55 gibi hadislerde görüldüğü üzere İslam dininde hangi sporlara izin verileceği, hangilerine ise verilmeyeceği konusunda en azından bir fikir yürütülebilir. Buna göre İslam dini bireyin kendisine ve de başkasına zarar vermeyecek şekilde spor yapmasını uygun görüyor diyebiliriz. Araştırmamızdaki kadın katılımcıların dinin uygun görmediği kıyafetle spor yapılmama algısını ortaya koyduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların hem spor yapma durumları hem de dindarlık durumlarının dini açıdan kadın ve erkeğin birlikte spor yapması, kadınların erkeklerin görebileceği yerlerde spor yapması, dine aykırı bir giyim tarzıyla yapılan sporun seyredilmesi konularında anlamlı farklılıklar görülmesi, kadınların bu konuya mesafeli yaklaşımlarını destekler mahiyettedir. Gerek dini kaideler ve gerekse de toplum yapısının kadınları kısıtladığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak; kadın din ve spor çağlar boyu süren kalıplaşmış fikirler ve düşünceler neticesinde gelen önyargıların, bilginin ve bilimin ışığında yapılan çalışmalar neticesinde de aydınlanmaya başladığı, İslam dininin kadının spor yapmasına belirtilen kıstaslara uyulduğu müddetçe sanılanın aksine karşı gelmediği, spor yapmaya zaten teşvik ettiği görülmektedir. Bilim insanlarının ve de devletlerin kendine düşen sorumlulukları neticesinde bireyi ve kadını spor yapmaya teşvik etmesi; bunları yaparken de dini hassasiyetleri gözetenek yapması, ortamlar sağlamasının faydalı olduğu düşünülmektedir. Kadına spor yaparken giyeceği kıyafette özgürlük ve spor alanlarını seçerken onların kendilerini daha iyi hissedecekleri alanlar inşaa edilmesi bir başlangıç olabilir. Örneğin kimi hassasiyetlere sahip kadınların kendilerini ifade etmekte zorlanmayacakları, hareketlerini kısıtladığını düşündükleri alanların ve olayların dışında özel alanlar hazırlamak; bu konuda insan fitratında olan kendini iyi ve güvende hissetme ihtiyacını giderecek adımlar atak, en azından yaklaşım olarak doğru bir sürece imza atmak demektir.

Kaynakça

- Akyüz, V. (1995). “ Asr-ı Saadette Spor ”, V. Akyüz (Ed.), Bütün Yönleriyle Asr-Saadette İslam. İstanbul: Beyan Yayınları.
- Algül, H. (2000). Alemlere Rahmet Hazreti Muhammed. Diyanet İlmi Dergi, 488-489.
- Amman, M. T. (2000). Spor sosyolojisi. Sporda sosyal bilimler, Birinci Baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Bardakoğlu, A. (1999). Haram ve Helaller. İlmihal -İslam ve Toplum. İstanbul: TDV Yayınları.
- Bayraktar, C. (2003). Sosyal yapı özelliklerinin spora etkisi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(1), 19-36.
- Canbaz, S. (2004). Değişen toplumda spor ve din (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Ebu Davud, Süleyman b. Eş'as b. İshak b. Beşir b. Şeddad b. Amr es-Sicistani, Sünenü Ebû Dâvûd, Daru Risale, 1.Baskı, 2009
- Hâkîm en-Neysâbûrî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdullah. el-Müstedrek ale's-Sahîhayn. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ty.
- Hargreaves, J., & Vertinsky, P. A. (Eds.). (2007). Physical culture, power, and the body (p. 1). London: Routledge.
- Karasar, N. (2013). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Tarama Modelleri Tanımı ve Temel Nitelikleri. Ankara: Nobel
- Luckmann T. (2003) Görünmeyen Din, Modern Toplumda Din Problemi, İstanbul: Rağbet Yayınları
- Mâlik, Mâlik b. Enes. Muvattâ. thk. M. Mustafâ el-A'zamî. Ebû Zabi: Müessesetu Zâyd b. Sultân, 2004/1425.
- Müslim, Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. Sahîhu Müslim. nşr. Muhammed Fuad Abdalbaki. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ty
- Paksu, M. (2002). Nereye kadar spor? <http://www.zaferdergisi.com/makale-703-nereyekadar-spor.html>. (15.02.2019).
- Sofian, M., Omar-Fauzee, U. P. M., & Abd-Latif, R. (2010). The perspective of Arabic Muslim women toward sport participation. J Asia Pacific Stud, 1, 364-77
- Taşmektepligil, M. Y. İmamoğlu, O. ve Küçük, H. (2011). Osmanlı Devletinde sporun sosyolojik yaklaşım içerisinde değerlendirilmesi. 9. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi.
- Tiryaki, S. (2014). Kadın sporcun fotoğraflarıyla beden pazarlanması. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8(2), 218-237.
- Topaloğlu, B. (2001) İslam, İnanç Esasları. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.
- Turan, A. (1985). İslâmiyette spor ve önemi. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.

ENGLISH EXTENDED SUMMARY

Introduction: Since the emergence of religions, all accepted and adopted religions have directly or indirectly influenced all activities of society and the individual. In the light of all this, the sport, whose existence and necessity has emerged with the survival of people in communities, and has continued to this day, has been exposed to this effect of the phenomenon of religion. For example, the ancient Olympic Games took their name from Mount Olympus, believed to be the gods, and their games are dedicated to the gods of the same name. On the other hand, according to a Roman law, a civil servant had to organize and do his games on behalf of them, to devote them to the gods. There are also prayers for measures to be taken against various natural disasters, especially mysticism. This action is a ritual that covers all the blessings. The race is dedicated to the sun's travel in the sky. The killing of the winning horses at the end of the race by devoting them to Mars is associated with the idea of "victim". It is a kind of religious sport activity with the Romans to increase their crops (Muhammed, 2001). One of the most noteworthy is that the French scientist named J. M. Brohm, whom we witnessed the most reference in the field of sports sociology, sees the sport of millions of clubs, members and the audience of more than one audience as universal religion (Amman, 2000). Of course, all this has always been a topic of debate about how sports and religion are intertwined. Islam has always taken the principle of protecting religion, spirit and body, and supported this subject in order to raise healthy individuals and society. In this respect, sports activities in Islam are mostly for health and defence purposes (Turan, 1985). Due to the fact that the sport has gained different features in the aim of sports until recently, some limitations have been introduced such as being suitable for Islamic religion in terms of dress, not being able to direct the individual to unsuitable behaviours such as gambling and violence (Akyüz, 1995). As long as these limitations are complied with, there is no objection in performing or watching some activities in elite sports, or in social and amateur sports (Bardakoğlu, 1999). All this shows that; When the aim of this study of women doing sports is considered as health, fun or leisure time rather than elite sports, it is possible as long as certain criteria are met in terms of Islamic religion. **Method:** In this study, which aims to determine the effect of Islam on the sports of women, the screening model has been adopted. The screening model is a research approach that tries to describe an experienced event or a situation whose effect is still ongoing. While this model is used, while trying to define the event, individual or object in its own conditions and as it is, it does not try to change or affect them (Karasar, 2013). While the women living in our country are the universe of the research, the sample group consists of 816 (Eskişehir 398, Kütahya 418) female participants selected randomly from Eskişehir and Kütahya provinces by considering some criteria such as transportation, development and conservatism. The participants voluntarily answered the questions in the questionnaire form. In the research, "Religion and sports in changing societies" questionnaire created by Canbaz (2004) was used. The survey consists of 22 questions in line with the relevant literature and expert opinions. When the distribution of the questions in the form is analysed, it is seen that 8 questions are related to the participants' factual situation, 6 questions are related to the sports characteristics of the participants, 2 questions are related to the religion-sports relationship, 6 questions are related to the dimension of faith and worship. In our study, some items of the questionnaire form created by Canbaz (2004) were removed and items related to the religion-sports relationship were used. It is examined whether there is a significant difference between the concepts of sports, piety and religion. SPSS package program was used to analyse the data obtained from the research. First of all, questionnaire forms were uploaded to the program after the unsuitable questionnaire forms were discarded. The data regarding the answers of the participants who were uploaded to the program were presented with percentages and frequencies, and the Chi-Square test was applied to see whether there was a significant difference between the concepts of sports, piety and religion. **Results:** When the participants' views about sports and their views on the promotion of religion in any branch were examined, there was no significant difference, and there was a significant difference between religious status and the promotion of religion in all branches. It was determined

that there was no significant difference in the opinions of women participants about their sports and their not to be involved in sports. Again, it was determined that the difference between the women participating in the study and their non-sports and non-religious clothing style was significant. In addition, a significant difference was found between religiousness and non-religious clothing and non-sports. Participation of the women in the study both in terms of sports and religious status about women and men doing sports together, women do sports where men can see, the fact that there are significant differences in watching sports performed in a manner that is contrary to religion, supports women's approach to this issue at a distance. It reveals that both religious rules and the social structure restrict women. **Conclusion:** women, religion and sports have started to be enlightened as a result of studies carried out in the light of prejudices, knowledge and science resulting from stereotypes and thoughts that lasted for ages. It is seen that, as long as the criteria specified for the woman's sports are complied with, the religion of Islam does not oppose contrary to what is believed and encourages sports. Encouraging the individual and woman to play sports as a result of the responsibilities of scientists and states; it is thought to be beneficial to do it by considering religious sensibilities and to provide environments. It may be a beginning to build areas where women will feel better when choosing sports and freedom and sports areas. For example, preparing special areas outside the areas and events that women with certain sensitivities will not have difficulty in expressing themselves and that they think they limit their movements; Taking steps to eliminate the need to feel good and safe in the human fitting in this regard means to at least sign the right process as an approach.

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni Adaylarının Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterliklerinin İncelenmesi (Kastamonu-Karabük Örneği)

Kerim Balıbey¹, Ayşe Feray Özbal²

Özet

Araştırmanın amacı Karabük Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda 2018-2019 eğitim öğretim döneminde okuyan öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inanç durumlarını incelemektir. Araştırmanın evreni çalışmada yer alan üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları iken örneklem grubu ise bu okullarda eğitim gören 342 öğretmen adaydır. Araştırmada yer alan katılımcıların (% 47,4'ünün (162) kadın, %52,6'sının (180) ise erkek olduğu görülmektedir. Yine 93 katılımcının (% 27,2) 17-18 yaş, 100 katılımcının (% 29,2) 19-20 yaş ve 149 katılımcının (% 43,6) 21 yaş ve üzeri grubunda yer aldıkları görülmektedir. Çalışmada veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve Şahin (2009) tarafından geliştirilen "Eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inançları ölçeği" kullanılmıştır. Toplanan verilerin normal dağılım göstermesi nedeniyle parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi ve Anova testi kullanılmıştır. Sonuç olarak öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterlilik inançları toplam puanları bazı değişkenler açısından incelendiğinde; branş değişkeni açısından hentbol branşı lehine, il değişkeni açısından Kastamonu değişkeni lehine ve kardeş değişkeni açısından ise üç kardeş değişkeni lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Beden Eğitimi, Öğretmen, Aday, Eğitsel, İnternet, Kullanım, Öz-yeterlik, İnanç

Investigation of Physical Education and Sports Preservice Teachers' Educational Internet Use Self-efficacy (Kastamonu-Karabük Case)

Abstract

The study aims to examine educational internet use self-efficacy beliefs of preservice teachers attending Karabük and Kastamonu Universities Physical Education and Sports Teaching Departments during 2018-2019 academic year. The population of the study is the physical education and sports preservice teachers attending the universities mentioned above, and the participants are 342 preservice teachers. Of these participants, 47.4% (162) are female and 52.6% (180) male. 93 participants (27.2%) are 17-18 years old, 100 (29.2%) 19-20 and 149 (43.6%) 21 years old and above. The data collection tools used in the study are "personal information form" and "Educational Internet Use Self-efficacy Beliefs Scale" developed by Şahin (2009). Due to the normal distribution of the data set, the following parametric tests were used for data analysis purposes: independent sampling test and Anova tests. The total scores of preservice teachers' educational internet use self-efficacy beliefs were examined according to some variables. The results showed significant differences in favor of handball for "sport branch" variable, in favor of Kastamonu for "city" variable, and in favor of 3 siblings for "number of siblings" variable.

Key Words:

Physical Education, Teacher, Educational, Internet Use, Self-efficacy, Belief

Alıntı: Balıbey, K. & Özbal, A. F. (2020). Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin incelenmesi (Kastamonu-Karabük Örneği). *International Sport Science Student Studies*, 2(2), 87-95.

¹ Kastamonu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Lisans Öğrencisi), Kastamonu, Türkiye, E-mail: kerimbaliyey01@gmail.com

² Kastamonu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kastamonu, Türkiye, E-mail: fozbal@kastamonu.edu.tr

1. Giriş

Dünyada teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi bireylerin bu ilerlemeye ayak uydurmasını zorunlu hale getirmektedir. Hangi alanda olursa olsun teknolojinin bireyler için sunduğu fırsatlar çok fazladır. Çünkü teknoloji ile birlikte bilgiye ulaşmak artık daha kolaydır. Bunların yanı sıra toplum, bilgisini sürekli yenileyen, değişime kolay bir şekilde ayak uydurabilen, gelişmeleri düzenli olarak izleyebilen, üretebilen bilinçli bireylere ihtiyaç duymaktadır (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003). Günümüzde her alanda olduğu gibi eğitim alanında da teknolojik gelişmelerin hızla ilerlediği görülmektedir. Eğitimde kullanılan birçok teknolojik araçtan söz etmek mümkündür ancak eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılan en önemli teknoloji aracının bilgisayar olduğu görülmektedir (Kutluca ve Ekici, 2010). Ayrıca teknolojik gelişmelerin en önemlilerinden biri de internettir. İnternet her geçen gün daha çok kullanılır hale gelmiş ve bu durum bireylere görsellik, çeşitlilik ve bilgiye hızlı ulaşım imkânı sağlamıştır (Özgün ve Akgün, 2014). Eğitim sisteminin en önemli ögesi olan öğretmenlerinde (Saraçoğlu, 2000, akt. Saraçoğlu ve Aydoğdu, 2012) teknolojiden, bilgisayar ve internetten yüksek düzeyde faydalanmaları son derece önemlidir. Çünkü öğretmenlerin derslerde teknolojiyi kullanmaları, öğrencilerin ileri seviye beceri kullanımlarına ve öğrencilerin pasif olmaktan çıkıp aktif olarak öğrenmelerine katkı sağlamaktadır (Güneş ve Buluç, 2017). Öğretmenlerin mesleğe atılmadan önce aldıkları eğitimlerde de teknolojik araçlara ve doğru internet kullanımına yer verilmelidir. Çünkü internet kullanımı, öğrencilere kendi kendilerine öğrenme fırsatı vererek etkili kullanım sağlayabilir. Aynı zamanda etkileşimli ders ortamları sağlayarak (Özgür ve Akgün, 2014) uzaktan eğitime fırsat verir. Öğrenciler istediklerinde öğretmenleriyle görüşme imkânı bulurlar. Tüm dünyada son günlerde yaşanan Covid-19 salgını nedeniyle hemen hemen tüm dünya ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de uzak eğitime geçilmiş ve öğretmenler, her yaş grubundaki öğrencileri için ara vermeden internet üzerinden eğitime devam etmişlerdir. Teknoloji bağlantısı ile yapılan eğitimin başarılı olabilmesi için öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının tutumu ve öz yeterlik algıları önemlidir (Kutluca ve Ekici, 2010). Eğitim ortamlarında teknoloji kullanıldıkça derslerde olumlu bir öğrenme iklimi oluşur ve öğretmen daha istekli olur. Öğretmenin yaşadığı bu olumlu durum ve başarı arzusu öz yeterlik inancını da etkileyecektir (Güneş ve Buluç, 2017).

Öz yeterlilik kavramını Albert Bandura ortaya atmıştır (Lenz ve Shortridge, 2002). Bu kavramı inceleyen birçok alanda çalışmalar yapılmıştır (Yıldırım ve İlhan, 2010; Bülbül ve Çuhadar, 2012). Bandura ve Schunk, yapılan araştırmalarda, öz yeterlik inancının seçme, çaba harcama, kararlılık, girişkenlik, değişken koşullara ayak uydurma gibi birçok insan davranışında belirleyici rolü olduğunu ortaya koymuşlardır (Akt. Özerkan, 2007). Bandura (1997) öz yeterliği; bireyin belli bir işte başarılı olabilmek için gerekli etkinlikleri düzenleyip başarılı bir biçimde gerçekleştirme kapasitesi olarak tanımlamıştır. Diğer bir ifadeyle öz yeterlik, bireylerin muhtemel durumların üstesinden gelebilmek için neyi ne kadar iyi yaptıklarıyla ilgilidir. Ayrıca bireylerin bir sorunla yüzleştiklerinde, nasıl tepki göstereceği ve bu sorunun üstesinden gelebilmek için ne yapabileceklerini belirlemektedir. Yeteneklerine güvenen birey zor durumlarda çok çaba harcayacak sorunun üstesinden gelebilmek için azimli davranacaktır (Bikmaz, 2002). Buradan yola çıkarak öz yeterlik inancının, bireyin kendine, alanında duyduğu güveni oluşturabilmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Alanyazın incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımı öz yeterliklerine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak farklı branşlardaki öğretmen adaylarına yönelik çalışmalara rastlanmıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği alanındaki eksikliği gidermek adına bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur.

2. Yöntem

Araştırmada nicel arama yöntemlerinden tarama modeli benimsenmiştir. Bu modelde yaşanmış bir olay ya da etkisi halen süren bir durumun olduğu şekliyle betimlenmesi amaçlanmaktadır. Modelin kullanıldığı çalışmalarda yer alan olay, birey ya da nesnelere kendi koşulları içinde ve olduğu şekliyle betimlenmeye çalışılmakta, onları değiştirme veya etkileme gayreti yani herhangi bir müdahale girişimi sergilenmemektedir (Karasar, 2017).

2.1. Çalışma Grubu: Araştırmanın evrenini Karabük Üniversitesi ve Kastamonu Üniversite Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise bu

öğrenciler içerisinde öğretmenlik bölümünde okuyan ya da öğretmenlik formasyon eğitimi almış olanlar arasından random yöntemle seçilmiş 342 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımlar gönüllülük esasına göre sağlanmıştır. Katılımcılara ait bazı bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 1

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adayların cinsiyet/yaş/il dağılımları

Cinsiyet		17-18 Yaşı	19-20 Yaş	21 Yaş ve üzeri	Toplam
Kastamonu	Kadın	N 17	34	42	93
		% 9,6	19,2	23,7	52,5
	Erkek	N 31	20	33	84
		% 17,5	11,3	18,6	47,5
	Toplam	N 48	54	75	177
		% 27,1	30,5	42,4	100,00
Karabük	Kadın	N 19	17	33	69
		% 11,5	10,3	20,0	41,8
	Erkek	N 26	29	41	96
		% 15,8	17,6	24,8	58,2
	Toplam	N 45	46	74	165
		% 27,3	27,9	44,8	100,00

Tablo 2

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adayların branş/spor deneyimi dağılımları

		1-3 yıl	4-6 yıl	7 yıl ve üzeri	Toplam
Hentbol	N	16	24	9	49
	%	4,7	7,0	2,6	14,3
Voleybol	N	19	33	11	63
	%	5,6	9,6	3,2	18,4
Futbol	N	9	30	21	60
	%	2,6	8,8	6,1	17,5
Atletizm	N	10	22	26	58
	%	2,9	6,4	7,6	17,0
Basketbol	N	14	17	27	58
	%	4,1	5,0	7,9	17,0
Badminton	N	13	23	18	54
	%	3,8	6,7	5,3	15,8
Toplam	N	81	149	112	342
	%	23,7	43,6	32,7	100,0

2.2. Veri Toplama Aracı: Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda eğitim gören öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inançlarını belirlemek için iki bölümden oluşan veri toplama aracı kullanılması benimsenmiştir. Birinci bölümde araştırmacı tarafından katılımcıların il, yaş, spor deneyimi, branş, gelir, ebeveyn eğitim düzeyi, kardeş sayısı gibi bilgilerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İkinci bölümde ise Şahin (2009) tarafından geliştirilen “Eğitsel İnternet Kullanım Öz-yeterliği İnançları Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 28 adet maddeden oluşmaktadır. Ölçek için Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı, 0.96 olarak bulunmuştur. Ölçek sorularına cevap veren bir katılımcının elde edebileceği toplam puan, en yüksek 140, en düşük 28 olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam puanını yüksekliğinin öğrencilerin interneti eğitsel olarak kullanmada kendilerini yetkin olarak gördüğünü ifade ettiği belirtilmektedir.

2.3. Analiz

Ölçek formundan elde edilen veriler istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve normal dağılım gösterdikleri için parametrik testlerden bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmasına karar verilmiştir (Tablo 3). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise Bonferroni Post Hoc testi kullanılmıştır. Çalışmada .05 istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Tablo 3

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inanç puanlarına ait One-Sample Kolmogorov-Smirnov normallik test sonucu

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test		
	N	342
Normal Parameters ^a	Mean	99,0292
	Std. Deviation	24,37715
Most Extreme Differences	Absolute	,065
	Positive	,063
	Negative	-,065
Kolmogorov-Smirnov Z		1,194
Asymp. Sig. (2-tailed)		,116

3. Bulgular

Tablo 4

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin cinsiyet değişkenine göre T testi sonuçları

Levene Testi								Farkın % 95 Güven Aralığı	
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Varyansların eşit olduğu varsayımı	,589	,443	1,582	340	,115	4,16667	2,63419	-1,01470	9,34804
Varyansların eşit olmadığı varsayımı			1,585	338,551	,114	4,16667	2,62860	-1,00378	9,33712

Tablo 4'te beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 5

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin yaş değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	3099,801	2	1549,900		
Grup İçi	199537,907	339	588,607	2,633	,073
Toplam	202637,708	341			

Tablo 5'te beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançlarının yaş değişkenine göre anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 6

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin branş değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	9883,509	5	1976,702		
Grup İçi	192754,199	336	573,673	3,446	,005*
Toplam	202637,708	341			

* $p<.05$

Tablo 6 incelendiğinde beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançları katılımcıların aktif olarak yer aldıkları spor branşları açısından anlamlı bulunmuştur ($p<.05$). Grupların ikili karşılaştırması sonucunda ise Hentbol-Atletizm ve Hentbol-Badminton grupları arasında Hentbol lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin spor deneyim değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1023,008	2	511,504		
Grup İçi	201614,700	339	594,734	,860	,424
Toplam	202637,708	341			

Tablo 7’de beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançlarının spor deneyimine göre anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 8

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin il değişkenine göre T testi sonuçları

Levene Testi	Farkın % 95 Güven Aralığı								
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	Lower	Upper
Varyansların eşit olduğu varsayımı	1,583	,209	2,119	340	,035*	5,56035	2,62456	,39792	10,72278
Varyansların eşit olmadığı varsayımı			2,122	339,852	,035	5,56035	2,62000	,40690	10,71380

* $p<.05$

Tablo 8’de öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançları yaşadıkları il değişkeni açısından anlamlı görülmüştür ($p<.05$). Grupların ikili karşılaştırması sonucunda ise Kastamonu lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin sınıf değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	3620,209	3	1206,736		
Grup İçi	199017,499	338	588,809	2,049	,107
Toplam	202637,708	341			

Tablo 9 incelendiğinde beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançları yaşadıkları sınıf değişkeni açısından anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 10

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin baba eğitim değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1703,212	4	425,803		
Grup İçi	200934,495	337	596,245	,714	,583
Toplam	202637,708	341			

Tablo 10 incelendiğinde beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 11

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin anne eğitim değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	2228,728	4	557,182		
Grup İçi	200408,980	337	594,685	,937	,443
Toplam	202637,708	341			

Tablo 11 incelendiğinde beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançlarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 12

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin gelir değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	938,699	3	312,900		
Grup İçi	201699,008	338	596,743	,524	,666
Toplam	202637,708	341			

Tablo 12 incelendiğinde beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançlarının gelir değişkeni açısından anlamlı değildir ($p>.05$).

Tablo 13

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin kardeş sayısı değişkenine göre Anova test sonuçları

	Kareler Toplamı	df	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	7655,382	4	1913,846		
Grup İçi	194982,325	337	578,583	3,308	,011*
Toplam	202637,708	341			

* $p<.05$

Tablo 13 incelendiğinde beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının internet kullanım öz-yeterlik inançları sahip oldukları kardeş sayısı açısından anlamlı görülmüştür ($p<.05$). Grupların ikili karşılaştırması sonucunda ise 2 kardeş-3 kardeş, 3 kardeş-4 kardeş grupları arasında 3 kardeş lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanımını öz yeterlik inançlarının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada cinsiyet, yaş, branş, spor deneyimi, il, sınıf, anne eğitim, baba eğitim, gelir düzeyi ve kardeş sayısı değişkenleri incelenmiştir. Cinsiyet, yaş, spor deneyim, sınıf, baba eğitim, anne eğitim, gelir düzeyi değişkenlerinde anlamlı farklılık bulunmazken branş değişkininde grupların ikili karşılaştırması sonucunda ise Hentbol-Atletizm ve Hentbol-Badminton grupları arasında Hentbol lehine anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. İl değişkeninde ise Kastamonu lehine anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İl değişkeninde anlamlı farklılık olmasının nedeni Kastamonu ilinde yıllardır hentbol branşının önemli olması ve süper ligde kadın takımının mücadele etmesi olarak yorumlanabilir. Kardeş sayısı değişkeninde ise grupların ikili karşılaştırması sonucunda ise 2 kardeş-3 kardeş, 3 kardeş-4 kardeş grupları arasında 3 kardeş lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada elde edilen sonuçlar incelendiğinde beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz yeterlik inançlarının cinsiyet açısından farklılaşmadığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde çalışma sonucuyla benzer çalışma sonuçları olduğu görülmektedir. Şahin, Aydın ve Balay (2016) da eğitim fakültesi öğrencilerinin eğitsel internet kullanımını üzerine yaptıkları çalışmada cinsiyet açısından fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Akın (2016)' da Türkçe öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanımını üzerine yaptığı çalışmada cinsiyet değişkeni açısından fark

olmadığı bulgusunu elde etmiştir. Benzer şekilde Erdamar, Demirkan, Saraçoğlu ve Alpan (2017) de yaptıkları çalışmada eğitsel internet kullanımında cinsiyet açısından farklılık olmadığı sonucunu bulmuşlardır. Bu bulgular çalışma sonucunu destekler niteliktedir. Alanyazın incelendiğinde; cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılığın olduğu çalışmalar da bulunmaktadır. Topal ve Akgün (2015) de yaptıkları çalışmada erkek öğretmen adaylarının kadınlara göre eğitsel internet kullanımı öz yeterlik inançlarının anlamlı olarak yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Benzer şekilde Kaya, Balay ve Adıgüzel (2014) de yaptıkları çalışmada, erkekler lehine eğitsel internet kullanım öz yeterlik inancını anlamlı bulmuşlardır. Durmuş ve Başarmak (2014) yaptıkları çalışmada cinsiyet açısından farklılık bulmuştur ancak diğer çalışmalarda erkek öğretmen adayları lehine olan farklılık bu çalışmada kadın öğretmen adayları lehinedir.

Çalışmanın bir diğer değişkeni olan yaşa bakıldığında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır. Yılmaz ve Afacan (2017) yapmış olduğu çalışmada yaş açısından farklılık elde etmiştir ve bu da çalışma sonucu ile örtüşmemektedir. Sınıf değişkeni incelendiğinde ise yapılan çalışmada farklılık olmadığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde çalışmayı destekleyen sonuçlar olduğu görülmektedir (Şahin, Aydın ve Balay, 2016). Elde edilen bu sonuçlardan farklı olarak ise Akın (2016) Türkçe öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz yeterliliklerini incelediği çalışmasında sınıf düzeyinde 4. sınıflar lehine anlamlı farklılık bulmuştur. Bir başka değişken olan baba eğitim düzeyine bakıldığında anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Akın (2016) çalışmasında elde ettiği sonuç bu sonucu destekler niteliktedir. Benzer şekilde anne eğitim değişkeninde de anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Yine Akın (2016) da yaptığı çalışmada anne eğitim düzeyinde anlamlı farklılık olmadığını belirlemiştir. Bu sonuç ise yapılan çalışma sonucu ile örtüşmektedir.

Çalışmanın diğer değişkenleri olan spor deneyim, branş, il ve kardeş sayısı değişkenleri için alan yazın araştırmaları sonucunda karşılaştırma yapılacak çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle beden eğitimi ve spor alanında yapılacak çalışmaların artırılması önerilmektedir.

Sonuç olarak, yapılan çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının eğitsel internet kullanım öz yeterlik inançlarına bakıldığında kardeş sayısında, il ve branş bazında farklılıklar olduğu görülmüştür. Araştırmamız sonuçlarının ilerleyen yıllarda yapılacak çalışmalara temel oluşturması ve araştırmacıların farklı gruplara ve daha fazla örneklem ile çalışmayı uygulaması ile internetin eğitsel amaçlı kullanım durumunun tespiti ve var ise sorunların giderilmesi noktasında katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akın, E. (2016). Türkçe öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz yeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Language Academy*, 4(1), 384–359.
- Akkoyunlu, B. & Kurbanoglu, S. (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlilik algıları üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24), 1–10.
- Bandura, A. (1997). *Self efficacy: the exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Bıkmaz, H.F. (2002). Fen öğretiminde öz-yeterlilik inancı ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 1 (2), 197-210.
- Bülbül, T. & Çuhadar, C. (2012). Okul yöneticilerinin teknoloji liderliği öz-yeterlilik algıları ile bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik kabulleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(23), 474-499.
- Durmuş, A. & Başarmak, U. (2015). Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterlilik inançları ve problemlerini internet kullanım durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(3), 49–67.
- Ekici, G. & Kutluca, T. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum ve öz-yeterlilik algılarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(38), 177–188.
- Erdamar, G., Demirkan, Ö., Saraçoğlu, G. & Alpan, G. (2017). Lise öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ve eğitsel internet kullanma öz-yeterlilik inançları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 636-657.
- Güneş, A. M. ve Buluç, B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin teknoloji kullanımları ve öz yeterlilik inançları arasındaki ilişki. *Türk Bilim Araştırma Vakfı*, 10(1), 94–113.
- Karasar, N. (2017). Bilimsel araştırma yöntemi, tarama modelleri tanımı ve temel nitelikleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, A., Balay, R. ve Adıgüzel, A. (2014). Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım becerileri ile bilgi edinme becerileri arasındaki ilişki düzeyi. *Journal of Educational Sciences Research*, 4(1), 83–99.
- Lenz, E. R., & Shortridge-Baggett, L. M. (2002). *Self-efficacy in nursing: research and measurement perspectives*. Springer Publishing Company.

- Özerkan, E., (2007). Öğretmen öz-yeterlik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki (*Yüksek Lisans Tezi*). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özgür, H. & Akgün, F. (2014). Öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanım öz-yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. 9. *Uluslararası Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi, Edirne*, 1009–1014.
- Saraçoğlu, A. S. & Aydoğdu, B. (2012). Fen ve Teknoloji öğretmenlerinin kişilerarası öz -yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(1), 21–35.
- Şahin, C., Aydın, D. & Balay, R. (2016). Eğitim fakültesi öğrencilerinin eğitsel internet kullanımı ile internet bağımlılıklarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 481–497.
- Şahin, İ. (2009). Eğitsel internet kullanım öz yeterliği inançları ölçeğinin geçerliği ve güvenilirliği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 461-471
- Topal, M. & Akgün, Ö. E. (2015). Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının eğitim amaçlı internet kullanımı öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 343–364.
- Yılmaz, R. ve Afacan, E. (2017). Öğretmenlerin eğitsel internet kullanım öz-yeterlik inançlarının yaşam boyu öğrenme bağlamında incelenmesi. *İnönü Üniversitesi, Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Malatya*, 24–25.
- Yıldırım, F., & İlhan, Ö. İ. (2010). Genel Öz-Yeterlik Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21 (4), 301-308.

ENGLISH EXTENDED SUMMARY

Introduction: Rapid advancements in technology requires individuals to keep up with these developments. It is clear that technology offers numerous opportunities for people in every field because it is now much easier to access information. In addition, society needs conscious individuals who can continuously update their current knowledge, adapt new conditions easily, regularly follow new developments and contribute to production processes (Akkoyunlu and Kurbanoglu, 2003). In today's world, technological developments considerably affect education field. Although various technological tools have been integrated into educational practices so far, the most important technological device is computer (Kutluca and Ekici, 2010). In this respect, teachers' and preservice teachers' attitudes and self-efficacy perceptions play critical roles in the success of educational practices presented in educational environments via technology (Kutluca and Ekici, 2010). The use of technology in educational environments creates a positive learning environment, and teachers become more enthusiastic about teaching. Such a positive environment and teachers' eagerness to succeed is likely to affect their self-efficacy beliefs (Güneş and Buluç, 2017). Therefore, the aim of this study is to examine educational internet use self-efficacy beliefs of physical education and sports preservice teachers. This study is expected to contribute to the related literature.

Methodology: A data collection tool with two parts was used in the study to determine educational internet use self-efficacy beliefs of physical education and sports preservice teachers. The first part is "personal information form", which includes questions aiming to collect personal data about the participants such as city, age, sport branch, income, parents' educational background and number of siblings. The second part involves *Educational Internet Use Self-efficacy Beliefs Scale* developed by Şahin (2009). This scale consists of 28 items and its Cronbach Alpha reliability coefficient was calculated as 0.96. The maximum score to be obtained from the scale is 140 and the lowest 28. High score indicates that students (here, the participants) consider themselves competent in terms of educational internet use. The data obtained from this data collection tool were analyzed by using statistics software. First, Kolmogorov-Smirnov test was done to determine whether the data show normal distribution or not. Due to the normal distribution of the data set, the following parametric tests were used for data analysis purposes: independent sampling test and Anova tests. Bonferroni Post Hoc test was used to identify significant differences among groups. The study assumes $p < .05$ as statistically significant. **Findings;** Educational internet use self-efficacy beliefs of physical education and sports preservice teachers were examined in terms of the following variables: gender, age, sport branch, experience in sports, city, class level, mother's educational background, father's educational background, income level, and number of siblings. The results revealed significant differences for "sport branch", "city" and "number of siblings" variables while no significant differences were found for gender, age, experience in sports, class level, mother's educational background, father's educational background and income level variables. In conclusion, this study is believed to contribute to the related literature.

Bedens Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinde Olumsuz Milli Takım Algısı ve Nedenleri (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Örneği)

Piyami Çakto¹, Elmas Bayram²

Özet

Bu araştırmada Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bedens Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda eğitim hayatına devam eden sporcuların milli takım imajını olumsuz etkileyen nedenlere ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Çalışmanın örneklem grubu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle belirlenen 65 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama amacıyla öğrenciler ile standartlaştırılmış açık uçlu görüşmeler yapılmış ve görüşmeler ortalama 15 dk. sürmüştür. İfadelerinin kaydedilip ardından da yazıya aktararak analiz edileceğine yönelik katılımcı bilgilendirmesi ve onayı sonrası kaydetme işlemi gerçekleştirilmiştir. Yazıya aktarılan ifadeler betimsel ve içerik analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda araştırmaya katılan sporcuların milli takımların imajını etkileyen nedenleri sporcu, antrenör, altyapı, müsabaka ve yönetim kaynaklı olarak gruplandırdıkları görülmektedir. Özellikle sporcuların milli şuur eksikliğine ve kişisel yapılarına, altyapının yetersizliğine, antrenör eğitiminde ve mesleğinde görülen yetersizliklere, taraftar gruplarının tutum ve davranışlarına, federasyonların tutumlarına, siyasetçilerine, adam kayırma ve torpil durumlarına dikkat çekildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Bedens Eğitimi ve Spor, Yüksekokul, Öğrenci, Olumsuz, Milli Takım, Algı

Negative National Team Perception and Causes in School of Physical Education and Sports Students (Example of Kütahya Dumlupınar University)

Abstract

This study aims to examine the opinions of the athletes, who continue their education life in Kütahya Dumlupınar University School of Physical Education and Sports, on the reasons that negatively affect the national team image. In the research, phenomenological pattern, one of the qualitative research methods, was used. The sample group of the study consists of 65 students, determined by the easily accessible case sampling method. For data collection, standardized open-ended interviews were conducted with the students and the interviews took averaged 15 minutes. After the participants were informed and approved that their statements would be recorded and then transmitted to the paper, the recording process was carried out. Descriptive and content analysis were performed on the obtained expressions. As a result of the analysis, it is seen that the athletes participating in the research group the reasons that affect the image of the national teams as athletes, trainers, infrastructure, competition and management. Especially the athletes' lack of national consciousness and personal structures, the insufficiency of the infrastructure, the inadequacies in the training and profession of the coaches, the attitudes and behaviours of the fan groups, attention has been drawn to the attitudes, politicization, favouritism and torpedo states of federations.

Key Words:

Physical Education and Sports, School, Student, Negative, National Team, Perception

Alıntı: Çakto, P. & Bayram, E. (2020). Bedens eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde olumsuz milli takım algısı ve nedenleri (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi örneği). *International Sport Science Student Studies*, 2(2), 96-107.

¹ Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Öğrencisi), Kütahya, Türkiye, E-mail: piyamii1011@gmail.com

² Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Öğrencisi), Kütahya, Türkiye, E-mail: elmasb242599@gmail.com

1. Giriş

Günümüz dünyasında rekabet örgütler arasında tüm hızıyla ilerlerken örgütlerin birbirlerine üstünlük sağlaması ve bu üstünlüğünü koruması adına farklı yollara başvurmaktadır. Örgütlerin başvurdukları yollar birbirinden farklı olarak görülse de önemli bir yere sahip olan imaj rekabet ortamında üstünlük sağlamak için önemli bir unsurdur. Türk Dil Kurumu (2020) tarafından görünüşünü değiştirmek, daha saygın hale gelmek olarak tanımlanan imaj kavramı, başka bir ifadeyle hedef kitleye verilmek istenen bir düşünceyi veya var olan olguyu kitlenin kafasında şekillendirmeye yardımcı olmaktadır (Baykasoğlu ve ark., 2004). Genel anlamıyla örgütü topluma kabul ettiren, inançların ve davranışların bütünü olarak da tanımlanmaktadır (Uluçay, 2018). Kurumsal iletişim, kurumsal görünüm ve kurumsal davranışların tamamında ifadesini bulan kurumsal imaj, hedef kitle üzerinde güven ve inandırıcılık yaratmak ile bunu sürdürmek gibi önemli işlevleri yerine getirmektedir (Dowling, 1997). İmajımızı yönetmenin ve belirlemenin birçok nedeni vardır. İnsanlar doğası gereği sosyal olarak etkileşime ihtiyaç duyarlar. Bu etkileşim sözlü iletişime başlamadan bireyin, giyimi, duruşu, tavrı, jest ve mimikleri ile başlar ve birey hakkında bir izlenim oluşturur. İmaj soyut bir kavram olduğu için izlenim boyutu önem kazanmaktadır. İzlenimin önem kazanmasının sebebi çalışma tarzını etkilemesi ve iyi bir iş bulma olanağını önemli derece etkilemesidir (Sampson, 1995). İnsanlar izlenimlerinin başkaları tarafından nasıl görüldüğü hakkında fikir beyan etmede güçlük çekerler. Fakat kendilerinde oluşturdukları izlenim sayesinde toplumda bir yer edinirler. Yer edinme süreci bazen kısa zamanda olurken bazen de uzun bir zaman dilimine yayılabilir. Zaman diliminin kısa veya uzun olması bıraktıkları izlenim ile ilgilidir. Bireylerin ve kurumların toplumda yer edinmesinde, iyi bir iş sahibi olmasında veya ileriye dönük planlarının olumlu bir şekilde sürdürülmesi açısından toplumda yarattıkları imajları oldukça önemlidir (Bal, 2012). Bu nedenle birçok kurumsal yapı içerisinde imaj kavramı öncelikli olarak yer almakta ve kurumlar olumlu algılanma düzeylerini yükselterek güven ortamının oluşmasıyla birey memnuniyeti ve akabinde de hedef kitlede artışı amaçlamaktadırlar (Atay ve Akkurt, 2003; Küçüköğlü, 2014; Uluçay, 2018).

Kurumlar ve bireyler açısından baktığımızda gelişmeler böyle ilerlerken ülkeler arası rekabet düşünüldüğünde rekabetin kendini gösterdiği en büyük alanlardan biri de spordur. Örnek verecek olursak Kore basınında çıkan spor haberleri ile Türkiye adına okuyucuda olumlu bir izlenim bırakırken aynı zamanda Türkiye'yi Dünya basınına tanıtmıştır. Türkiye'yi tanıtmaya adına Galatasaray spor kulübü önemli bir rol üstlenerek; 2000 yılında UEFA kupasını almasına kadar uzanan serüvende Türk futbol kulübü ile ilgili olarak çok sayıda haber yayımlamıştır. Kore spor basınında manşet olarak imajına olumlu katkılar sağlarken sokaktaki sıradan bir Kore vatandaşı bile Galatasaray spor kulübünü tanıy hale gelmiştir. 2000 yıllarında Sydney Olimpiyatlarında Türk sporcuların aldıkları madalyalar ve Halil Mutlu'nun halterde dünya rekorunu kırması ile yine belli bir dönem Kore basınında yer almıştır. (Çolakoğlu ve Çolakoğlu, 2005). Yine gelişmekte olan ülkeler marka ülke olma istekleri doğrultusunda spor organizasyonlarına (IAFF Dünya Atletizm Şampiyonası, FIFA Dünya Kupası, Yaz Olimpiyat Oyunları, Kış olimpiyatları vb.) ev sahipliği yaparak uluslararası alanda yeni bir imaja sahip olmak istemektedirler (Çetin, 2014). Bazı ülkeler, ekonomik ve askeri yaptırımlar uygulamadan da dünya siyasetine yön vermeye çalışarak istediği sonuçları, ülkesini örnek alan, ülkesinin sahip olduğu değerlere hayranlık duyan, ülkenin olanakları ve refah seviyesine özenen diğer ülkeleri kendine doğru çekip cezbederek de elde edebilir (Akoğlu ve Mutlu, 2018). Milli değerler ve ülke çıkarları göz önünde bulundurulduğunda ülkeler her alanda en iyi oldukları göstermeye çalışmaktadırlar. Bunu yapmaya çalışırken imaj unsuruna oldukça önem verildiği görülmektedir. Sanayi devrimi ile ülkeler uluslararası alanda iyi bir imaj sahibi olabilmek için uluslararası kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlemeye başlamakta ve bu etkinliklerde spor da yerini almaktadır (Kother ve ark. 1999). Ülkelerinin imajlarını olumlu yönde geliştirmek için spor diploması gibi bazı yeni kavramlara başvurmuşlardır. Amaçları uluslararası kamuoyu ve spor örgütleriyle birleşerek onları kendi ülkeleri hakkında bilgilendirmek ve kendi ülkeleri hakkında olumlu imaj yaratmak, hükümetin dış politikalarını ifade etmeye yardımcı olarak hedef kitlenin algılarını menfaatleri doğrultusunda şekillendirmeye çalışmaktır (Gök, 2016). Ülkeler arasındaki rekabet artıkça imaj kavramı ve ülkeleri ile anılan popüler sporcular özel bir çalışma alanı haline gelmiştir. Yapılan çalışmaların olumlu ya da olumsuz sonuçları ise sporcular ile birlikte temsil ettikleri ülkelere

yansımaktadır. Ülkemizde de son yıllarda bireysel ve takım halinde yapılan müsabakalarda elde edilen başarılar ve Türk bayrağının seremonilerde göndere çekilmesi ülke popüleritesine katkı sağlamakta ve insanların dikkatlerini çekmektedir. Bu bilinç ile başarılı sporcu ve kulüplerin desteklenmesi için Türkiye Cumhuriyeti devleti birçok teşvike başvurmaktadır. Ancak zaman zaman ülkemiz adına faaliyet gösteren spor takımların ya da sporcuların sebep olduğu olumsuz durumlar taraftarlar arasında büyük hayal kırıkları yaşatmakla beraber ülke imajında da olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu doğrultuda ülkemiz spor branşlarında yer alan, ilerleyen yıllarda spora yöne verecek otoriteler arasında olacağı düşünülen Beden eğitimi spor yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajına yönelik düşüncelerinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada farklı bir bakış açısı geliştirilerek olumsuz milli takım imajına sebep olan durumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu sayede belirlenen olumsuz durumların telafi edilmesi ve ülke imajına olumlu katkıda bulunmuş olacağı varsayılmaktadır.

2. Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar algıların ve olayların kendi doğal akışı içerisinde bütüncül bir yaklaşım ile incelenmesini amaçlayan ve veri toplamak için görüşme, gözlem, doküman analizi vb. veri toplama yollarına başvuran araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma kapsamında nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Bu desen bireysel tecrübelerinin araştırılmasını ve özellikle bireylerin olayları algılamalarını ve olaylara yüklediği anlamları kapsamaktadır (Baş ve Akturan, 2013).

2.1. Çalışma Grubu: Araştırmanın evrenini Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda eğitim hayatına devam eden sporcu öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem grubunda ise yüksekokuldaki öğrenciler arasından kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile seçilmiş 65 öğrenci yer almaktadır. Katılımcıların Futbol (n=21), Voleybol (n=15), Basketbol (n=9), Diğer (Muaythai, karate vb. (n=7), Hentbol (n=5), Güreş (n=4) ve Atletizm (n=4) branşlarına dağıldıkları ve yaş aralıklarının da 19 yaş altı ile 23 yaş ve üzeri arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 1

Katılımcıların yaptıkları branşlar ve milli takım düzeylerine ilişkin görüşlerinin dağılımları

		Üst Düzey	Orta düzey	Alt Düzey	Toplam
Voleybol	N	2	4	9	15
	%	3,1	6,2	13,8	23,1
Hentbol	N	0	1	4	5
	%	,0	1,5	6,2	7,7
Güreş	N	1	2	1	4
	%	1,5	3,1	1,5	6,2
Futbol	N	5	7	9	21
	%	7,7	10,8	13,8	32,3
Diğer	N	1	4	2	7
	%	1,5	6,2	3,1	10,8
Basketbol	N	4	2	3	9
	%	6,2	3,1	4,6	13,8
Atletizm	N	2	2	0	4
	%	3,1	3,1	,0	6,2
Toplam	N	15	22	28	65
	%	23,1	33,8	43,1	100,0

Tablo 1 incelendiğinde toplam katılımcılar arasında 15 sporcunun (%23,1) milli takımlarının başarı düzeyini üst düzey, 22 sporcunun (% 33,8) orta düzey ve 28 sporcunun (% 43,1) ise alt düzey olarak gördükleri belirlenmiştir. Milli takımlarının başarı düzeylerini “alt düzey” olarak belirtenlerin çoğunluğu Voleybol (n=9), Hentbol (n=4) ve Futbol (n=9) branşında yer alan sporculardan oluşmaktadır.

Tablo 2

Katılımcıların cinsiyet/yaş dağılımları

		19 Yaş ve altı	20 Yaş	21 Yaş	22 Yaş	23 Yaş ve üzeri	Toplam
Kadın	N	6	3	6	7	5	27
	%	9,2	4,6	9,2	10,8	7,7	41,5
Erkek	N	4	9	8	7	10	38
	%	6,2	13,8	12,3	10,8	15,4	58,5
Toplam	N	10	12	14	14	15	65
	%	15,4	18,5	21,5	21,5	23,1	100,0

Tablo 2 incelendiğinde katılanlarının % 41,5'i (n=27) kadın ve % 58,5'i (n=38) ise erkektir. Kadın katılımcıların %9,2'si (n=6) 19 yaş ve altı, % 4,6'sı (n=3) 20 yaş, %9,2'si (n=6) 21 yaş, % 10,8'inin (n=7) 22 yaş ve % 7,7'sinin (n=5) 23 yaş ve üzeri grupta oldukları, erkek katılımcıların ise %6,2'sinin (n=4) 19 yaş ve altı, % 13,8'inin (n=9) 20 yaş, %12,3'ünün (n=8) 21 yaş, % 10,8'inin (n=7) 22 yaş ve % 15,4'ünün (n=10) 23 yaş ve üzeri grupta oldukları görülmektedir.

Tablo 3

Katılımcıların yaptıkları branşlar ve spor deneyim dağılımları

		7 Yıl ve altı	8-10 Yıl	11 Yıl ve üzeri	Toplam
Voleybol	N	3	9	3	15
	%	4,6	13,8	4,6	23,1
Hentbol	N	2	2	1	5
	%	3,1	3,1	1,5	7,7
Güreş	N	1	3	0	4
	%	1,5	4,6	,0	6,2
Futbol	N	6	9	6	21
	%	9,2	13,8	9,2	32,3
Diğer	N	2	4	1	7
	%	3,1	6,2	1,5	10,8
Basketbol	N	3	4	2	9
	%	4,6	6,2	3,1	13,8
Atletizm	N	2	2	0	4
	%	3,1	3,1	,0	6,2
Toplam	N	19	33	13	65
	%	29,2	50,8	20,0	100,0

Tablo 3 incelendiğinde katılımcılar % 4,6 ile voleybol, % 3,1 ile hentbol, % 1,5 ile Güreş, % 9,2 ile Futbol, % 3,1 ile Diğer, % 4,6 ile Basketbol, % 3,1 ile Atletizm branşında 7 yıl ve altı spor deneyimine sahiptirler. 8-10 yıl spor deneyimine sahip olanlar %13,8 ile voleybol, %3,1 ile hentbol, % 4,6 ile Güreş, % 13,8 ile Futbol, % 6,2 ile Diğer, % 6,2 ile Basketbol, % 3,1 ile Atletizm branşında yer almaktadır. 11 yıl ve üzeri spor deneyime sahip olanlar ise % 4,6 ile voleybol, % 1,5 ile hentbol, % 9,2 ile Futbol, % 1,5 ile Diğer, % 3,1 ile Basketbol % 3,1 ile Atletizm branşında faaliyette bulunmuşlardır.

Tablo 4

Katılımcıların yapılan ve yapılmak istenen branş dağılımları

		Basketbol	Cimnastik	Diğer	Futbol	Voleybol	Yüzme	Toplam
Voleybol	N	1	1	5	4	1	3	15
	%	1,5	1,5	7,7	6,2	1,5	4,6	23,1
Hentbol	N	0	0	2	2	0	1	5
	%	0	0	3,1	3,1	0	1,5	7,7
Güreş	N	0	1	1	1	1	0	4
	%	0	1,5	1,5	1,5	1,5	0	6,2
Futbol	N	1	0	10	2	6	2	21
	%	1,5	0	15,4	3,1	9,2	3,1	32,3
Diğer	N	1	1	1	1	1	2	7
	%	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	3,1	10,8
Basketbol	N	2	0	3	1	1	2	9
	%	3,1	0	4,6	1,5	1,5	3,1	13,8
Atletizm	N	1	1	0	0	2	0	4
	%	1,5	1,5	0	0	3,1	0	6,2
Toplam	N	6	4	22	11	12	10	65
	%	9,2	6,2	33,8	16,9	18,50%	15,4	100

Tablo 4’te katılımcıların yaptıkları branşı değiştirme imkanları olması durumunda farklı bir branş seçip seçmeyeceklerine yönelik cevapları incelenmiştir. Araştırmaya katılan 21 futbolcudan 19’unun, 4 Güreşçi, 4 Atlet ve 5 Hentbolcunun tamamının, 15 voleybolcudan 14’ünün, 9 Basketbolcudan 7’sinin başka branşları tercih etmek istedikleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin yaptıkları branşlar/sevilmeyen branş dağılımları

		Atletizm	Cimnastik	Diğer	Futbol	Güreş	Voleybol	Yok	Toplam
Voleybol	N	5	1	4	2	0	0	3	15
	%	7,7	1,5	6,2	3,1	,0	,0	4,6	23,1
Hentbol	N	2	0	1	1	0	0	1	5
	%	3,1	,0	1,5	1,5	,0	,0	1,5	7,7
Güreş	N	0	0	1	1	1	0	1	4
	%	,0	,0	1,5	1,5	1,5	,0	1,5	6,2
Futbol	N	5	1	3	2	3	1	6	21
	%	7,7	1,5	4,6	3,1	4,6	1,5	9,2	32,3
Diğer	N	2	0	0	1	0	1	3	7
	%	3,1	,0	,0	1,5	,0	1,5	4,6	10,8
Basketbol	N	1	1	2	0	0	2	3	9
	%	1,5	1,5	3,1	,0	,0	3,1	4,6	13,8
Atletizm	N	2	0	0	0	0	0	2	4
	%	3,1	,0	,0	,0	,0	,0	3,1	6,2
Toplam	N	17	3	11	7	4	4	19	65
	%	26,2	4,6	16,9	10,8	6,2	6,2	29,2	100,0

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan sporcuların yapmayı istemedikleri spor branşları dağılımlarına göre %26,2 (n=17) ile en çok atletizm branşını yapmak istemedikleri görülmektedir. Çalışmaya katılan sporcuların % 29,2’si (n=19) ise yapmak istemediği herhangi bir branş olmadığını, bütün branşları yapabileceklerini ifade etmişlerdir.

Veri Toplama Prosedürü: Sporcuların görüşlerini belirlemek amacıyla görüşme yöntemine başvurulmuş, standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmaya katılan sporculara mevcut branşları, yapmak istedikleri ve asla yapmam dedikleri branşların neler olduğu, milli takımlarının hangi seviyede olduğu ve milli takımlarının imajını olumsuz olarak etkileyen nedenlerin neler olduğuna yönelik sorular sorulmuş ve farklı zamanlarda ortalama 15 dakika süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2.3. Analiz

Araştırmacı tarafından kaydedilen ifadeler yazıya aktarılmış, katılımcılar S1....S65 arasında numaralar verilerek kodlanmıştır. Dönüştürülen metinlere betimsel ve içerik analiz uygulanarak kategoriler oluşturulmuş ve bu kategoriler sporcu ifadeleri ile desteklenmiştir.

3. Bulgular

Tablo 6

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajına zarar verdiğini düşündüğü sporcu kaynaklı nedenler

Sporcu kaynaklı nedenler	
Milli Şuur eksikliği	Saygısız davranışları
Maddi beklentiler	Kişisel yapı, karakter
Hırs, azim yoksunluğu	Antrenmansızlık
Düşük eğitim düzeyi	Gösteriş
Psikolojik yetersizlik	İsteksizlik
Disiplinsiz Davranışlar	Yabancı sporcular
İletişim bozukluğu	Milli marşlara saygısızlık
Yüksek ego	Hakemlerle sürekli Diyalog içerisinde olma

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri, milli takımlarda yer alan sporcuların milli şuur eksikliği, saygısız davranışları, maddi beklentiler, psikolojik, kişisel ve antrenmana yönelik eksiklikleri, müsabaka esnasındaki tutum ve davranışlarının milli takım imajına zarar verdiğini düşünmektedirler.

S8:.....oyuncuların ülkeleri için değil de para kazanmak için oynaması

S11:....sporcuların saygısızlığı, disiplinsizliği, hırs ve azimden yoksun olmaları tabi ki.

S21:....egolu, saha içerisinde sürekli hakemle diyaloga girip tartışan sporcular....

S57:....milli takımlardaki sporcuların sanki milli ruhu yokmuş gibi oynaması imajımızı olumsuz etkiliyor.

Tablo 7

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajına zarar verdiğini düşündüğü antrenör kaynaklı nedenler

Antrenör kaynaklı nedenler
Antrenör eğitimindeki yetersizlikler
Antrenman bilgisinin yetersizliği
Kişisel yapı
Yabancı antrenörler

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine göre, antrenör eğitimindeki ve antrenörün mesleki alandaki yetersizlikleri, antrenörün bireysel yapısı ve özellikle ülkemizde görev alan yabancı antrenörler milli takımların imajını olumsuz olarak etkilemektedir.

S16:....Türk antrenörlere çok fazla katlanılmaması, gerçi burada antrenörlerin kişisel yapısı da etkili oluyor ama özellikle yabancı antrenörlerle çalışma arzusu milli takımları olumsuz etkiliyor.

S36:.....antrenörlerin yetersiz eğitim almaları milli takımları etkiliyor....

S45:....hocalık yapan antrenörlerin iyi olmaması, uzun vadeli planlamalar yapmaması

Tablo 8

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajına zarar verdiğini düşündüğü taraftar kaynaklı nedenler

Taraftardan kaynaklı nedenler
Şiddet
Bilinçsizlik
Kötü tezahürat
Düşük eğitim seviyesi
Milli marşlara saygısızlık

Tablo 8 incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine göre, taraftar gruplarının eğitim düzeyi ve saha içerisindeki veya dışındaki eylemleri milli takımların imajını olumsuz olarak etkilemektedir.

S9:.....özellikle eğitim düzeyi düşük insanları tribünlerde olması, bu bilinçsiz taraftarların kötü tezahüratlar ile takımı ve oyuncularını gemesi ister istemez ülke sporuna yansıyor.

S23:....taraftarların eğitimsiz olması ve sürekli şiddet ortamının oluşmasına neden olmaları

S43: ...taraftarlar çok zarar veriyor. Maç esnasında yaptıkları en basitinden rakip takımın milli marşlarının ıslıklanması hoş değil bence....

Tablo 9

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajına zarar verdiğini düşündüğü branş kaynaklı nedenler

Branş kaynaklı nedenler
Seviye olarak kötü takımlara mağlup olunması
Başarısız müsabaka sonuçları
Branşların eşit derecede desteklenmemesi

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine göre, uluslararası platformlarda alınan başarısız sonuçlar, özellikle seviye olarak daha düşük takımlara mağlup olunması büyük bir hayal kırıklığı yaratmakta ve ülke spor imajını zarar vermektedir.

S22:.....bazen kesin kazanacağı dediğiniz, bizden daha düşük seviyeli takımlara milli takımımız yenilince biz de moral, ülkede imaj kalmıyor.

S41:....uluslararası camiada kötü sonuçlar alınması hatta çok abartılı farklar yenilmesi...

S65: ...bütün branşlar eşit şekilde desteklenmiyor. Futbol bütün branşların önünde görülüyor ve desteğin çoğu ona gidiyor. Böyle olunca ülke futbol ile anılıyor. Kötü durumlar oluşunca da bu ülke imajına yansıyor.

Tablo 10

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajına zarar verdiğini düşündüğü altyapı kaynaklı nedenler

Altyapı kaynaklı nedenler
Yerli sporcuların eksikliği
Altyapının yetersizliği
Yetersiz imkânlar

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerine göre milli takımların imajına zarar veren nedenler arasında yerli sporcu eksikliği, altyapı ve olanaklarının yetersizliği gibi altyapı kaynaklı nedenler de yer almaktadır.

S16:.....altyapılardan yeteri kadar sporcu çıkmaması, çıkanların takımlarında çok fazla süre alamamaları bunlar altyapıdan kaynaklı problemler ve ileriye etkileyecek şeyler.

S33:....yabancı hayranlığı nedeniyle bir alanda iyi yerli olsa dahi gidip yabancı sporcu transfer edilmesi hem altyapılara hem de ülkeye zarar veriyor. Yabancı sporcu alacağı paraya bakar...

S49: ...altyapılara eğitim, malzeme vb. destek verilmemesi, altyapılardaki sporcuların üst yapılarda oynayamayacaklarına neden olan uygulamalar yani altyapıların önemsenmemesi

Tablo 11

Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajına zarar verdiği düşünüldüğü yönetim kaynaklı nedenler

Yönetimsel kaynaklı nedenler
Sporcuların maddi olarak şımartılması
Yetersiz destek
Spora siyasetin bulaştırılması
Torpil, adam kayırma
Federasyonların kişisel davranışları
Gösteriş
Federasyonların yapısı
Adil olmayan sporcu seçimleri
Gelecek planlaması yapılmaması
Yetersiz yatırımlar

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri maddi olarak şımartılan sporcular, yönetimlerin siyasetleşmesi, torpil ve adam kayırma nedenler ülke spor imajını zarar vermektedir.

S29:.....spora siyasetin karıştırılması, işi bilmeseyse bile herhangi birine yakın olması nedeniyle kişilerin önemli noktalarda yer alması ve sistemin bozulması ile ülke imajı olumsuz etkilenir.

S49: ...bazı federasyonların tutumları hiç hoş olmuyor, bazen karşınızda muhatap bulamıyorsunuz.

S54: ...bazı branşlarda insanlar kendi cebinden harcama yaparken bazı branşlarda ise maddi olarak şımartılan yüksek ücretler alanları görüyoruz. Teşvik noktasında yaşanan bu adaletsizlik ister istemez çoğu şeyi bozuyor.

S62:...milli takımlarda torpil yapma, bazı sporcuları kayırma çok fazla görülebiliyor. Sizden kötü birisi ülkeyi temsil edebiliyor. Ya da birinin tanıdığı olduğu için milli takımlara, eğitim kamplarına hiç alakası olmayanlar gidebiliyor. Böyle bir ortamda başarı ya da imaj beklenebilir mi?

4. Tartışma ve Sonuç

Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin milli takım imajının olumsuz etkilenmesine neden olan sebeplere ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırmada sporcu, antrenör, taraftar, branş, alt yapı ve yönetimsel nedenlerden kaynaklanan olumsuz durumlar ön plana çıkmıştır.

Araştırmada yer alan sporculara göre milli takım imajını milli şuur eksikliği, saygısız davranışlar, maddi beklentiler, kişisel yapı, karakter, hırs, azim yoksunluğu, antrenmansızlık, düşük eğitim düzeyi, gösteriş, psikolojik yetersizlik, isteksizlik, disiplinsiz davranışlar, yabancı sporcular, iletişim bozukluğu, milli marşlara saygısızlık, yüksek ego, hakemlerle sürekli diyalog içerisinde olma gibi sporcu kaynaklı nedenler olumsuz olarak etkilemektedir. Görgüt ve Özbal (2018) başarı ve rekabetin her sporcunun odak noktasını oluşturduğunu, para kazanmak, statü kazanmak ya da başarıyı zirvede yaşamak gibi bazı özelliklerin sporcuların amaçları arasında öncelikle yer aldığından aktarmaktadır. Birçok sporcunun benzer amaçlara sahip olmasına rağmen başarı özelliklerini kişilik özelliklerine göre farklı şekillerde üstlendikleri ifade edilmektedir. Araştırmacıların aktardıkları bu beklentilerin dozajı sporcunun dolayısıyla ülkenin imajını etkilemektedir. Bu nedenle araştırmamızda da katılımcılar maddi beklentiler ve bunun sonucu olarak milli şuur eksikliği ve sporcunun kişilik özelliklerinden kaynaklanan olumsuzluklar milli takımlara yansımaktadır.

Araştırmaya katılan sporcu öğrencilere göre milli takımların imajına olumsuz etki yapan en önemli unsurların başında yöneticilerin geldiğini ve yöneticiler tarafından sergilenen sporcuların maddi olarak şımartılması, yetersiz destek, spora siyasetin bulaştırılması, torpil, adam kayırma, federasyonların kişisel davranışları, gösteriş, federasyonların yapısı, adil olmayan sporcu seçimleri, gelecek planlaması yapılmaması, yetersiz yatırımlar gibi nedenlerin bu olumsuzluğu arttırdığını savunmaktadırlar. Cohen ve Prusak (2001) günümüzün rekabet ortamında uzun ömürlü olabilmek için yönetim fonksiyonunu çok iyi idare edilmesinin önemine vurgu yapmaktadır. Yine Nguyen ve Leblanc (2001) bireylerin ve yöneticilerin, iyi yönetmesi gereken önemli argümanların başında gelen unsurlardan birinin imaj olduğunu, iyi yönetilen ve hedefler doğrultusunda korunan imajın, yöneticileri ve kurumları rekabet ortamında söz sahibi yaparak varlığını sürdürmesine imkan tanıdığını ifade etmektedir. Ayrıca Karabet ve İşcan (2007) ise çalışmalarında kurum yöneticileri ve

çalışanların davranışlarının paydaşlar ve taraftarlar üzerinde bıraktığı olumlu, olumsuz izlenimlerin imaj oluşturmada ve yönlendirmede önemli olduğunu belirtmişlerdir. İlaven Zengin (2008) yaptığı çalışmada spor yönetiminde uzun vadeli planlama yapmanın önemini vurgulayarak yapılması gereken planlamaların yöneticilerin görevi olduğunu belirtmiştir. Ilgar ve Cihan (2019) ise çalışmalarında spor yöneticiliği sorunu olarak iletişim becerilerinin önemine dikkat çekmişlerdir. Gerekse literatürde yer alan çalışmalar ve gerekse araştırma bulgularımıza göre yönetici kaynaklı olumsuz davranışların imajı etkileyen birincil etkenler arasında yer aldığı düşünülmektedir.

Araştırmada yer alan sporculara göre milli takım imajını antrenörleri yetersiz eğitim almaları, sporcu psikolojisine hakim olamaması yani mesleki olarak yetersizliği ve özellikle ülkemizde görülen yabancı antrenör çalıştırılması etkilemektedir. Yine taraftar grubunun tutum ve davranışları da imajı etkileyen faktörler arasında yerini almaktadır. Görgüt ve Özbal (2018)'a göre sporcuların üstün performansı, kendilerini takip eden kitleler tarafından benimsenmekte ve taklit edilmeye çalışılmaktadır. Ayrıca sporun, sporseverlerin ahlaki nitelikleri ve etik ilkelerini desteklediği düşüncesi ile başkaları için ahlaki rol model olmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Araştırma bulgularımız ve araştırmacıların ifadesi neticesinde sporcu ve takımdan beklenti düzeyinin taraftar grubunun tutum ve davranışlarını, taraftarın eylemlerinin ise imajı etkilediği kanısına varılmıştır.

Katılımcıların milli takımların imajını etkilediğini düşündükleri diğer konular ise branş bazında yaşanan seviye olarak düşük takımlara mağlup olunması yani başarısız sonuçlar alınması ile altyapılardan yeteri kadar sporcu çıkmaması ve bu bağlamda milli takımların altyapılarının düzeyi ile imkansızlıklarıdır. Sunay (2018) Türk ve Alman milli takımlarının alt yapılarını incelediği araştırmasında Türkiye'nin altyapı sorunları olduğunu arasında, malzeme konusunda sıkıntılar yaşandığını tespit etmiştir. Mcrae (2012) de sporda, sanatta olduğu gibi, yetenekli bireylerin geç kalınmadan keşfedilmesi, devamlı gözlem altında tutulması, uzmanlık alanlarındaki en yüksek mertebeye ulaşmaları için yardımcı olunmasının çok önemli olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda branş bazında ve milli takımlarının altyapı sorunlarının giderilmesi imajın düzeltilmesi için oldukça gereklidir.

Sonuç olarak Arbena ve LaFrance (2002) sporun bir ülkenin imajını etkileyebilecek bir araç olduğundan bahsetmektedirler. Bu nedenle özellikle sporun içerisinde yer alan ve ülke sporunun gelecek planlaması içerisinde yer alacak olan öğrenci sporcuların milli takımların imajını olumsuz etkileyen nedenlere ilişkin düşüncelerinin belirlenmesi ve gerekli önlem ve planlamanın yapılması hayati bir öneme haizdir. Bu doğrultuda araştırmacıların dikkatlerinin çekilmesi, ileride yapılacak olan çalışmaların nitel ve nicel olarak desteklenmesinin ülke spor politikasına yön vermede, var olan problemlerin giderilmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca spor politikası içerisinde yer alan ilgili paydaşlar vasıtasıyla sistemli ve daha geniş bir alana benzer çalışmaların ya da ileri düzey geliştirilecek başka çalışmaların yayılması önerilmektedir. Bu sayede özelde spor branşları ve genelde de ülke imajına, ülke tanınırlığına katkı sağlanmış olacaktır.

Kaynakça

- Akoğlu, H. E., & Mutlu, T. O. (2018). Sporun kamu diplomasisi açısından Türkiye'nin imajına etkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 277-295.
- Akyurt, H. & Atay, L. (2009). Destinasyonda imaj oluşturma süreci. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 1-14.
- Arbena, J. L., & LaFrance, D. G. (Eds.). (2002). *Sport in Latin America and the Caribbean*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Bal, M. (2012). Çalışan personelin kurumsal imaj oluşumuna etkisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 219.
- Baş, T. & Akturan, U. (2013). Nitel araştırma yöntemleri Nvivo ile nitel veri analizi. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Baykasoğlu, A., Dereli, T., Sönmez, A. İ., & Yağcı, E. (2004). İmaj yönetimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 3-18.
- Cohen, D., Prusak, L.; 2001; Kavrayamadığımız zenginlik-kuruluşların sosyal sermayesi. Çev: Ahmet Kardam. Yay. Haz.: Zülfü Dicleli, MESS Yayın No: 353, İstanbul.
- Çetin, C. (2014). *Spor iletişimi "Spor-Tv birlikteliği sattırıyor"*. Ankara: Nobel.
- Çolakoğlu, S., & Çolakoğlu, B. (2005). Dünya basınında Türkiye imajı: Güney Kore örneği. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 4(1), 141-148.
- Dowling, G. R. (1993). Developing your company image into a corporate asset. *Long range planning*, 26(2), 101-109.

- Gök, Y. (2016). *Türkiye'nin gençlik ve spor alanındaki kamu diplomasisi etkinliği* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Görgüt, İ., & Özbal, A. F. (2018). Adaptation of Sport Brand Personality Scale to Turkish. *Universal Journal of Educational Research*, 6(4), 759-768.
- Göymen, M. (2001). *Türkiye'de spor kulüplerinin kurumsallaşması için şirketleşme modeli ve bunun spor kazalarının önlenmesi üzerine etkileri* (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ilgar, E.A. & Cihan, B.B. (2019). Öğretim üyelerinin türk sporunun güncel sorunları ve çözüm önerileri üzerine görüşleri: fenomenolojik bir çözümleme. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13(27), 702-722. doi:
- Karabey, C. N., & İşcan, Ö. F. (2007). Örgütsel özdeşleşme, örgütsel imaj ve örgütsel vatandaşlık davranışı ilişkisi: bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 231-241.
- Kargün, M., Dalkılıç, M., Ağaoğlu, Y. S., & Kızar, O. (2017). Spor kulüplerine yönelik kurumsal imaj algısının araştırılması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 62-73.
- Kotler, P., Armstrong, G., Saunders, J. & Wony, V. (1999). *Principles of marketing*: Second European Edition. Prentice-Hall: Europe.
- Kürkçüoğlu, E. (2014). Kamusal alanlarda imaj çatışması: doğal ve yapay imaj olgusu. *Planlama Dergisi*, 24(3), 125-130.
- Mcrae, A. (2012), I Want Your Job: Football coach. <http://www.independent.co.uk>.
- Nguyen, N., & Leblanc, G. (2001). Corporate image and corporate reputation in customers' retention decisions in services. *Journal of retailing and Consumer Services*, 8(4), 227-236.
- Sampson, E. (1995). *İmaj Faktörü* (Ed. Hakan İlgün), Rota Yayıncılık; İstanbul.
- Sunay, H & Kaya, B (2018).Türkiye ile Almanya Futbol Altyapılarının Karşılaştırılması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi* 14(20),1-1
- Türk Dil Kurumu. (2020). İmaj. 10.04.2020 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?kelime=KAR%C4%B0YER> adresinden Türk Dil Kurumu. (2020). İmaj. 10.04.2020 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/?kelime=KAR%C4%B0YER> adresinden erişilmiştir.
- Uluçay, D. M. (2018). Üniversitelerde kurumsal imaj ölçümü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 17-36.
- Yaman, F. ve Açıkgozoğlu, S. (2016). Bir tutundurma aracı olarak sponsorluk: spor sponsorluğunun hatırlanabilirliği ve satın alma davranışı üzerine etkisi. *Global Business Research Congress (GBRC)*, İstanbul, Türkiye.
- Yüksel, M. (2010). *Spor örgütlerinde marka imajı kavramına genel bir bakış* (Doktora Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (9. Genişletilmiş Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Zengin, E. & Öztaş, C. (2008). Yerel yönetimler ve spor. İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Sosyal Siyaset Konferansları, İstanbul, 49-78.

ENGLISH EXTENDED SUMMARY

Introduction: countries try to show that they are the best in every area when considering the national values and country interests. While trying to do this, it is seen that the image element is very important. With the industrial revolution, countries begin to organize international cultural and social events in order to have a good image in the international arena and sports takes place in these events (Kother et al. 1999). They applied some new concepts, such as sports diplomacy, to positively improve their country's images. Their aim is to unite with the international public and sports organizations to inform them about their own countries and to create a positive image about their own countries, by trying to shape the perceptions of the target audience in line with their interests by helping to express the foreign policies of the government (Gök, 2016). As the competition between countries increases, the concept of image and popular athletes, which are known with their countries, have become a special field of study. The positive or negative results of the studies are reflected to the countries they represent together with the athletes. The successes achieved in individual and team competitions in our country in recent years and to raise the Turkish flag in ceremonies contribute to the popularity of the country and attract the attention of people. This state of consciousness, The Republic of Turkey is applying many incentives for the promotion of successful athletes and clubs. However, the negative situations caused by the sports teams or athletes operating on behalf of our country from time to time have great disappointments among the fans and also have negative effects on the image of the country. In this direction, it is aimed to learn the opinions of the students of the School of Physical Education Sports, which is considered to be among the authorities that will give direction to sports in the following years, in the sports branches of our country. In the research, a different point of view was developed and the situations that caused the negative national team image were tried to be determined. In this way, it is assumed that the determined negative situations will be compensated and a positive contribution will be made to the country's image. **Method:** In the research, phenomenological pattern, one of the qualitative research methods, was preferred. The universe of the research is students who continue their education life at Kütahya Dumlupınar University School of Physical Education and Sports. In the sample group, there are 65 students selected among the students with an easily accessible case sampling method. It is observed that participants are distributed as Football (n=21), Volleyball (n=5), Basketball (n=9), other (n=7), Handball (n=5), Wrestling (n=4) and Athletics (n=4) and their age ranges vary 19-23 age. Interview method was used to determine the opinions of the athletes and standardized open-ended interview technique was used. The athletes participating in the research were asked questions about their current branches, what they wanted to do and what they would never do, what level their national teams were, and what were the reasons that negatively affected the image of their national team, and interviews were held at different times for an average of 15 minutes. The statements recorded by the researcher were transmitted to the article, the participants were coded by giving the numbers between S1... S65. The categories were created by applying descriptive and content analysis to the converted texts and these categories were supported by the expressions of athletes. **Results:** According to the athletes in the research, Athlete's causes such as lack of national consciousness, disrespectful behaviours, material expectations, personal structure, character, ambition, lack of perseverance, lack of training, low level of education, showing off, psychological insufficiency, unwillingness, undisciplined behaviour, foreign athletes, communication disorder, disrespect for national anthems, high ego, constant referees being in dialogue affect the national team image adversely. It is argued that reasons, such as financial indulgence of athletes, inadequate support, infringement of politics to sports, torpedo, favouritism, personal behaviour of federations, showing off, structure of federations, unfair athlete choices, no future planning, inadequate investments exhibited by managers, increase this negativity. In addition, trainers' inadequate training, inability to master athlete's psychology, that is, their professional disability, and employing foreign coaches, especially in our country, again, the attitudes and behaviours of the fan group are among the factors affecting the image. **Conclusion:** Arbena and LaFrance (2002) mention that sports is a tool that can affect the image of a country. For this reason, it is vital to determine the necessary precautions, planning and the opinions of the student

athletes who are involved in the sport and will be included in the future planning of the country's sports. In this regard, it is thought that attracting the attention of the researchers and supporting the future studies qualitatively and quantitatively will be helpful in directing the country's sports policy and eliminating the existing problems. It is also recommended to disseminate systematic and wider field-like studies or other studies to be developed at an advanced level, by means of relevant stakeholders involved in sports policy. In this way, it will contribute to sports branches in particular and the image of the country in general and the recognition of the country.

Received 28.11.2020
Accepted 04.12.2020

8 Haftalık Egzersiz Programına Katılımın İtfaiye Erlerinin Göreve Yönelik Fiziksel Hazırbulunuşluk Düzeylerine Etkileri

Samet AKTAŞ¹, Yetkin Utku KAMUK²

Özet

Bu çalışmanın amacı 8 haftalık egzersiz programına katılımın, aktif görev yapan itfaiye erlerinin göreve yönelik fiziksel hazırbulunuşluk düzeylerine etkisinin incelenmesidir. Çalışmaya, Çorum Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü'nde görev yapan personelden 32 gönüllü (13 deney ve 19 kontrol) iştirak etmiştir. Tüm katılımcılar ön testte antropometrik ölçümler ve fiziksel performans testlerine katılmışlardır. Deney grubu için; 8 hafta boyunca, haftada 3 gün ve günde 90 dk. boyunca olmak üzere egzersiz programı oluşturulmuş ve bu gruptaki itfaiyeciler programın her hafta iki seansına dahil olmuşlardır. Bu durum uygulanan vardiya sistemi gereği zorunlu olarak ortaya çıkmıştır. Uygulamanın sonunda, ön testte yapılan ölçümler hem deney hem de kontrol grubundaki katılımcılara tekrar edilmiştir. Verilerin normal dağılım varsayımını karşılamıyor olması nedeniyle, istatistiksel analizlerin yapılabilmesi için parametrik olmayan testler (Mann-Whitney *U* ve Wilcoxon) kullanılmıştır. İstatistiksel analizler sonucunda, 8 haftalık egzersiz programına katılımın vücut ağırlığı ve beden kütle indeksi değerlerinin azalmasında etkili olduğu, fiziksel performans testlerindeki başarıyı olumlu etkilediği ve itfaiye personelinin göreve hazırbulunuşluk testinden elde ettikleri ortalama sürenin iyileşmesine neden olduğu bulunmuştur. İtfaiye erlerinin düzenli olarak egzersiz yapmalarının fiziksel ve fizyolojik olarak olumlu etkilerin yanı sıra, görev performansına katkı sağladığı bulunmuştur. İtfaiye personelinin düzenli olarak egzersiz yapmasının sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınmasının, hem görev performansı hem de personel sağlığı açısından olumlu katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Fiziksel uygunluk, vücut kompozisyonu, performans

Abstract

Effects of Participation in an 8-Week Exercise Program on the Physical Readiness Levels of the Firefighters

It was aimed to study the effects of participation in an 8-week exercise program on the physical readiness levels of the firefighters. A total of 32 volunteers participated in the study. Anthropometric measurements and physical performance tests were applied to the subjects as the pre-tests. Subjects in the experimental group were trained for 8 weeks, 3 days per week and 90 mins a day. Each subject participated in planned exercise program sessions twice per week. It was a necessity due to the shift system that the firefighters should follow. After the 8-week intervention, the measurements were carried out again as the post-test for both experiment and the control groups. Since the data does not meet the assumption of normality, non-parametric tests were used. It was found that participation in the 8-week exercise program was effective in decreasing weight and BMI values, effecting the success in physical performance tests positively, and reducing the average time obtained by the firefighters' physical readiness test. It was concluded that attending to regular exercises affected firefighters' physical and physiological performances positively. Taking measures to ensure the regular exercise of firefighters will contribute positively to the performance and health of the staff.

Key Words: *Physical fitness, body composition, performance*

Alıntı: Aktas, S. & Kamuk, Y.U. (2020). 8 haftalık egzersiz programına katılımın itfaiye erlerinin göreve yönelik fiziksel hazırbulunuşluk düzeylerine etkileri. *International Sport Science Student Studies*, 2(2), 108-120.

¹ Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çorum, Türkiye, aktas.samet@gmail.com

² Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Çorum, Türkiye, yetkinkamuk@hitit.edu.tr

1. Giriş

İtfaiyecilik mesleği, yorucu ve zor şartlarda; duman, yüksek ısı, kimyasal gazlar ve nem gibi olumsuz etmenler nedeniyle fiziksel olarak insan sınırlarını zorlayacak koşullarda gerçekleştirilen ve bu nedenle yüksek fiziksel ve fizyolojik performansa gereksinimin olduğu bir meslektir (US Forest Service, 2020). Geçmişten günümüze çeşitli isimler adı altında hep var olan itfaiye teşkilatının önemi, günümüzde sanayileşmenin sunduğu yeniliklere bağlı olarak yangın türlerinin ve yanıcı madde çeşitliliğinin çoğalmasıyla birlikte, giderek artmaktadır. İtfaiye görevlilerinin etkin bir şekilde görevlerini yerine getirebilmesinin yangınların yol açtığı zarar miktarı ile ters orantılı olduğu, buna ilave olarak, yangınlar nedeniyle gerçekleşen can ve mal kaybının azaltılmasına katkı sağladığı bilinmektedir (Türker, 2009).

İtfaiye teşkilatlarının yangına yönelik müdahalelerindeki öncelikli amaç, insan hayatının kurtarılması ya da insanların zarar görmesinin önlenmesidir. Yapılacak olan müdahaleler insan hayatını doğrudan ilgilendirdiği için, itfaiye personelinin mesleki bilgi, tecrübe ve beceri düzeyi ile birlikte, fiziksel performansının da yüksek olması istenmektedir. Yüksek fiziksel performansa sahip itfaiyecilerin görevlerini hızlı ve efektif olarak gerçekleştirmesi can kaybı ve maddi hasarların azalmasına katkıda bulunduğu bilinmektedir (Deng et al., 2001; Tunalı, 1996; Yavuz ve Bozatay, 2015).

İtfaiyecilik, tehlikeli ve ağır efor gerektiren, süresi belli olmayan çalışma süresine sahip ve bazen submaksimal yüklenmelere ihtiyaç duyulan bir meslektir. İtfaiye erleri, alevlerin içerisine girerek söndürme çalışmalarının gerçekleştirilmesi, oldukça ağır ekipmanların taşınması, arama-kurtarma, kazazedelerin taşınması/sürüklenmesi gibi zorlu fiillerin yerine getirilmesini içeren görevleri yapmak ve başarılı olabilmek için yüksek düzeyde fiziksel performansa ihtiyaç duyulmaktadır (Arslanoğlu, 2010).

Fiziksel uygunluk terimi, zorlu görevlerde çalışan personel açısından oldukça yüksek öneme sahip bir kavramdır ancak fiziksel uygunluk terimi daha çok “sağlıkla ilgili” bir kavramdır ve yapılması gereken işler için temel oluşturması anlamında değerlidir. Herhangi bir görevin başarılı bir şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği, sadece fiziksel uygunluk düzeyi değerlendirilerek saptanamamaktadır. Fiziksel uygunluk, bireylerin genel durumları hakkında bilgi vermektedir ancak gerçekleştirilecek özel performanslar için, bireylerin ilgili performansı yerine getirebilme kapasitesinin de ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, belirli bir göreve “fiziksel hazırbulunuşluk” ile “fiziksel uygunluk” terimlerini birbirinden ayırmak önem taşımaktadır. Fiziksel hazırbulunuşluk, önceden belirlenmiş olmayan bir zamanda verilecek olan görevin gerçekleştirilebilmesine yetecek kadar performansa sahip olma, göreve ilişkin fiillerin sağlık durumu bozulmadan ve sakatlanma olmaksızın yerine getirilebilmesi yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Jonas, Deuster, O’Connor ve Macedonia, 2010). İtfaiyeciler için fiziksel hazırbulunuşluk kavramı, “itfaiye mesleğinin zorunlu kıldığı ve yapılması gereken görevlerin gerektirdiği fiilleri verimli bir şekilde yerine getirebilme kapasitesi” olarak ifade edilebilir.

Üstlendiği görevi gereği, tehlikeli durumlarda halkın can ve mal güvenliğinin emanetçisi olan itfaiye personelinin, görevlerini kendi fiziksel hazırbulunuşluk düzeyindeki eksiklik nedeniyle yerine getiremiyor olması ve bundan dolayı da halkın can ya da mal kaybına sebep olması kabul edilebilir değildir (Yang ve Liu, 2018). Hangi koşullar altında gerçekleştirileceği kesin olmayan tehlikeli görevlere karşı her an hazır olmak, itfaiye erlerinin mesleki sorumlulukları olmakla birlikte, yönetici ve idarecilerin de personelin fiziksel durumlarını kontrol etmeleri, onların hazır bulunmalarını sağlamaları ve her an göreve hazır durumda olduklarını kontrol etmeleri gereklidir. Hayati düzeyde kritik görevlere sahip olan itfaiye personelinin, yüksek fiziksel performans düzeyine sahip olması arzu edilmesine karşın, itfaiyecilerin büyük bir kısmının bu beklentiyi karşılamaya yetecek düzeyde performansa sahip olmadığı, daha önce yapılan çalışmalarda bildirilmiştir (Abel, Palmer ve Trubee, 2015; McLellan, 1998; Lyons, Allsopp ve Bilzon, 2005; Soteriades et al., 2011).

Yangın, doğal afetler, her türlü insan kaynaklı acil durum, trafik kazaları gibi zor durumlarda görev yapan ve insanoğlunun bulunduğu her ortamda, zamanı ve şiddeti belirli olmayan şekilde ihtiyaç duyulabilecek olan itfaiye personelinin, “göreve her an hazır olmak” kavramı içerisinde değerlendirildiğinde, göreve yönelik fiziksel hazırbulunuşluğunun iyi düzeyde ve kesintisiz olması şarttır. İtfaiye personelinin fiziksel olarak hazırlıklı ve karşılaşılması muhtemel tüm streslere karşı dayanıklı olması, icra edilecek olan her türlü görevin başarısını etkileyecektir.

Yukarıda verilen literatür bilgileri ışığında mevcut çalışmanın amacı, sekiz haftalık düzenli egzersizlere katılımın aktif görev yapan itfaiye personelinin göreve yönelik hazırbulunuşluk düzeyleri üzerindeki etkilerinin incelenmesidir.

2. Yöntem

Çalışmanın yapılabilmesi için gerekli olan etik kurul izni Hitit Üniversitesi Girişimsel Olmayan Çalışmalar Etik Kurulu’ndan alınmıştır (2019-243). Katılımcıların görev yapmakta olduğu İtfaiye Müdürlüğü’nden çalışmanın yapılabilmesi için gerekli yazılı izin alınmıştır. Katılımcılar çalışma konusu hakkında bilgilendirilerek gönüllü olarak çalışmaya katılımı kabul edenlerden bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu imzalamaları istenmiştir. Katılıma yazılı olur vermeyen itfaiyeciler çalışma kapsamına dahil edilmemişlerdir.

2.1. Çalışma Grubu: Bu çalışmaya Çorum Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü bünyesinde görev yapan ve gönüllü olur formunu imzalayarak, katılıma gönüllü olur veren 42 itfaiye personeli (21 deney ve 21 kontrol) iştirak etmiştir. Planlanan egzersizlere 3 kez peşpeşe ya da toplamda 5 kez katılmamış olanlar ile son testlere mazeretleri nedeniyle (hastalık, sakatlık, görev vb.) katılmayanlar araştırma grubundan çıkartılmış ve 8’i deney ve 2’si kontrol grubundan olmak üzere toplam 10 katılımcı çalışma dışında bırakılmıştır. Katılımcılara antropometrik ölçümler, şınav, mekik, dominant el kavrama kuvveti, 5 kg sağlık topu fırlatma ve itfaiye personeline yönelik fiziksel hazırbulunuşluk (FHB) testleri uygulanmıştır.

2.2. Veri Toplama Süreci: Katılımcıların boy uzunlukları, ayakları çıplak, inspirasyonda nefes tutulmuş, sırt duvara yaslanmış, baş Frankfort pozisyonunda olacak şekilde deneğin tepe noktası ile zemin arasındaki mesafe ölçülerek gerçekleştirilmiştir. Boy uzunluğunun sabah daha uzun, akşam ise daha kısa olarak ölçüldüğü ve gün içerisinde yaklaşık %1’lik bir kayıp meydana geldiği bilindiğinden (Kamuk ve Tamer, 2019) ölçümler saat 08:00-10:00 arasında yapılmıştır. Elde edilen değerler 1/10 cm hassasiyetinde kaydedilmiştir.

Vücut ağırlığı ölçümü, 1/10 kg ölçüm hassasiyetine sahip elektronik baskül ile yapılmıştır. Katılımcılardan, tartılmadan önce tuvalete gitmeleri istenmiş, daha sonra şort, tişört ve çorap ile tartıya çıkmalarına izin verilerek ölçüm gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler 1/10 kg hassasiyetinde kaydedilmiştir (Dezateux ve ark., 2016).

Beden kütle indeksi (BKİ) hesaplaması, antropometrik ölçümler sonucunda elde edilen vücut ağırlığı (kg) değerinin, boy uzunluğu (m) değerinin karesine bölünmesi ile gerçekleştirilmiştir (Eknoyan, 2007). Bel çevresi ölçümleri, göbek üzerinden yere paralel olarak antropometrik mezura ile ölçülerek (Özkan, 2015), 1/10 cm hassasiyetinde kaydedilmiştir. Kalça çevresi, antropometrik mezura ile, iliak altında ve kalça üzerinde en geniş kısımda mezura konumlandırılarak (Bates, 2008), 1/10 cm hassasiyetinde ölçülerek kaydedilmiştir. Katılımcıların bel/kalça oranı, gerçekleştirilen bel ve kalça çevresi ölçümlerinin kullanılmasıyla hesaplanmıştır. Bu hesaplamanın yapılabilmesi için, bel çevresi değeri (cm), kalça çevresi değerine (cm) bölünmüştür.

Üst vücut kassal dayanıklılığının ölçülmesi amacıyla şınav testi kullanılmıştır. Katılımcılardan, eller omuz genişliğinde açık, kollar gergin ve yerle 90 derece açı yapacak şekilde; baştan topuklara kadar düz bir hat olacak şekilde başlama vaziyeti almaları istenmiştir. Kollar dirseklerden bükülerek göğüs yerden hafifçe yüksekte olacak şekilde gelinceye kadar gövdenin

yere yaklaştırılması ve hemen başlangıçtaki pozisyonuna dönülmesi istenmiştir. Hareket esnasında akıcılığın bozulmasına, yere ağırlık aktaracak şekilde temas etmeye, ayakların ya da ellerin başlangıç pozisyonundan hareket ettirilmesine ve vücudun düz hattının bozulmasına izin verilmemiştir (Kamuk ve Tamer, 2019). Yapılabilen doğru hareket tekrar sayısı, sınav testi performansı olarak kaydedilmiştir.

Abdominal kaslar ile kalça fleksörlerinin dayanıklılığını ölçmek amacıyla, mekik testi kullanılmıştır. Katılımcılar; dizler 90 derece bükülü, ayak tabanları yerde ve kollar göğüste çapraz tutuşta olacak şekilde egzersiz minderine oturmuşlar ve araştırmacılar tarafından, ayak bileklerine baskı uygulanarak desteklenmişlerdir. Kolların pozisyonu bozulmadan, omuzlar yere değinceye kadar geriye gövde ekstansiyonu yapmaları ve bu noktadan itibaren, başlangıç pozisyonuna dönmeleri istenmiştir. Hareket esnasında dirseklerin ve ellerin pozisyonun bozulmasına izin verilmemiş, hatalı yapılan mekik tekrarları değerlendirmeye alınmamıştır (Kamuk ve Tamer, 2019). Yapılabilen doğru mekik tekrar sayısı, mekik testi performansı olarak kaydedilmiştir.

Dominant el rölatif kavrama kuvveti, katılımcıların dominant elleri ile dinamometreyi mümkün olduğunca sıkmaları ve ortaya çıkan kuvvet değerinin, katılımcının vücut ağırlığına bölünmesi ile belirlenmiştir. Ölçüm, katılımcı ayakta ve kolu dirsekten bükülmeksizin vücuda 45 derecelik açıda olacak şekilde iken gerçekleştirilmiştir (Temur, 2017).

Üst ekstremite gücünün değerlendirilmesi amacıyla 5 kg ağırlığında sağlık topu fırlatma testi uygulanmıştır. Katılımcılardan, diz üstü oturur pozisyonda iken, sağlık topunu iki elle yanlardan tutarak baş üzerinden ileriye doğru mümkün olduğunca uzağa fırlatması istenmiştir. Katılımcının dizleri ile, topun düştüğü yer arasındaki mesafe 1/10 m. hassasiyetinde kaydedilmiştir. Katılımcının, topu fırlattıktan sonra öne düşmesi, hata olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılara iki kez atış yaptırılmış ve iyi olan derece esas alınmıştır (Özçöven ve Karakoç, 2019).

Fiziksel hazırbulunuşluk (FHB) testi kullanılarak, katılımcıların itfaiye mesleğine yönelik fiziksel hazırbulunuşluk düzeyleri değerlendirilmiştir. FHB testi 10 istasyondan oluşmakta ve her istasyonda itfaiyecilik mesleği ile ilişkili bir görev bulunmaktadır. Test beton zemin üzerinde gerçekleştirilmiş ve istasyonlara göre değişecek şekilde, her istasyon arasında 15 m. ya da 30 m. yürüyüş yapılarak dinlenme imkanı verilmesi gerektiği, test protokolünde belirtilmektedir. İstasyonlar arasında yürümenin amacı, gerçek bir yangın ortamında, görevler arasında yürüyerek hareket etmeyi simüle etmek ve itfaiye erlerinin solunumlarının düzene girmesine yardımcı olarak soğumalarını sağlamaktır. Test esnasında katılımcıların koşmalarına izin verilmemiştir. Test, standart yangına müdahale giysileri ile gerçekleştirilmiştir. Test içerisinde yer alan istasyonlar; tek kol ile hortum taşıma, 350 cm'lik merdiven kaldırma, su basılmış hortum çekme, merdivene tırmanma (30 basamak), yüksek hacimli hortum çekme, güç kullanarak giriş, kazazede sürüklenme, merdivene tırmanma (20 basamak), 350 cm'lik merdiveni indirerek taşıma ve kesme/ayırma aparatı taşıma istasyonlarıdır. Test, zamana karşı gerçekleştirilmiş ve performans değeri 1/10 s. hassasiyetinde kaydedilmiştir (PFF-PFMPE, 1998).

2.3. Egzersiz Uygulaması: Katılımcılara uygulanmış olan egzersiz programı Tablo 1'de verilmiştir. Katılımcılar, haftada 3 kez tekrarlanan egzersizlere her hafta iki kez olacak şekilde katılmışlardır. İtfaiye personelinin mesai düzeni 24 saat görev ve 48 saat istirahat olacak şekilde olduğundan; Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri gerçekleştirilmiş olan egzersizlere, bu egzersiz günlerinden bir tanesinde mutlaka görevde olunması gerektiğinden her katılımcı haftada iki kez egzersizlere katılmıştır. Dayanıklılık çalışmaları, sürekli koşular yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Kuvvet ve kassal dayanıklılık çalışmalarında, vücut ağırlığı ile yapılan çalışmalar kullanılmıştır. Dairesel antrenmanlarda ise, sıçramalar, ağırlık topu egzersizleri ve vücut ağırlığı ile yapılan egzersizlerden faydalanılmıştır.

Tablo 1.

Katılımcılara Uygulanmış Olan Egzersiz Programı

Hafta	Egzersiz	Şiddet (%)	Süre	Hafta	Egzersiz	Şiddet (%)	Süre
1	Isınma	40	15'	5	Isınma	40	15'
	Çabukluk	60-75	30'		Kassal dayanıklılık	60-70	45'
	Dayanıklılık	45-60	45'		Hareketlilik	85-100	30'
	Soğuma	40	15'		Soğuma	40	15'
2	Isınma	40	15'	6	Isınma	40	15'
	Çabukluk	60-75	30'		Dairesel antrenman	70-75	75'
	Dayanıklılık	45-60	30'		Soğuma	40	15'
	Hareketlilik	85-100	15'	7	Isınma	40	15'
	Soğuma	40	15'		Sürat çalışması	80-90	45'
3	Isınma	40	15'	8	Soğuma	40	15'
	Kuvvet	45-60	15'		Isınma	40	15'
	Dayanıklılık	45-60	45'	Dairesel antrenman		70-75	75'
	Hareketlilik	85-100	15'	Soğuma		40	15'
	Soğuma	40	15'	4	Isınma	40	15'
Isınma	40	15'	Dayanıklılık		50-65	30'	
Kuvvet	50-60	30'	Hareketlilik		85-100	15'	
Hareketlilik	85-100	15'	Soğuma		40	15'	
4	Isınma	40	15'				
	Dayanıklılık	50-65	30'				
	Kuvvet	50-60	30'				
	Hareketlilik	85-100	15'				
Soğuma	40	15'					

2.4. Analiz

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 22.0 (IBM Corp., USA) paket programı kullanılmıştır. Katılımcılara ait tanımlayıcı istatistikler, ortalama (Ort) ve standart sapma (SD) olarak verilmiş ve metin içerisinde $Ort \pm SD$ şeklinde gösterilmiştir. Verilerin normal dağılım varsayımını karşılamıyor olması nedeni ile ($n < 30$) parametrik olmayan istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Bağımsız ikili grup karşılaştırmalarının yapılabilmesi için Mann-Whitney *U* testi, bağımlı grupların karşılaştırılması için Wilcoxon testi kullanılmıştır. Tüm istatistiklerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

3. Bulgular

Tablo 2'de katılımcılara ait tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Buna göre, çalışmaya iştirak eden katılımcıların yaş ortalaması $42,50 \pm 7,00$ yıl, boy uzunlukları $173,09 \pm 6,29$ cm, vücut ağırlıkları $85,53 \pm 12,70$ kg, BKİ değerleri ise $28,57 \pm 4,08$ kg/m^2 'dir.

Tablo 2.

Katılımcıların Kişisel Özelliklerine Ait Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	<i>n</i>	En düşük	En yüksek	Ort	SD
Yaş (yıl)	32	33,00	60,00	42,50	7,00
Boy uzunluğu (cm)	32	162,00	187,50	173,09	6,29
Vücut ağırlığı (kg)	32	63,00	120,00	85,53	12,70
Beden kütle indeksi (BKİ) (kg/m^2)	32	21,83	36,29	28,57	4,08

Tablo 3'te ön test ve son test ölçümlerinden elde edilen verilerin deney ve kontrol gruplarına göre dağılımı verilmiştir. Katılımcıların ön test ve son test değerleri incelendiğinde, deney grubunun vücut ağırlığında azalma meydana gelirken (ön test: $82,77 \pm 10,08$ kg, son test: $81,81 \pm 10,39$ kg), kontrol grubunun vücut ağırlığında artış olduğu (ön test: $87,42 \pm 14,16$ kg, son test: $88,84 \pm 13,53$ kg) görülmüştür. Buna bağlı olarak kontrol grubunun BKİ ve bel çevresi değerleri azalırken, kontrol grubunun aynı değişkenlerdeki değerleri artmıştır. Diğer taraftan, deney grubunun fiziksel performans değerlerine bakıldığında, sınav, mekik, dominant el rölatif

kavrama kuvveti ve top atma performanslarında iyileşme olduğu, kontrol grubunun aynı değişkenlerinde ise, dominant el rölatif kavrama kuvveti hariç olmak üzere, performans kaybı gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 3.

Ön ve Son Test Ölçüm Sonuçlarının Gruplara Göre Dağılımı

Değişkenler		Deney Grubu (n=13)				Kontrol (n=19)			
		En az	En çok	Ort.	SD	En az	En çok	Ort.	SD
Vücut ağırlığı (kg)	Ön	70,00	98,00	82,77	10,08	63,00	120,00	87,42	14,16
	Son	69,00	97,00	81,81	10,39	70,00	119,00	88,84	13,53
BKİ (kg/m ²)	Ön	22,45	31,83	27,26	3,07	21,83	36,29	29,46	4,51
	Son	21,86	31,83	26,95	3,22	22,89	36,29	29,95	4,30
Bel çevresi (cm)	Ön	87,60	107,40	96,71	7,31	84,40	124,20	104,86	9,83
	Son	83,40	108,60	94,22	6,85	85,60	125,40	105,25	10,88
Kalça çevresi (cm)	Ön	93,40	108,60	101,35	5,01	90,90	114,50	104,47	6,91
	Son	94,50	110,80	102,29	4,97	96,30	122,30	107,05	7,30
Bel/kalça oranı	Ön	0,88	1,01	0,95	0,04	0,90	1,12	1,00	0,06
	Son	0,85	1,00	0,92	0,04	0,87	1,11	0,98	0,06
Şınav (tekrar sayısı)	Ön	5,00	35,00	17,54	8,63	0,00	45,00	13,32	9,36
	Son	11,00	42,00	21,85	9,07	1,00	30,00	13,21	8,05
Mekik (tekrar sayısı)	Ön	15,00	45,00	31,08	9,21	5,00	45,00	22,89	10,83
	Son	16,00	61,00	32,38	13,67	5,00	30,00	19,79	8,55
Dominant el rölatif kuvvet (kg/kg)	Ön	0,44	0,67	0,56	0,07	0,39	0,84	0,51	0,10
	Son	0,45	0,71	0,60	0,08	0,34	0,85	0,51	0,12
5 kg sağlık topu fırlatma (m)	Ön	380,00	550,00	461,54	47,76	310,00	530,00	449,47	55,32
	Son	410,00	590,00	478,46	45,62	320,00	550,00	431,05	59,99
FHB testi (s.)	Ön	307,22	452,00	365,63	42,05	319,70	518,58	407,36	70,20
	Son	258,00	454,00	307,62	50,81	259,00	518,00	366,16	78,37

Tablo 4.

Deney ve Kontrol Gruplarının Ön ve Son Test Değerlerinin MWU Testi İle Karşılaştırılması

Değişkenler		MWU	Z	p
Ağırlık (kg)	Ön test	98,000	-0,979	0,33
	Son test	82,000	-1,595	0,11
BKİ (kg/m ²)	Ön test	83,500	-1,535	0,12
	Son test	75,000	-1,861	0,06
Bel çevresi (cm)	Ön test	58,000	-2,514	0,01*
	Son test	46,000	-2,975	0,00**
Kalça çevresi (cm)	Ön test	85,500	-1,458	0,14
	Son test	76,000	-1,823	0,07
Bel/kalça oranı	Ön test	62,000	-2,360	0,02*
	Son test	55,000	-2,628	0,01*
Şınav (tekrar sayısı)	Ön test	82,000	-1,606	0,11
	Son test	58,500	-2,525	0,01*
Mekik (tekrar sayısı)	Ön test	65,000	-2,273	0,02*
	Son test	57,000	-2,567	0,01*
Dominant el rölatif kavrama kuvveti (kg/kg)	Ön test	78,000	-1,746	0,08
	Son test	57,000	-2,552	0,01*
Top fırlatma (m)	Ön test	110,500	-0,501	0,62
	Son test	66,000	-2,211	0,03*
Fiziksel hazırbulunuşluk testi (s.)	Ön test	85,000	-1,477	0,14
	Son test	65,000	-2,245	0,02*

*p<0,05; **p<0,01

Tablo 4'te deney ve kontrol gruplarının ön ve son testlerinden elde edilen verilere göre gruplar arasında fark olup olmadığının incelenmesi için yapılan Mann-Whitney U (MWU) test sonuçları verilmiştir. Buna göre, vücut ağırlığı, BKİ, kalça çevresi ve dominant el rölatif kavrama kuvveti

değişkenlerinde deney ve kontrol gruplarının ön ve son test değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0,05$). Diğer yandan, bel çevresi ve bel/kalça oranı değişkenlerinde hem ön test hem de son test değerleri arasında fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Görev performansına bakıldığında, deney ve kontrol gruplarının ön test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı ($p>0,05$) ancak son test değerlerinde kontrol ve deney gruplarının FHB testi süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunduğu ($p<0,05$) görülmektedir.

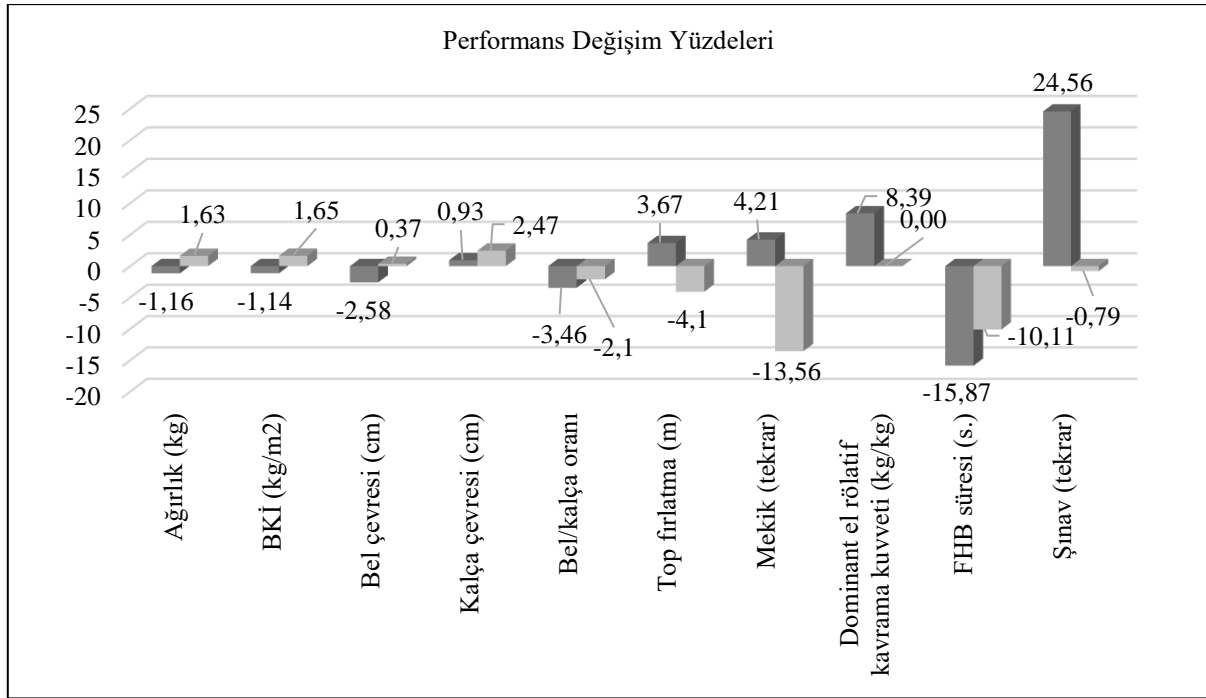
Tablo 5.

Katılımcıların Ön ve Son Test Ölçümlerinin Wilcoxon Testi İle Karşılaştırılması

Değişkenler	Grup	Ön test	Son test	Z	p
Vücut Ağırlığı (kg)	Deney	82,77±10,08	81,81±10,39	-1,703	0,09
	Kontrol	87,42±14,16	88,84±13,53	-2,327	0,02*
BKİ (kg/m ²)	Deney	27,26±3,07	26,95±3,22	-1,647	0,10
	Kontrol	29,46±4,51	29,95±4,30	-2,391	0,02*
Bel Çevresi (cm)	Deney	96,71±7,31	94,22±6,85	-2,277	0,02*
	Kontrol	104,86±9,83	105,25±10,88	-1,047	0,30
Kalça çevresi (cm)	Deney	101,35±5,01	102,29±4,97	-1,783	0,08
	Kontrol	104,47±6,91	107,05±7,30	-3,463	0,00**
Bel/kalça oranı	Deney	0,95±0,04	0,92±0,04	-2,830	0,00**
	Kontrol	1,00±0,06	0,98±0,06	-2,455	0,01*
Şınav (tekrar sayısı)	Deney	17,54±8,63	21,85±9,07	-2,836	0,01*
	Kontrol	13,32±9,36	13,21±8,05	-0,314	0,75
Mekik (tekrar sayısı)	Deney	31,08±9,21	32,38±13,67	-0,653	0,51
	Kontrol	22,89±10,83	19,79±8,55	-1,891	0,06
Dominant el rölatif kavrama kuvveti (kg/kg)	Deney	0,56±0,07	0,60±0,08	-2,900	0,00**
	Kontrol	0,51±0,10	0,51±0,12	-0,370	0,71
Top fırlatma (m)	Deney	461,54±47,76	478,46±45,62	-2,501	0,01*
	Kontrol	449,47±55,32	431,05±59,99	-2,441	0,02*
Fiziksel hazırbulunuşluk testi (s.)	Deney	365,63±42,05	307,62±50,81	-2,691	0,00**
	Kontrol	407,36±70,20	366,16±78,37	-2,777	0,01*

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

Tablo 5'te katılımcıların ön test ve son test değerleri arasındaki farkların Wilcoxon testi ile istatistiksel olarak karşılaştırılması sonucunda elde edilen değerler verilmektedir. Tabloya göre, deney grubunun vücut ağırlığı, BKİ, kalça çevresi ve mekik değişkenlerinde ön test ve son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir. Deney grubunda yer alan katılımcıların bel çevresi, bel/kalça oranı, şınav, dominant el rölatif kavrama kuvveti, top fırlatma ve FHB testi değişkenlerinde ön test ve son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farkın gerçekleştiği ($p<0,05$) görülmüştür. Deney grubundaki itfaiye erlerinin FHB testi süreleri de dahil olmak üzere, tüm değişkenlerde iyileşme görülmektedir. Kontrol grubundaki katılımcıların ön ve son test değerleri arasında bel çevresi, şınav, mekik, dominant el rölatif kavrama kuvveti değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$). Kontrol grubunda yer alan katılımcıların vücut ağırlığı, BKİ, kalça çevresi, bel/kalça oranı ve top fırlatma değerlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($p<0,05$) bulunmuştur. Bu katılımcıların vücut ağırlıklarında, BKİ değerlerinde ve kalça çevresi değerlerinde artış görülürken, top fırlatma değerlerinde kötüleşme olduğu, FHB testi sürelerinde ise anlamlı farka sahip iyileşme olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Grafik 1. Katılımcıların performans değişim yüzdeleri (koyu gri: deney, açık gri: kontrol)

Grafik 1’de, katılımcıların gruplara göre performanslarındaki ve antropometrik verilerindeki değişim oranları verilmiştir. Bu grafikten de anlaşılacağı üzere, deney grubundaki katılımcıların en fazla yükseliş oranına sahip olan değişkeninin şınav olduğu (%24,56) görülmektedir. Görev performansındaki iyileşme ise %15,87 düzeyindedir. Kontrol grubundaki katılımcıların değerleri incelendiğinde, mekik performansının en fazla kötüleşen değişken olduğu (%13,56) ve FHB testi ile dominant el rölatif kavrama kuvveti dışındaki tüm değişkenlerde kötüleşmenin gerçekleştiği görülmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

İtfaiye teşkilatları, kuruldukları günden beri hayati öneme sahip görevler üstlenmektedirler. Oldukça zorlu koşullarda, fiziksel olarak ağır görevleri yerine getiren itfaiye personelinin fiziksel hazırbulunuşluk düzeyi başarıyı doğrudan etkileyen bir faktördür. Yapılan çalışmalarda, fiziksel hazırbulunuşluk düzeyi ile mesleki performans arasında yüksek düzeyde korelasyon bulunduğu bildirilmiştir (Abel et al., 2015; Donovan et al., 2009; Sothmann, Saupe ve Jasnof, 1990).

Mevcut çalışmada, itfaiye erlerine uygulanan 8 haftalık egzersiz programına katılım sonrasında elde edilen veriler değerlendirildiğinde, düzenli egzersize katılımın, itfaiye erlerinin fiziksel performanslarına olumlu katkı sağladığı bulunmuştur. Deney grubundaki katılımcıların bel çevresi, bel/kalça oranı, şınav, dominant el rölatif kavrama kuvveti, top fırlatma ve fiziksel hazırbulunuşluk performanslarında anlamlı düzeyde iyileşmenin gerçekleştiği gözlenmiştir. Bu katılımcıların vücut ağırlığı, BKİ ve mekik tekrar sayılarında da iyileşmenin meydana geldiği görülmüş ancak iyileşme miktarlarındaki bu artışlar, anlamlı düzeyde gerçekleşmemiştir. Diğer yandan, kontrol grubunun vücut ağırlığı, BKİ düzeyi, kalça çevresi ve top fırlatma düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir bozulma meydana gelmiştir.

İtfaiye erlerinin görevlerinin büyük bir çoğunluğu anaerobik performanslardan oluşmaktadır. Sıkışmış bir kapının balyoz ile kırılması, kazazedelerin taşınması, ağır cisimlerin kaldırılması ve merdiven basamaklarının hızlı şekilde çıkılması gibi performanslar anaerobik sistem üzerinde büyük yük oluşturmaktadır ve itfaiyecilerin anaerobik kapasitelerinin düzeyi, görevin

başarısını doğrudan etkilemektedir. İtfaiyecilik görevlerinin %40'lık bölümünün anaerobik performansa dayalı olduğu bildirilmiştir ancak bu oran, anaerobik performans süresinin kısa olmasından kaynaklanmaktadır. Anaerobik performansların görevin gerçekleştirilmesi açısından etkisinin büyüklüğü göz önüne alındığında, önemi oldukça iyi anlaşılmaktadır. Bir itfaiye erinin, anaerobik performansının iyi olmaması nedeniyle, yangın hortumunu kaldıramaması, su basılmış hortumu çekememesi ya da bir kazazedeyi hareket ettirememesi diğer tüm fiziksel ve fizyolojik özellikleri çok iyi dahi olsa, o itfaiye erinin görev başarısını olumsuz etkileyecektir. Anaerobik performansının itfaiye erleri için oldukça önemli olduğu ve anaerobik kapasitenin görev performansı ile korelasyonunun yüksek düzeyde olduğu bilinmektedir (Barr, Gregson ve Reilly, 2010). Kuvvet ve kuvvette devamlılığın değerlendirilmesi için, şınav, el kavrama kuvveti ve mekik gibi saha testlerinin kullanımının, itfaiye personelinin görev performansının tahmin edilebilmesi için uygun testler olduğu gösterilmiştir (Henderson, Berry ve Matic, 2007; Williford et al., 1999). Mevcut çalışmada, itfaiye erlerinin 8 haftalık egzersizlere katılım sonrasında dominant el rölatif kavrama kuvveti ve şınav performanslarında anlamlı bir iyileşme gerçekleştiği, fakat mekik performanslarında gerçekleştiği görülen iyileşmenin istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmadığı bulunmuştur. Deneysel grubundaki bu katılımcıların fiziksel hazırbulunuşluk performanslarında da anlamlı düzeyde iyileşme gerçekleşmiştir. Kontrol grubunun dominant el rölatif kavrama kuvvetinde herhangi bir değişiklik meydana gelmezken, şınav ve mekik performanslarında bozulma meydana gelmiştir.

5. Öneriler

Mevcut çalışmada, antropometrik ölçümler ve BKİ değerlendirmesi yapılarak katılımcıların vücut kompozisyonları da değerlendirilmiştir. BKİ ortalamalarına bakıldığında, katılımcıların “kilolu” kategorisinde ($25,0 < BKİ < 30,0$) yer aldıkları görülmektedir. Bazı katılımcıların “Obez I” kategorisinde oldukları, kontrol grubundaki katılımcıların da bu kategori sınırında yer aldıkları bulunmuştur. Bel ve kalça çevresi değerleri ile bel/kalça oranları da katılımcıların obezite eğilimlerinin yüksek olduğu yönünde bilgi vermektedir. Egzersizlere katılım sonrasında deney grubundaki itfaiye personelinin bel çevrelerinde ve bel/kalça oranlarında istatistiksel olarak anlamlı iyileşme olduğu görülmüştür. Kontrol grubunun kalça çevresi değerinde anlamlı düzeyde artış gerçekleşmiştir. Bu grupta bel/kalça oranında da anlamlı bir azalmanın gerçekleştiği görülmektedir ancak bu durum, istendik şekilde olmayıp itfaiye erlerinin kalça çevresi değerlerindeki artışa bağlı olarak meydana gelmiştir. Diğer ülkelerde olduğu gibi, obezitenin Türkiye’de de büyük bir sorun olduğu bir gerçektir ancak obezitenin itfaiye personeli açısından önemi oldukça hayattır. İtfaiye görevleri esnasında kiloları nedeniyle performansını sergileyemeyen bir itfaiye erinin can ve mal güvenliği açısından oluşturacağı risk oldukça yüksektir. Dünyadaki diğer itfaiye teşkilatlarına bakıldığında, obezitenin neredeyse tüm itfaiye personeli için sorun olarak tespit edildiği görülmektedir. Amerikan itfaiyecilerinin obezite düzeylerinin incelendiği çalışmalardan çıkan sonuca göre, ABD itfaiyecilerinin dörtte üçünün kilolu ve beşte ikisinin de obez oldukları gösterilmiştir (Barry et al., 2019). Yağ kütlesinin fazla olması itfaiye personelinin görev performansını olumsuz olarak etkilemektedir. Yağ doku hem taşınması gereken kütleyi arttırmakta hem de dokular etrafında kalın bir katman oluşturarak ısı alışverişini engellemektedir. Kütledeki artış; hortum çekme, kazazede sürüklenme, merdivene tırmanma gibi görevlerdeki performansı olumsuz etkilerken (Williford et al., 1999), dokular etrafında oluşan kalın katman da iç ısının kaybedilmesini engellemekte ve sıcak ortamlarda iç ısının tehlikeli şekilde artmasına neden olmaktadır (McLellan, 1998). Yapılan çalışmalarda, vücut ağırlığı ile merdiven tırmanma süresi arasında pozitif korelasyon olduğu ve kilo arttıkça, performans süresinin de uzadığı bildirilmiştir (Barr, Gregson ve Reilly, 2010). Literatür bilgileri ile mevcut çalışmadan elde edilen bilgiler karşılaştırıldığında, bu çalışmadan elde edilen bulguların literatürdeki bilgiler ile uyum gösterdiği görülmektedir.

İtfaiye erlerinin obezite eğilimlerinin yüksek olduğu ve bunun da görev performansını olumsuz etkilediği görülmüştür.

Göreve yönelik fiziksel hazırbulunuşluk testi değerlendirmesi sonucunda, tüm katılımcıların performans düzeylerinin istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde iyileştiği ancak, deney grubunun performans artışının, kontrol grubunun performans düzeyindeki artıştan yaklaşık %60 daha fazla olduğu görülmüştür. herhangi bir uygulamaya katılmış olmamalarına karşın kontrol grubunda iyileşme gerçekleşmesinin “öğrenme etkisi” nedeniyle olduğu değerlendirilmektedir. İtfaiye erleri tarafından, daha önceden bilinmeyen bir testin ilk defa uygulanmış olması, ilk testte itfaiye erlerinin parkuru tanımıyor olmaları nedeniyle temkinli davranmalarına ve buna bağlı olarak hareket sürelerinin görece uzun olmasına neden olmuş olabilir. Son testte gerçekleşmiş olan iyileşme de bu savı destekler niteliktedir ve bu durum öğrenme etkisi olarak açıklanmaktadır. Görev performansı süresi, deney grubunda %15,87 oranında iyileşmiş iken, bu iyileşme kontrol grubunda sadece %10,11 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Bu çalışma sonucunda, 8 haftalık egzersiz programına katılımın, itfaiye erlerinin antropometrik yapılarına ve performans düzeylerine olumlu yönde etki ettiği, göreve yönelik fiziksel hazırbulunuşluk düzeylerinin geliştirilmesine iyi derecede katkı sağladığı, kontrol grubunun performansının ölçülmüş olan performansların neredeyse tamamında kötüleştiği, buna karşılık, gözlenmiş olan FHB testindeki iyileşmenin öğrenme etkisi nedeniyle ortaya çıktığı sonucuna varılmıştır.

Mevcut çalışma sonuçları, düzenli egzersizin itfaiye personelinin antropometrik, fiziksel ve fizyolojik düzeylerine katkıda bulunduğunu ortaya koymuştur. İtfaiye personelinin göreve hazırbulunuşluk düzeylerinin korunması/geliştirilmesi amacıyla egzersizlere düzenli katılımın desteklenmesi, tesis, malzeme ve personel eksikliği varsa tamamlanarak, itfaiye personeline gerekli çalışma ortamının hazırlanması önerilmektedir. Bununla beraber, gerekli altyapı ve personel desteğinin karşılanması sonrasında idarenin, itfaiye erlerinin fiziksel ve fizyolojik performanslarını düzenli olarak takip etmesi ve istenen kriterleri karşılayamayan personele yaptırım uygulanması tavsiye edilmektedir.

Bundan sonra benzer çalışmayı yapacak olan araştırmacılara, fizyolojik performansların değerlendirilmesi için laboratuvar testlerinin kullanılması ve katılımcıların beslenme düzenleri ile kalori alımlarının da inceleme kapsamına dahil edilmesi tavsiye edilmektedir. Bununla birlikte, itfaiye erlerinin aerobik performanslarının da incelemeye dahil edilmesi önerilmektedir.

İtfaiye personel alımında hangi fiziksel özelliklerin gerekli olduğu, Resmi Gazetenin 21.10.2006 tarih ve 26326 sayılı nüshasında yayınlanan Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde belirtilmiştir. Buna göre, itfaiyecilik mesleğine yönelik okullara öğrenci alırken ilgili yönetmelikte yer alan kriterlerin uygulanması ve mezuniyet aşamasında aynı kriterleri taşıma zorunluluğunun getirilmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Abel, M. G., Palmer, T.G., & Trubee, N. (2015). Exercise program design for structural firefighters. *Strength and Conditioning Journal*, 27(4):8-18.
- Arslanoğlu, B. (2010). İtfaiyecilerin fiziksel uygunluk parametrelerinin belirlenmesi (Doktora tezi). *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. İstanbul.
- Barr, D., Gregson, W., & Reilly T. (2010). The thermal ergonomics of firefighting reviewed. *App Ergo*, 41, 161-172.
- Barry, A. M., Lyman, K. J., Dicks, N. D., Landin, K. D., McGeorge, C. R., Hackney, K. J. et al. (2019). Firefighters' physical activity and waist circumference as predictors of VO₂max. *JOEM* 61(10), 849-853.
- Bates, B., Lennox, A., Bates, C., & Swan, G. (2010). National Diet and Nutrition Survey, Headline Results From Years 1 and 2 (combined) of the Rolling Programme (2008/2009-2009/10). İngiltere: Department of Health Publication.

- Deng, T. J., Hsieh, C. H., Yang, C., & Sheu, H. J. (2001). A conceptual framework for improving fire-fighting service quality of a public fire department. *International Journal of Public Management*, 24(4), 405-422. doi: 10.1081/PAD-100000715
- Dezateux, C., Williams, J., Walton, S., & Wells, J. (2016). Life Study Standard Operating Procedures: Adult Anthropometry. (Life Study Working Papers). Life Course Epidemiology and Biostatistics/ UCL Institute of Child Health: Londra. doi:10.14324/000.wp.1485682
- Donovan, R., Nelson, T., Peel, J., Lipsey, T., Voyles, W., & Israel, R.G. (2009). Cardiorespiratory fitness and the metabolic syndrome in firefighters. *Journal of Occupational Medicine*, 59(7):487-492.
- Eknoyan, G. (2007). Adolphe Quetelet (1796–1874) The average man and indices of obesity, *Nephrol Dial Transplant*, 23, 47-51. doi:10.1093/ndt/gfm517.
- Henderson, N. D., Berry, M. W., & Matic, T. (2007). Field measures of strength and fitness predict firefighting performance on physically demanding tasks. *Personnel Psych*, 60(2), 431-473.
- Jonas, W., Deuster, P., O'Connor, F., & Macedonia, C. (2010). Total force fitness for 21st century: a new paradigm. *International Journal of AMSUS*, 175(8), 14-20.
- Kamuk, Y. U., & Tamer, K. (2019). *Türk Silahlı Kuvvetleri'nde Fiziksel Uygunluğun Değerlendirilmesi*. Ankara. Nobel Bilimsel Eserler.
- Lyons, J., Allsopp, A., & Bilzon, J. (2005). Influences of body composition upon the relative metabolic and cardiovascular demands of load-carriage. *Occupational Medicine*, 55, 380-384.
- McLellan, T. M. (1998). Sex-related differences in thermoregulatory responses while wearing protective clothing. *European Journal of Applied Physiology and Occupational Physiology*, 78, 28–37.
- Özçöven, M., & Karakoç, Ö. (2019). 12 haftalık yüzme egzersizinin Deniz Harp Okulu (DHO) hazırlık sınıfı öğrencilerinin fiziksel performansları üzerine etkisi, *International Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 5(19), 820-834.
- Özkan, P. Ö. (2015). Otozomal dominant polikistik böbrek hastalarında antropometrik ölçümlerin diyet ve böbrek fonksiyonları ile ilişkisi (Doktora tezi). *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Ankara.
- Preparation for Fire Fighter Physical Fitness Maintenance Program Evaluation (PFF-PFMPE)*. (1998). Canada National Defence. Canada: DGPA Creative Services.
- Sothmann, M., Saupe, K., & Jasnof, D. (1990). Advancing age and the cardiorespiratory stress of fire suppression: determining the minimal standards for cardiorespiratory fitness. *Human Performance*, 3, 217-236.
- Soteriades, E. S., Smith, D. L., Tsismenakis, A. J., Baur, D. M., & Kales, S. N. (2011). Cardiovascular disease in US firefighters. *Card Rev*, 19(4), 202-2015.
- Temur, H. (2017). Alt ve Üst Ekstremitte Çevre Ölçüm Değerleri İle El Kavrama Kuvveti ve Sıçrama Mesafesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 1-9.
- Tunalı, L. (1996). İtfaiye Çalışanlarının Sağlık Sorunları (Doktora tezi). *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Ankara.
- Türker, S. (2009). *Temel İtfaiyecilik ve Yangından Korunma*. Adana: Altın Koza Yayın Evi.
- U.S. Forest Service. (2020). Work Capacity Test. 06.01.2020 tarihinde https://www.fs.usda.gov/Internet/FSE_DOCUMENTS/stelprdb5112313.pdf, adresinden erişilmiştir.
- Williford, H. N., Duey, W. J., Olson, M. S., Howard, R., & Wang, N. (1999). Relationship between fire fighting suppression tasks and physical fitness. *Ergonomics*, 42(9), 1179-1186.
- Yang, Z., & Liu, Y. (2018). Investigating the influential factors on firefighter injuries using statistical machine learning. *Proceedings of the International Conference on Machine Learning and Cybernetics*, 422-427.
- Yavuz, Ö., & Bozatay, A. Ş. (2015). Türkiye'de itfaiye hizmetlerinin örgütlenmesi ve etkinliği sorunu. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 785-804.

ENGLISH EXTENDED SUMMARY

Introduction: Firefighting is a profession that is performed under conditions that physically push human limits due to negative factors such as smoke, high temperature, chemical gases and humidity and therefore requires high physical and physiological performance (US Forest Service, 2020). The importance of the fire department becomes greater as a result of the increase of fire types and the variety of flammable materials due to the innovations offered by industrialization today. The ability of firefighters to perform their duties effectively is inversely proportional to the amount of damage caused by fires, in addition, it contributes to the reduction of loss of life and property due to fires (Türker, 2009). For firefighters, the concept of physical readiness can be expressed as “the capacity to efficiently perform the actions required by the firefighting profession and required tasks”. It will be unacceptable if the firefighters who are in service to protect human life and goods in dangerous situations, cannot fulfill their duties due to the lack of their own physical readiness and therefore cause loss of life or property to the public (Yang & Liu, 2018). It has been reported in previous studies that firefighters who have vitally critical tasks are desired to have a high level of physical performance, but the majority of firefighters do not have enough performance to meet this expectation (Abel, Palmer, & Trubee, 2015; McLellan, 1998; Lyons, Allsopp, & Bilzon, 2005; Soteriades et al., 2011). The aim of the present study is to examine the effects of participating in eight-week regular exercises on the level of readiness of active firefighters for the task. **Method:** 42 firefighters (21 experiments and 21 controls), who were in active duty in Çorum Municipality Fire Department, gave their voluntary consent and participated in this study. Those who missed the planned exercises 3 consecutive times or 5 times in total and those who could not participate in the last tests due to their excuses (illness, disability, duty, etc.), were excluded from the study group. A total of 10 participants, 8 experimental subjects and 2 controls, were excluded from the study. Anthropometric measurements, push-ups, sit-ups, dominant hand grip strength, 5-kg medicine ball throw and physical readiness tests were applied to the participants. The physical readiness levels of the participants for the firefighting profession were evaluated using the physical readiness test (PFF-PFMPE, 1998). The readiness test consisted of 10 stations and each station had a task related to the firefighting profession. The test was carried out on a concrete floor and, depending on the stations. It was stated in the test protocol that running was not allowed. Walking between the stations was to simulate walking between missions in a real fire environment and to help firefighters cool down by helping to regulate their breathing. The test was carried out with standard fire fighting suits on. Stations included in the test were; hose carrying with one arm, 350 cm ladder lifting, flooded hose pulling, climbing ladder (30 steps), high volume hose pulling, force entry, casualty dragging, climbing ladder (20 steps), lowering the 350 cm ladder and moving the cutter/separators. The test was performed against time and the performances were measured by 1/10 s. The exercises were applied 3 times a week but each firefighter was able to attend to two exercise sessions per week. The working schedule of the firefighters was 24-hour on duty and 48-hour rest. **Statistical Analysis:** SPSS 22.0 software was used for data analysis. Descriptive statistics of the participants were given as mean and standard deviation. Nonparametric statistical methods were used because the data did not meet the normal distribution assumption ($n < 30$). The Mann-Whitney *U* test was used to compare independent variables, and the Wilcoxon test was used to compare dependent groups. The level of significance in all statistics was determined as $p < .05$. **Results:** As a result of the physical readiness test evaluation for the task, it was observed that the performance levels of all participants improved statistically significantly, but the increase in the performance of the experimental group was approximately 60% more than the increase in the performance level of the control group. Although they did not participate in any practice, the improvement in the control group is considered to be due to the "learning effect". The fact that a previously unknown test was applied by firefighters for the first time may have caused the firefighters to behave cautiously because they did not know the course in the first test and therefore their movement times were relatively long. The improvement in the post-test also supports this argument, and this is explained as the learning effect. Task performance time improved by 15.87% in the experimental group, while this improvement was only 10.11% in the control group. **Conclusion:** As

a result of this study, participation in the 8-week exercise program positively affected the anthropometric values and performance levels of firefighters, contributed well to the improvement of their physical readiness for the task. The performance of the control group deteriorated in almost all performances measured. The present study results revealed that regular exercise contributes to the anthropometric, physical and physiological levels of firefighters. In order to maintain / improve the level of readiness of the fire brigade staff, it is recommended to support regular participation in exercises, complete if there is a lack of facilities, materials and personnel, and prepare the necessary working environment for the firefighters. However, after the necessary infrastructure and personnel support are met, it is recommended that the administration regularly monitors the physical and physiological performances of firefighters and impose sanctions on personnel who do not meet the required criteria

Received 15.12.2020
Accepted 22.12.2020

Genç Sporcuların Beslenme Okuryazarlığı Düzeylerinin İncelenmesi (Sinop İli Örneği)

Serhat ÖZDENK¹

Özet

Bu araştırmanın amacı sporcuların bazı sosyo-demografik değişkenlere göre beslenme okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesidir. Araştırmada, Sinop Gençlik Spor İl Müdürlüğü bünyesinde yer alan, gönüllü, bireysel ve takım sporları ile uğraşan 225 lisanslı sporcu yer almıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini belirlemek amacıyla oluşturulan bilgi formu ve Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği Türkmen ve ark. (2017) tarafından yapılan Adolesan Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada yer alan katılımcıların beslenme okuryazarlığı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Ayrıca diğer sosyo-demografik özellikleri ile beslenme okuryazarlığı karşılaştırıldığında da istatistiksel bir fark bulunamamıştır. Ailesinin ekonomik durumunu kötü olarak belirten katılımcıların ise beslenme okuryazarlığı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Sporcuların beslenme okuryazarlığı genel toplam puan ortalamasının düşük olduğu ve ekonomik durumunu kötü olarak belirten sporcuların beslenme okuryazarlıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Sonuç olarak araştırmamızın sonuçlarına göre, beslenme okuryazarlığının spor yapan bireylerde yükseltilmesi ve sağlıklı beslenmenin özellikle genç alt yapı sporcularında desteklenmesi gerekmektedir. Gıda ve beslenme okuryazarlığının geliştirmesi ve sürdürülmesinde uygun müdahale yöntemleri kullanılması önemlidir.

Anahtar Kelimeler:

Beslenme Okuryazarlığı, Adolesan, Sporcu Sağlığı ve Alışkanlıkları

Examining the Nutritional Literacy Levels of Young Athletes (Sinop City Example)

Abstract

The aim of this study is to examine the nutritional literacy levels of athletes according to some socio-demographic variables. In the research, 225 licensed athletes, who agree to participate in the research and are engaged in individual and team sports within the body of Sinop Youth and Sports Provincial Directorate. The information form, created to determine the introductory characteristics of the students and the adolescent nutrition literacy scale, adapted to the Turkish by Türkmen et al., was used in the study. It was observed that the nutritional literacy levels of the participants in the study were low. When the other socio-demographic characteristics of the participants in the study were compared with the nutritional literacy, no statistical difference was found. The nutritional literacy levels of the participants who stated their family's economic status as bad were high. Then the overall nutritional literacy average of athletes was low and the nutritional literacy of the athletes who stated their economic status as bad. In conclusion, according to the results of our study, it is necessary to increase nutritional literacy in individuals who do sports and to support healthy nutrition, especially in young groundwork athletes. Appropriate intervention methods are important to develop and maintain food and nutritional literacy.

Key Words: *Nutrition Literacy, Adolescent, Athlete Health and Habits,*

Alıntı: Özdenk, S. (2020). Sporcuların beslenme okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi. International Sport Science Student Studies, 2(2), 121-129.

¹ Sinop Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Sinop, Türkiye, sozdenk@hotmail.com

1. Giriş

Gıda ve beslenme okuryazarlığını etkileyen en önemli değişkenlerden biri de bu konuyla ilgili toplumun olumlu anlam da kazanmış olduğu becerilerdir. Bireylerde gıda ve beslenme okuryazarlık becerilerinin yanı sıra, bireylerin gıdalar ve beslenme hakkında ki karmaşık olan bilgiyi anlaması, eleştirel gözle değerlendirebilmesi ve bu durumu sağlıklı beslenme uygulamalarına dönüştürebilmesi için çeşitli becerilere gereksinim duyulmaktadır.

Gençlik, fiziksel büyümede, psikososyal gelişimde ve davranışsal değişikliklerde hızlı değişiklikler gösteren çocukluktan yetişkinliğe geçiş aşamasıdır. Bu yaşta benimsenen yeme davranışları da dahil olmak üzere birçok alışkanlık yaşam boyu çoğu bireyde devam edebilir (Türkmen, 2017; Nelson, 2008). Genç erişkinlerde enerji ve besin gereksinimi, hızlı fiziksel büyüme, pubertal ve bilişsel gelişim nedeniyle yüksektir. Yetersiz makro ve mikro besin alımı, sağlıksız yeme alışkanlıkları, akran etkisi ve diğer olumsuz faktörler genç yetişkinlerin beslenme açısından hassas gruplardan biri olmasına neden olmaktadır (Dapi, 2011; Braun, 2011). Ayrıca çocuklarda ve genç yetişkinlerde, sağlıklı gıda seçenekleri konusunda bilgi eksikliği sağlıksız beslenme alışkanlıklarının benimsenmesine ve sağlık ile beslenme durumlarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Nelson, 2008; Aksoydan, 2011; Aktaş 2016). Bu bağlamda “gıda veya beslenme okuryazarlığı” terimlerine sıkça rastlanmaktadır (Aktaş 2016; Brooks, 2014; Gullen, 2015). Gıda okuryazarlığı, “gıdanın doğasını ve önemini temel olarak anlama, gıda hakkında bilgi edinme, işleme, analiz etme ve üzerinde hareket etme yeteneği” olarak tanımlanmıştır (Brooks, 2014). Diğer yandan, “beslenme okuryazarlığı ise, bireylerin temel beslenme kavramlarını ve bilgilerini edinme, anlama ve benimseme yeteneğine sahip olmaları” olarak tanımlanabilir (Velardo, 2015).

Beslenme okuryazarlığı işlevsel, etkileşimli ve kritik beslenme okuryazarlığı olarak sınıflandırılabilir (Ndahura, 2012). Fonksiyonel beslenme okuryazarlığı, bireyin beslenme kavramlarını ve mesajlarını okuma ve anlama kapasitesi olarak tanımlanabilir. Etkileşimli beslenme okuryazarlığı, ortaklar, profesyoneller ve bağlı hissedarlarla etkileşim kurarken beslenme sorunları ile başa çıkmak için gereken bilişsel beceriler olarak tanımlanabilir. Kritik beslenme okuryazarlığı, bir bireyin beslenme bilgilerini eleştirel olarak değerlendirme, akranlar ve sosyal çevre arasında farkındalığı artırma ve beslenme sorunlarını ve engelleri ele almada aktif olma kapasitesi olarak tanımlanabilir (Velardo, 2015; Ndahura, 2012).

Sporcuların performansını etkileyen en temel faktörlerin başında uygun antrenman, beslenme ve genetik yapı gelmektedir (Ersoy, 2000). İnsan, vücudundaki hayati faaliyetlerin enerji ihtiyacını karşılamak, sağlığını koruyabilmek, fiziksel gelişimi mümkün kılmak, antrenmana adapte olmak ve antrenmanların etkilerini maksimuma çıkarmak için, temel besin öğeleri olan karbonhidratlar, yağlar, proteinler, vitaminler, mineraller ve suyun dengeli bir şekilde tüketilmesi beslenme olarak tanımlanabilir (Zorba, 1999). Her çeşit spor dalında sporcular, sporcu beslenmesinin önemini ve besin takviyesine duydukları ihtiyacı bilinmeleri önemli bir durumdur (İpekoğlu ve ark., 2018; Colakoglu ve ark. 2016). Bu konu o kadar önemli ve popüler bir hal almaktadır ki, başarı kazanabilmek için bazı besinlerin sihirli etkileri olduğuna inananlar bulunmaktadır. Bazılarının da sporcu beslenmesinde yanlış uygulamalara dahi yol açtığına inanılmaktadır (Ersoy, 1995). Spora olan ilginin artması ile birlikte sporcuların beslenmesi de giderek daha fazla konuşulan ve araştırılan bir konu olarak gündeme gelmektedir. Sporcu için yeterli ve dengeli beslenme birçok yönden önemlidir. Performansın artırılması, vücut ağırlığının uygun sınırlar içerisinde sürdürülmesi, vücuttaki elektrolit kayıplarının verdiği rahatsızlıkların önlenmesi, sindirim sisteminin düzenli çalışması, toparlanma döneminde enerji kaynaklarının yenilenmesi gibi sporcu, direkt veya dolaylı yoldan etkileyen birçok durum sağlıklı beslenme ile sağlanabilmektedir (Ersoy,1987).

Türkiye’de beslenme okuryazarlık düzeyini belirleyen ölçüm araçlarının yeni geliştirildiği düşünüldüğünde ve beslenme okuryazarlığı düzeyinin ülkemizde bütün yaş grubunda belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bu nedenle bu çalışma yaşları 10 ile 19 yaş arasında değişen

Sinop ili Gençlik Spor İl Müdürlüğü bünyesinde spor yapan lisanslı 225 sporcunun beslenme okuryazarlığı düzeylerini ölçmek amacıyla yapılmıştır.

2. Yöntem

Bu tanımlayıcı araştırma da Sinop ili Gençlik Spor İl Müdürlüğü bünyesinde spor yapan lisanslı sporcular yer almaktadır. Araştırmaya katılmayı kabul eden farklı spor branşlarından yaşları 10-19 arasında olan toplam 225 sporcu çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar, gönüllü onaylarını aldıktan sonra rastgele seçilmiştir.

2.1. Veri Toplama Süreci: Bu araştırma verilerinin toplanmasında sporcuların sosyo demografik özelliklerini belirlemek için oluşturulan kişisel soru formu, sporcuların beslenme okuryazarlık durumlarının belirlenmesi için Türkmen ve ark. (2017) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan, 22 maddeden oluşan Adolesan Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği (ABOÖ) kullanıldı. Bağımsız değişkenler olarak; yaş, cinsiyet, vücut ağırlığı, boy, spor branşı, uyku süresi, yaşanan yer, ebeveynlerin birliktelik durumu, kardeş sayıları, algılanan gelir düzeyleri olarak belirlenmiştir. Veriler, gözlem altında anket uygulama tekniğiyle, 2019 Kasım ve Aralık ayları arasında toplanmıştır.

2.2. Analiz

Verilerin analizinde, SPSS 21,0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin özetlenmesi tanımlayıcı istatistikler (yüzde, ortalama, ortanca, minimum-maksimum değerler) ve gruplar arası karşılaştırmalarda Kruskal Wallis ve Mann Whitney U analizleri kullanılmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1.

Çalışmaya Katılan Sporcuların Sosyo-demografik Özellikleri

Sosyo-demografik Özellikler (n=225)	N	%	
Cinsiyet	Kadın	84	37,3
	Erkek	141	62,7
Yaş	10-13 yaş	32	14,2
	14-17 yaş	132	58,7
	18 ve üzeri	61	27,1
Spor Kategorileri	Bireysel	79	35,1
	Takım	146	64,9
Günlük ortalama uyku saati	1-5 saat	19	8,4
	6-9 saat	151	67,2
	10 saat ve üzeri	55	24,4
En uzun süre yaşadıkları yer	Köy ve Köy altı	30	13,3
	Kasaba veya İlçe	59	26,3
	Şehir	136	60,4
Ailenin Ekonomik Durumu	İyi	89	39,6
	Orta	131	58,2
	Kötü	5	2,2
Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	Birlikte	178	79,1
	Evli ama ayrı	15	6,7
	Boşanmış	32	14,2
Ailedeki çocuk sayısı	1-2 çocuk	120	53,3
	3 çocuk	51	22,7
	4 çocuk ve üzeri	54	24,0

Tablo 1’de çalışmaya katılan sporcuların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, %62,7’sinin “erkek”, %58,7’si “14-17 yaş arası”, %64,9’u Spor kategorisi sorusuna “ Takım”, %67,1’i günlük uyku süresini “6-9 saat arası”, %60,4’ü en uzun süre yaşadığı yer olarak “şehir” , %58,2’si ailenin ekonomik durumunu ‘orta’ %79,1’inin ebeveynlerin birliktelik durumuna “birlikte yaşamakta”, %53,3’ü ailesindeki çocuk sayısını “1-2 çocuk” olarak belirtmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Sporcuların Beslenme Okuryazarlığı Ölçeği Alt Boyut ve Genel Puan Ortalamaları

Ölçek Alt Boyutları	Minimum	Maksimum	Ort±SS
İşlevsel Beslenme Okuryazarlığı	9,0	35,00	21,71±5,63
Etkileşimli Beslenme Okuryazarlığı	6,0	28,0	18,50±4,19
Kritik Beslenme Okuryazarlığı	15,0	37,0	27,99±3,79
Ölçek Genel Toplam Puanı	46,0	89,0	68,20±7,65

Tablo 2’de Araştırmaya katılan sporcuların beslenme okuryazarlığı (ABOÖ) genel toplam puan ortalaması 68,20±7,65 olarak bulunmuştur. Bu ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 59-117 olduğundan sporcuların beslenme okuryazarlığı düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Etkileşimli boy için 6-30 puan ve kritik boy için 9-45 puan olarak belirtilmiştir. Bu doğrultuda sporcuların ise etkileşimli boy düzeyleri orta altı düzeyde iken, kritik boy düzeyleri orta üstü bir düzeyde sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Sporcuların Sosyo-demografik Özelliklerine Göre Beslenme Okuryazarlığı Puan Ortancalarının Dağılımı

Sosyo-demografik Değişkenler	ABOÖ Puanı Ortancası	MW- U/KW	p	
Cinsiyet	Kadın	69 (56-84)	5,155,500	0,137
	Erkek	68 (46-89)		
Yaş	10-13 yaş	66 (50-81)	4,435	0,109
	14-17 yaş	68 (51-87)		
	18 ve üzeri	69 (46-89)		
Spor kategorileri	Bireysel	68 (50-89)	5,455,500	0,503
	Takım	68 (46-84)		
Günlük ortalama uyku saati	1-5 saat	67 (46-78)	3,062	0,216
	6-9 saat	68 (51-89)		
	10 saat ve üzeri	67 (50-82)		
En uzun süre yaşadıkları yer	Köy ve Köy altı	66 (50-83)	4,049	0,132
	Kasaba veya İlçe	69 (52-86)		
	Şehir	68 (46-89)		
Ailenin Ekonomik Durumu	İyi	69 (50-84)	6,778	0,034*
	Orta	68 (46-89)		
	Kötü	73 (69-79)		
Ebeveynlerin Birliktelik Durumu	Birlikte	68 (46-89)	1,810	0,405
	Evli ama ayrı	69 (55-81)		
	Boşanmış	70 (50-87)		
Ailedeki çocuk sayısı	1-2 çocuk	69 (50-89)	0,637	0,727
	3 çocuk	68 (53-84)		

*p < 0,05

Tablo 3 incelendiğinde ise araştırmaya katılan sporcuların bazı sosyo-demografik özelliklerine göre beslenme okuryazarlığı puan ortancaları karşılaştırılmıştır. Ailesinin ekonomik durumunu kötü olarak belirten katılımcıların, beslenme okuryazarlığı düzeylerinin diğerlerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür (p<0,05). Çalışmaya katılan katılımcıların, diğer sosyo-demografik özellikleri ile beslenme okuryazarlığı karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır (p>0,05).

4. Tartışma ve Sonuç

Gıda ve beslenme okuryazarlığı “bireylerin gıda, beslenme, besin seçimi, besin tüketimi, sağlıklı beslenme, gıda güvencesi ve güvenliği gibi konularda doğru bilgi, tutum ve beceri sahibi olmalarını, bu konularda doğru kararlar almalarını ve uygun davranışlar göstermelerini

çermektedir” (Aktaş 2016). Bireylerin beslenme bilgileri ve davranışlarının değerlendirilmesinde kullanılan beslenme okuryazarlığı görel olarak yeni bir kavramdır ve ülkemizde de bu konudaki araştırmalar yeni yapılmaya başlanmıştır (Özdenk, 2018).

Sporcuların beslenme okuryazarlığı düzeylerinin incelendiği bu çalışmada, araştırmaya katılan sporcuların beslenme okuryazarlığı genel toplam puan ortalaması, ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlara göre değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan sporcuların beslenme okuryazarlığı genel toplam puan ortalaması $68,20 \pm 7,65$ olarak bulunmuştur. Bu ölçekten alınabilecek en düşük ve en yüksek puanlar 59-117 olduğundan sporcuların beslenme okuryazarlığı düzeylerinin düşük olduğu düşünülmektedir. Etkileşimli beslenme okuryazarlığı için 6-30 puan ve Kritik Beslenme Okuryazarlığı için 9-45 puan olarak belirtilmiştir. Bu doğrultuda etkileşimli beslenme okuryazarlığı düzeyleri orta altı iken kritik beslenme okuryazarlığı düzeylerinin orta üstü bir düzeye sahip olduğunu söylememiz mümkündür. Elde edilen bulgularda sporcuların beslenme okuryazarlığı düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Çalışma sonuçlarıyla paralellik gösteren bazı çalışmalarda ise; Özdenk (2018), “Bir üniversite çalışanlarının beslenme okuryazarlığı, beslenme davranışları ve ilişkili faktörleri” incelediği araştırmada araştırmaya katılanların yarısının (%51.5) kötü beslenme alışkanlığına sahip olduğunu belirtmiştir, yani bu çalışmaya göre her iki kişiden birinin yetersiz ve dengesiz beslendiği belirtilmiştir. Uyar, “yetişkin bireylerin sağlıklı yeme indekslerinin belirlenmesine yönelik, bir kamu hastanesinde görevli, yaşları 19-70 arasında 400 personel ile gerçekleştirdiği araştırmada sağlıklı yeme indeksi skorlamasına göre bireylerin %78.8’inin orta seviyede beslenme kalitesine ve bireylerin %2.7’sinin de yüksek beslenme kalitesine sahip olduklarını bulmuştur. Bulunan bu sonucun araştırmaya katılan bireylerin çalışma ortamlarının, beslenme alışkanlıklarını etkilemiş olabileceği söylenmektedir (Uyar, 2017).

Tablo 3 te de belirtildiği üzere araştırmaya katılan katılımcıların diğer sosyodemografik özellikleri ile beslenme okuryazarlığı karşılaştırıldığında istatistiksel fark bulunamamıştır.

Genel okuryazarlıkla ilgili bir kavram olan beslenme okuryazarlığı, öğrenim düzeyi arttıkça doğru beslenme bilgisine ulaşma ve analiz etme kapasitesi artmaktadır. Aynı zamanda beslenme okuryazarlığı porsiyon kontrolü ve etiket okuma gibi konularda sayısal becerilere sahip olunmasını gerektirmektedir (Keser,2015). Bireyde öğrenmenin istemli yada istemsiz olarak çevreden, aileden veya okul yoluyla edindiği deneyimler sonucu oluştuğu düşünüldüğünde (Bülbül, 2020) bu konuda eğitim kurumlarına da sorumluluk düşmektedir Erçim ve Pekcan da (2014) yaptıkları araştırmalarında 19-35 yaş arası araştırmaya katılanların yaşları ile sağlıklı yeme indeksi-2005 skoru arasında anlamlı ilişki tespit edilemediğini belirtmiştir. Aynı şekilde başka bir çalışmada da beyaz yakalı çalışanların beslenme alışkanlıklarını değerlendirdikleri çalışmalarında, araştırmaya katılanların yaş ile beslenme alışkanlıklarını risk puanı ortalamaları bakımından anlamlı bir fark bulunamamıştır (Yurtseven ve ark., 2014). Bu araştırmada ki sonuçlar ile araştırmamızın sonuçları benzerlik göstermektedir. Bu bulguların doğrultusunda çalışmamızda sağlıklı beslenme davranışlarının yaştan etkilenmediğini söyleyebiliriz.

Bu çalışmada elde edilen bulguların tersine kamuda çalışanlarla yapılan çalışmada kadınların beslenme davranış puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Ceviz, 2017). Erçim ve Pekcan (2014) 19-35 yaş arası bireylerin beslenme durumlarını saptamak amacıyla yaptıkları araştırmalarında kadınların sağlıklı beslenme puanlarının erkeklere oranla daha yüksek bulmuşlardır. Bir diğer çalışmada ise kadınların beslenme alışkanlıklarının erkeklere göre daha kötü olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (Çam,2014).

Şanlıer ve ark. (2018) beslenme eğitiminin etkin ve sürekli verilmesinin, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde önemli rol oynadığını, her yaşta insanların sağlığını tehdit eden uygulamaların önlenmesinde, yanlış alışkanlık ve davranışların değiştirilmesine neden olabileceğini bildirmişlerdir.

Tablo 3 de araştırmada ailesinin ekonomik durumunu kötü olarak belirten katılımcıların beslenme okuryazarlığı düzeylerinin yüksek olduğu görölmüştür. Ailesinin ekonomik durumunu kötü olarak belirten katılımcıların beslenme okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasının nedeni kısıtlı imkanları bulunan bireylerin bu imkanlarını azami derecede doğru bir şekilde kullanmak istemesinden kaynaklı olabilir.

Araştırma sonuçları göz önüne alındığında, beslenme okuryazarlığının spor yapan bireylerde yükseltilmesi ve sağlıklı beslenmenin özellikle genç alt yapı sporcularında desteklenmesi gerekmektedir. Gıda ve beslenme okuryazarlığının geliştirmesi ve sürdürülmesinde uygun müdahale yöntemleri kullanılması önemlidir. Beslenme eğitiminin temel hedeflerinden biri, gıda ve beslenme okuryazarlığının yaygınlaştırılmasıdır. Sağlıklı beslenme davranışları geliştirmede, gıda ve beslenme okuryazarlığının önemli bir rol oynadığını ve bu durumun kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı çeşitli etmenleri bulunduğunun bilinmesi gerekmektedir.

Beslenme ile ilgili bilgilerin sporcu ve antrenörler tarafından bilinmesi ve uygulanması oldukça önemlidir. Beslenme okuryazarlığı düzeyinin yükseltilmesinde özellikle gençlere odaklanarak, beslenme okuryazarlığı düzeylerini değerlendirme kapsamında genç sporcuların, temel beslenme bilgilerini yorumlayabilme ve anlayabilmeleri açısından sağlıklı beslenme biçimi kazandırmaya ve beslenme bilinçlerini artırmaya yönelik eğitim kurumlarında eğitici programlar sunulması aynı zamanda antrenörlerin altyapı sporcularının beslenme seviyelerinin artırılmasına yönelik bilinçlendirme yapımları büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Aksoydan, E. & Çakır N. (2011). Genç yetişkinlerin beslenme davranışları, fiziksel aktivite düzeyleri ve vücut kitle indekslerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Med J*, 53: 264-270.
- Aktaş, N. & Özdoğan, Y. (2016). Gıda ve beslenme okuryazarlığı. *Harran J Agric Gıda Sci*, 20: 146–153.
- Ndahura, N. B. (2012). Nutrition literacy status of adolescent students in Kampala district, Uganda.
- Uyar, B. (2007). Yetişkin bireylerin sağlıklı yeme indekslerinin belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, HÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Braun, M. & Kahverengi B.B. (2011). Ergenlikte beslenme. İçinde: Kahverengi BB, Prinstein MJ, editörler. Ergen Ansiklopedisi. Boston: Akademik Basın; 2011. s. 251-259.
- Brooks N, Begley A.Genç gıda okuryazarlığı programları: literatürlerin gözden geçirilmesi. *Nutr Diyeti* 2014; 71: 158-171.
- Bülbül, A. (2020). Examination of lifelong learning trends of physical education and sports teachers on different variables. *Journal of Education and Learning*, 9 (6),
- Ceviz, D. (2008). Kamuda çalışan erkek ve kadınların fiziksel uygunluk, beslenme ve spor alışkanlıklarının değerlendirilmesi (Elazığ ili örneği). Y. Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Colakoglu, F. F., Cayci, B., Yaman, M., Karacan, S., Gonulates, S., Ipekoglu, G., & Er, F. (2016). The effects of the intake of an isotonic sports drink before orienteering competitions on skeletal muscle damage. *Journal of physical therapy science*, 28(11), 3200-3204.
- Çam, M., Büyükdere, Y., Bozoğlan, H., Bulduk, Ü., Çalık, G., Fışkım, G. & Pekcan, G. (2014). Değişik illerde yaşıyan 19-49 yaş grubu yetişkin bireylerde Akdeniz diyetine uyumun saptanması. IX uluslararası beslenme ve diyetetik kongresi Ankara:2-5 Nisan 2014, DOI:10.13140/RG.2.2.31590.83520
- Dapi, L.N., Hörnell, A., Janlert, U., Stenlund, H. & Larsson C. (2014). Afrika Kamerun'unda okul ergenleri arasında cinsiyet ve sosyo-ekonomik durumla ilgili enerji ve besin alımları. *Halk Sağlığı Nutr* 2011; 14: 904-913.
- Erçim, R.E. & Pekcan, G. Genç (2014). Yetişkinlerin beslenme durumunun sağlıklı yeme indeksi-2005 ile değerlendirilmesi. *Beslenme ve Diyet Dergisi* 2014;42(2):91-98.
- Ersoy, G., Hasbay, A., (200). Sporcu Beslenmesi, Ankara, Klasmat Matbaacılık
- Ersoy, G. (1995). “Sağlıklı Yaşam, Spor ve Beslenme”, Damla Matbaacılık, Ankara.
- Ersoy, G., Alper,R., Kargül, A. (1987). Yüzücü Beslenmesi, Yüzme, Atlama ve Su Topu Federasyonu Yayını.
- İpekoğlu, G., Gonulates, S., Er, F., Yaman, M., Karacan, S., Cayci, B., & Colakoglu, F. (2018). IL-6 and IL-1β responses to a carbohydrate-electrolyte drink in orienteering athletes. *Baltic Journal of Health and Physical Activity. The Journal of Gdansk University of Physical Education and Sport*, 10(3).
- Keser, A. & Çıracıoğlu, E.D. (2015). Sağlık ve beslenme okuryazarlığı. İç: F. Yıldırım, A. Keser editörler. Sağlık Okuryazarlığı. 1. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi; 2015. s.39-55.

- Nelson, M.C., Öykü, M., Larson, N.I., Neumark-Sztainer, D. & Lytle, L.A. (2008). Ortaya çıkan yetişkinlik ve üniversite çağındaki gençler: kiloyla ilişkili davranış değişikliği için gözden kaçan bir yaş. *Obezite (Gümüş Bahar)*, 16: 2205–2211.
- Özdenk Demir, G. & Özcebe, L. (2018). Bir üniversite çalışanlarının beslenme okuryazarlığı, beslenme davranışları ve ilişkili faktörler. *Turkish Journal of Public Health*, 16 (3), 178-189 . DOI: 10.20518/tjph.499902
- Şanlıer, N., Sezgin, A.C., Şahin, G. & Yassıbaş, E. (2018). Genç tüketicilerin sokak gıdalarının tüketim davranışları üzerine bir çalışma. *Cien Saude Colet*, 23: 1647-1656.
- Türkmen, A.Ş., Kalkan, I. & Filiz E. (2017). Ergen beslenme okuryazarlığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Hakemli J Nutr Res* 2017; 10: 1–16.
- Velardo, S. (2015). Sağlık okuryazarlığı, beslenme okuryazarlığı ve gıda okuryazarlığı nüansları. *J Nutr Educ Behav*, 47: 385-389.e1.
- Yurtseven, E., Eren, F., Vehid, S., Köksal, S., Erginöz, E. & Erdoğan, M.S. (2014). Beyaz Yakalı Çalışanların Beslenme Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Kocatepe Tıp Dergisi*, 15(1):20-26
- Zorba, E. (1999). Herkes için spor ve fiziksel uygunluk. *G.S.G.M. Eğitim Dairesi*, Ankara.

ENGLISH EXTENDED SUMMARY

Introduction: One of the variables affecting food and nutrition literacy, which is a requirement for all segments of the society, is the skills acquired in this regard. In addition to literacy skills, various skills are required for individuals to understand and critically evaluate complex information about foods and nutrition, and to transform them into healthy eating practices. Youth is the transition phase from childhood to adulthood that shows rapid changes in physical growth, psychosocial development and behavioural changes. Many habits, including the eating behaviours adopted at this age, can continue in most individuals throughout life (Türkmen, 2017 and Nelson, 2008). Energy and nutrient requirements were high in young adults due to rapid physical growth, pubertal and cognitive development. Insufficient macro and micronutrient intake, unhealthy eating habits, peer influence and other negative factors cause young adults to be one of the nutritionally sensitive groups (Dapi, 2011 and Braun, 2011). In addition, lack of information about healthy food choices in young adults and children causes unhealthy eating habits to be adopted and effects negatively their health and nutritional status (Nelson, 2008; Aksoydan, 2011; Aktaş 2016). In this context, the terms "food or nutritional literacy" are frequently used (Aktaş 2016; Brooks, 2014; Gullen, 2015). Food literacy is defined as the ability to understand the nature and importance of food, to obtain information about food, to process, analyze and act on it (Brooks, 2014). On the other hand, "Nutrition literacy" can be defined as individuals' ability to acquire, understand and adopt basic nutritional concepts and knowledge (Velardo, 2015). When a newly developed measurement tools that determine the level of nutritional literacy in Turkey is considered, it is important to determine the degree of nutritional literacy in all age groups in our country. For this reason, this study was carried out to measure the nutritional literacy levels of 225 licensed athletes engaged in sports within the Youth and Sports Provincial Directorate of Sinop, between the ages of 10 and 19. **Method:** In the research, 225 licensed athletes, who agree to participate in the research and are engaged in individual and team sports within the body of Sinop Youth and Sports Provincial Directorate. Participants were randomly selected after receiving the approval of voluntary. The information form, created to determine the introductory characteristics of the students and The Adolescent Nutrition Literacy Scale, adapted to the Turkish by Türkmen et al., was used in the study. Gender, age, weight, height, branch, sleep time, place of residence, parental status, number of siblings, perceived income level are determined as independent variables. The data were collected between November and December 2019 using the survey application technique under observation. SPSS 21.0 package program was used for the evaluation of the data, and descriptive statistics (% , median and min - max values) were used in summarizing the data and Mann Whitney U and Kruskal Wallis analyses were performed in the comparison of the groups. **Results and Conclusion:** Considering the results of the research, it is necessary to increase nutritional literacy in individuals who do sports and to support healthy nutrition, especially in young groundwork athletes. It is important to use appropriate intervention methods to develop and maintain food and nutritional literacy. One of the main goals of nutrition education is to promote food and nutritional literacy. Although food and nutrition literacy plays an important role in the development of healthy eating behaviours, there are various factors that facilitate and complicate this situation. It is very important to know and apply nutritional information by athletes and trainers. Considering that individual learning occurs as a result of the experiences gained from the environment, family or school, voluntarily or unintentionally, educational institutions also have a responsibility in this regard. Focusing especially on young people in raising the level of nutritional literacy, Providing educational programs in educational

institutions for young athletes to gain a healthy diet and increase their awareness of nutrition in order to interpret and understand basic nutritional knowledge within the scope of evaluating nutritional literacy levels. At the same time, it is of great importance for trainers to raise awareness about increasing the nutritional levels of infrastructure athletes.